

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО БОРИНО

От 1934 г. Изворската горско стопанска единица се е отделила под наименованието Изворско ревирно лесничейство. През 1940 г. същото става Държавно горско стопанство със седалище с. Борино, Девинско.

1.1. История на горскостопанското устройство на ДГС Борино

Източник: ЛУП/ГСП 2020г. на ДГС Борино

ДГС Борино (до 1977 г -горско стопанство „Тешел“) е създадено през 1950 г. на територията на сегашните два горскостопански участъка: Изворски и Погледецки, които дотогава са били самостоятелни горскостопански единици.

През 1951 година към горскостопанство "Тешел" се присъединява и Краевската горскостопанска единица, като Триградски горскостопански участък, който през 1964 г. се отделя от Тешелското горско стопанство в самостоятелно горско стопанство - "Триград".

Горите в двата участъка – Изворски и Погледецки на горско стопанство „Тешел“ са били устроени за първи път през 1942 г. При следващата ревизия през 1950 г., 14 отдела от Изворския горскостопански участък са били прехвърлени към Девинското горско стопанство, а към Тешелското горско стопанство са включени бившите неустроени общински гори на селата: Борино, Змеица, Кожари, Буйново, Ягодина и Чала, както и устроената през 1943 година бивша общинска гора "Асенова усойка".

През 1959 г. е изготвен общ лесоустройствен проект на Горскостопанство „Тешел“, заедно с включените Триградски гори.

Повторно просто устройство се извършва през 1967 г., а през 1977 г. (след преместване на административното управление на стопанството в село Борино) е направено сложно повторно устройство на преименуваното горско стопанство „Борино“, като са запазени площта и броя на горскотехническите участъци.

Шестото по ред устройство на горите е извършено през 1988/89 г., когато е направена главна ревизия, при която не настъпва промяна в границите на стопанството.

Седмото устройство, което е било главна ревизия на тогавашното държавно лесничейство "Борино", е направено през 1999/2000 г. За картна основа са послужили топографски карти в М 1:10 000, за 60 % от площта на стопанството е била използвана старата картна основа. При устройството е запазена старата номерация на отделите. Запасът на сечнозрелите насаждения е определен чрез пълно клупиране, пробни ленти и по метода на Битерлих, в зависимост от конкретните условия. Запасът на останалите насаждения и култури е определен по възприетите опитни таблици.

Работата по поредният, осми по ред Лесоустройствен проект, започва през 2009 г., предаден е в чернови вид година по-късно, а е утвърден в края на 2011 г., след издаване на Решение №117-ОС/2010 г. на МОСВ за преценяване вероятната степен на отрицателно въздействие на ЛУП върху местообитания, предмет на опазване на защитените зони от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 (чл. 31, ал. 7 от ЗБР).

2.1. Историята на ДГС Борино, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 444 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ТЕШЕЛ, СМОЛЯНСКО \(1951- \)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - местност Тешел, Смолянско (1951-1960)

Горско стопанство - с. Тешел, Смолянско (1960-1975)

Горско стопанство - с. Борино, Смолянско (1976-1991)

Държавно лесничейство - с. Борино, Смолянско (1991-1994)

Горско стопанство - с. Борино, Смолянско (1994-1998)

Държавно лесничейство - с. Борино, Смолянско (1999- 2008)

Държавно горско стопанство - Борино (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство – Борино" – с.Борино (2011-)

Тешелското горско стопанство е едно от големите стопанства в Смолянски окръг. След реорганизацията на горите през 1952 г. то е обединено с трите бивши горски стопанства -Изворското, Погледецкото и Краевското, със седалище местността "Тешел". Съгласно най-новото лесоустройство от 1959 г. площта на стопанството възлиза на 218 753 декара.

Стопанството продължава дейността си по дърводобива, производството на фиданки в разсадниците, семейбиране и залесяване на голи площи, охрана и защита на горите от пожари, насекомни вредители, полагане грижи за полезния и унищожаване на вредния дивеч, събиране и отчитане приходите от горите и други. За периода стопанството е на подчинение на Окръжно управление на горите - Смолян.

Стопанството работи самостоятелно като административна единица от 1935 г. То обхваща селата Борино, Ягодина, Буйново, Кожари и Чала. Основна дейност за периода е дървопроизводството (лесокултурна дейност), дърводобив, животновъдство и странична дейност. Средния брой работници е 150-200 души. Залесяване са годишно средно по 916 дка. Има две стада с общо 600 броя овце. Произвеждали са палети, преработка на дървесина, гъбопроизводство и др.

От 1994 г. се въвежда фирмена организация на труда. Дърводобивът - сеч и извоз се поема от частни фирми.

Със Заповед № 41-88 от 16 февруари 1999 г., Горското стопанство се преобразува в Държавно лесничейство, с предмет на дейност: управление на държавния горски фонд, охрана и контрол върху горите и земите от горския фонд, считано от 1 февруари 1999 г.

В лесничейството от 2000 г. е въведена пълна компютризация на всички видове дейности. Документите се съставят на електронен и след това се разпечатват на хартиен носител.

През 1998 г. сключват договор с австрийска фирма за организиране на ловен туризъм, с краен срок - 2001 г. Извършва се ремонт и строеж на нови горски пътища в района на лесничейството.

Стопанството е създадено на 1 дек. 1951 г., но фактически започнало да функционира от 1 ян. 1952 г., като бюджетно учреждение под ведомството на Управление на

горското стопанство към Министерския съвет и Окръжно управление на горското стопанство - Пловдив.

В границите му са влизали горите на закритите тогава Изворско, Краевско и Погледецко държавни горски стопанства. То е имало за задача охрана и планово стопанисване на горите, събиране на горски семена и обработката им в откритата семедобивна станция, производство на фиданки, залесяване на гори и застрашени от опожаряване горски площи, борба с насекомните вредители, опазване на полезния и унищожаване на вредния дивеч, събиране и отчитане приходите от горите, страничните ползвания и други.

Мащабът на дейност е бил районен.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 445 / ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. ТЕШЕЛ, СМОЛЯНСКО \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско промишлено стопанство - с. Тешел, Смолянско (1951-1960)

ГПС с. Тешел, Смолянско е създадено на 1 дек. 1951 г. (Изв. бр. 76/1951 г.)

Основната дейност на стопанството е била сеч и първична обработка, извоз до временни складове и превоз до местопредаването на дървен строителен материал, дърва и други горски производни, смърчови и дъбови кори, използване на всички годни земи в обсега на горското стопанство за земеделско производство и животновъдство, строителство на горски пътища, сгради и други съоръжения. Тая дейност е била подпомагана от собствени средства на стопанството като въжени линии, собствен коларски превоз и др. Мащабът на дейност е бил районен. Стопанството е било на подчинение на Горското промишлено предприятие - Девин и Министерството на тежката промишленост..

През м. февруари 1960 г. ГПС с. Тешел преустановява дейността си и предава активите и пасивите си на Горско стопанство-Тешел, което продължава да работи.

2.2. Историята на ДГС Борино, отразена във фондовете на държавните архиви

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 442 / ИЗВОРСКО ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. БОРИНО, СМОЛЯНСКО \(1944-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

В резултат на проучване е било установено, че до 1934 г. всички горски стопанства в Девинска околия са били към Девинското лесничейство, включително Погледецката, Краевската и Изворската горско стопански единици. От 1934 г. Изворската горско стопанска единица се е отделила под наименованието Изворско реверно лесничейство. През 1940 г. същото става Държавно горско стопанство със седалище с. Борино, Девинско. Други данни за съществуването и дейността на стопанството не се намериха.

От предписание № 4909/25 дек. 1948 г. на Районната горска инспекция в Девин до Краевското държавно горско стопанство се предполага, че архивните материали от минали години са били предадени на Вторични суровини.

Дейността на стопанството е била стопанисване, охрана и ползване на горите, залесяване и възобновяване, опазване на полезния и изстребване на вредния дивеч и др.

Същото е било вписано в специалния регистър при Министерство на горите, на стр. 74, пореден № 134 от 29 март 1950 г.

Масштабът на стопанството е бил районен на подчинение на Районна дирекция на горите гр. Девин.

В края на 1951 г. при преобразуването на обединените горски стопански предприятия "Държавни гори" стопанството се е сляло с Краевското държавно горско стопанство и са образували Тешелското горско стопанство със седалище м. Тешел, Девинска околия.

2.3. Историята на ДГС Борино, отразена във фондовете на държавните архиви

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 443 / ПОГЛЕДЕЦКО ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. БУЙНОВО, СМОЛЯНСКО \(1944-1950\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Погледецко държавно горско стопанство-с. Буйново, Смолянско (1944-1950)

До 1934 г. всички горски стопанства в Девинска околия са били към Девинското лесничейство, включително Погледецката, Краевската и Изворската горско-стопански единици. През 1940 г. Погледецката горско-стопанска единица става държавно горско стопанство със седалище село Буйново.

От 1940 г. до 9 септември 1944 г. не се намериха никакви документи по стопанската дейност освен личните преписки на служителите.

От предписание №4909 от 25 декември 1948 г. се вижда, че архивните материали от минали години са били предадени на Вторични суровини.

След 1944 г. стопанството се е занимавало със стопанисване, охраняване и ползване на горите и пасищата, семейбиране, залесяване и подновяване, борба с вредните гъби и насекомни вредители, опазване на полезния и унищожаване на вредния дивеч и др.

Стопанството е било на пряко подчинение на Министерството на горите - София и Районната горска дирекция в Девин.

Със заповед № 2297 от 25 август 1950 г. на Министерство на горите стопанството е закрито, а района му и всичките активи и пасиви са предадени на Краевското държавно горско стопанство село Триград. Пълното сливане на двете стопанства е станало на 31 декември 1950 г.

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО ДОСПАТ

На 1 юни 1919 г. след края на войната в Лъджене се открива наново Чепинска районна горска инспекция, като към нея се придават двете държавни административни лесничейства в Пещера и Чепинското, 5 реверни лесничейства - Чехльово, Гешева планина, Батак, Доспат и Фотинското и общинските лесничейства Чепино, Лъджене, Каменица, Ракитово, Костандово, Дорково и Белово.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Доспат

Източник: ЛУП/ГСП 2020г. на ДГС Доспат

Горско стопанство „Доспат” е създадено през 1930 г. В него са включени Доспатския и Змеишкия участъци, които са били стопанисвани до тогава от реверното лесничейство със седалище м. „Кара тепе“-с изключение на общинската гора на с. Змеица. Общинската гора на с. Змеица до 1934 година е стопанисвана от Девинското административно лесничейство, след което е причислена към горско стопанство „Доспат”.

През 1960 г. към горско стопанство „Доспат” е причислен ГТУ „Омана”. Неговите гори са стопанисвани до 1943 г., съответно от Девинското административно лесничейство (за 1927 г.), от 1928 до 1932 г. от така наречената „Дъовленска концесия”, от 1933 г., до 1936 г. от Карлъшкото реверно лесничейство, със седалище м. „Дженевра“ и от 1937 г. до 1942 г., от реверно лесничейство със седалище м. „Широка поляна“. През 1943 г. Оманските гори са обособени в самостоятелно реверно лесничейство със седалище м. „Омана“ от 1951 г. До 1960 г. Оманското реверно лесничейство е причислено отново към горско стопанство „Широка поляна”, като самостоятелен технически участък „Омана”.

За първи път горите на трите участъка са устроени през 1927 г., като е направена подробна геодезична снимка с използване на местна триангулация, в резултат на което са начертани стопански карти на горите.

През 1941г. и 1950 г. на горите на Оманския технически участък са направени лесоустройствени ревизии, а през 1957 г., под ръководството на съответно българска научна експедиция е извършено ново устройство на типологична основа и таксиране на дървостойките по поколения. Горите на Доспатския и Змеишкия участъци са устройвани през 1943, 1950 и 1960 г..

През 1968/69 г. е направено просто устройство на стопанството, а през 1977/78 г. е извършена главна ревизия на горите. В землищата на селата Црънча и Бръщен е извършена главна ревизия през 1985/1988 г., като част от горите на ГС „Сатовча”.

През 1989 г. към ГС „Доспат” са включени площите от ГС „Сатовча”, намиращи се в землищата на селата Црънча и Бръщен, които съгласно Указ N 3005/6.X.1987 г. преминават към община гр. Доспат, както и площи от ГС „Борино”, които съгласно същия Указ преминават към землището на с. Змеица, Доспатска община.

При лесоустройствената ревизия от 1989 г. площта на земите на горския фонд в ГС „Доспат” е била 20488,8 ха гори с държавно значение, от които 145,4 ха са били горски пасища.

През 1999/2000 г. е извършено поредно устройство (лесоустройствена ревизия) на вече държавното лесничейство „Доспат”. Горите не са били разделяни спрямо собствеността, тъй като не е било приключило тяхното възстановяване. Площта на горите е била 19940,1 ха , като отделно са били устроени горите от ССФ и не устройваните с обща площ 949,1 ха.

През 2009/2010 г. е извършено поредно устройство (лесоустройствена ревизия) на държавното горско стопанство „Доспат”. Горите са били разделяни спрямо собствеността. Площта на горите е била 21341,2 ха.

2.1. Историята на ДГС Доспат, отразена във фондовете на държавните архиви

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 334 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ДОСПАТ, СМОЛЯНСКО \(1951- \)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - с. Доспат, Смолянско (1951-1974)

Горско стопанство - Доспат (1974-1990)

Държавно лесничейство - Доспат (1991-1994)

Горско стопанство - Доспат (1994-1998)

Държавно лесничейство - Доспат (1999-2008)

Държавно горско стопанство - Доспат (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство – Доспат" (2011-)

Горско стопанство със седалище с. Доспат е било учредено на 1 декември 1951 г., съгласно 28-о ПМС от 29 ян. 1960 г. за сливане дейността по стопанисването на горите и дърводобива (Известия, бр. 10 от 2 февр. 1960 г.). То е на стопанска сметка и самостоятелно юридическо лице. За финансиране на лесокултурните мероприятия, техническото укрепване на пороиите и възнагражденията за убит вреден дивеч на стопанството ежегодно са се предоставяли съответните кредити от републиканския бюджет. Имало е следната основна и допълнителна дейност:

- основна - стопанисване, залесяване и опазване на горите, ловно стопанство, дърводобив и други ползвания от горите

- допълнителна - производство на фураж, пчеларство, събиране на горски плодове, билки и други странични дейности

Стопанството се е ръководило и контролирало непосредствено от Окръжно управление на горите в град Смолян. Директорът, главният инженер и главният счетоводител са назначавани директно от Министерство на земеделието и горите, а останалия персонал - от директорът на стопанството. През 1960 г. стопанството продължава дейността си. То е поддържало и откривало пътища в района си за улесняване на извозването на дървените материали. Стопанството работи самостоятелно като административна единица от 1932 г. То обхваща гр. Доспат и селата Барутин, Змеица, Касъка, Любча и Чавдар. На север граничи с горско стопанство "Широка поляна", на изток-с горско стопанство Борино, на юг-с Гърция и горско стопанство с. Сатовча, на запад-с горските стопанства "Селище" и с. Сатовча. Общата площ на стопанството е 16, 314.6 хектара. Основна дейност е дърводобив, залесяване, животновъдство. Средно работят около 180

работници. За периода са добити средно годишно по 41, 280 куб. м. стояща маса и са залесявани по 1200 декара.

През 1978 г. стопанството започва да се занимава с животновъдство, като са закупени 360 бр. овце майки от частни стопани от селищна система на с. Сърница, Пазарджишко. През 1983 г. броя на овцете майки е 520. Средно годишно през периода на експертизата са добивани 18 хил. куб. м. строителна дървесина и 2 хил. куб. м. дърва за горене. Залесявано е по 650 декара годишно. Животновъдството е представено от три стада със 750 бр. овце майки. Страничната дейност се е развивала в преработка на дървесина, гъбопроизводство и др.

През горния период лесничейството е оглавявано от инж. Асен Севдалинов Молтов, а от месец ноември 1988 г. от инж. Вергил Малинов Байкалов. През периода на настоящата експертиза настъпват съществени структурни промени в дейността на стопанството. След 10 април 1991 г., на база Заповед № 82, то се преобразува в Държавно лесничейство без особено да промени предмета си на дейност или територията на стопанисване. Като такова то съществува до 21 октомври 1994 г., когато със Заповед № 313 отново се преобразува в Горско стопанство и се отделя дърводобива от търговската дейност.

Стопанството се намира в югозападната част на Родопите и обхваща гр. Доспат и селата Црънча, Бръщен, Чавдар, Барутин, Любча, Касъка и Змеица, с обща площ 29 488,8 хектара. Релефът е планински ,с най-висок връх „Даха“-1 688 м. Основния вид дървесина е белият бор и смърчът.

От страна на ръководството се отделят големи грижи за възобновяване на горите. Средно годишно се залесяват около 700 декара. Лесничейството стопанисва три обработващи предприятия. Има модерна техника за дърводобив и извличане на дървесната маса до транспортните станции. Развива се ловното стопанство и ловният туризъм. Посрещат се много гости от европейски страни. Важно перо е страничната дейност-добив на гъби, билки, плодове и др. Изгражда се и се поддържа солидна пътна мрежа.

През периода в Доспат е проведена Национална седмица на гората. Открита е нова модерна сграда на лесничейството. По-съществени промени в дейността настъпват след месец февруари 1999 г., когато горското стопанство отново е преобразувано в лесничейство, като дърводобивът е отделен. Основни задачи са опазване на горите, правилна експлоатация и възобновяване на гората и опазване на дивеча. Общата територия на лесничейството е 20 889 хектара, като преобладават иглолистните гори. На територията на стопанството работят с успех редица дървопреработващи предприятия. Изградена е стройна организация за оползотворяване страничните ползвания от горите и най-вече гъби и диворастващи плодове. Лесничейството има собствена дивечовъдна база и успешно развива ловен туризъм. Тук преобладават държавните гори, което дава възможност гората да се експлоатира правилно.

Последният лесоустройствен проект е съобразен с принципите и стандартите на FSC и дава възможност за въвеждане сертификация на горскостопанската практика и продукцията. Лесничейството е разделено на три горскостопански участъка. Седалището е в гр. Доспат.

Горско стопанство със седалище с. Доспат е било учредено на 1 декември 1951 г., съгласно 28-о ПМС от 29 ян. 1960 г. за сливане дейността по стопанисването на горите и дърводобива (Известия, бр. 10 от 2 февр. 1960 г.).

То е на стопанска сметка и самостоятелна юридическа единица. За финансиране на лесокултурните мероприятия, техническото укрепване на пороите и възнаграждения за убит вреден дивеч, на стопанството ежегодно са се предоставяли съответните кредити от републиканския бюджет. То е имало следната основна и допълнителна дейност:

- основна - стопанисване, залесяване и опазване на горите, ловно стопанство, дърводобив и други ползвания от горите.

- допълнителна - производство на фураж, пчеларство, събиране на горски плодове, билки и други странични дейности.

Стопанството се е ръководило и контролирало непосредствено от Окръжно управление на горите в град Смолян.

Директорът, главният инженер и главният счетоводител са назначавани директно от Министерство на земеделието и горите, а останалия персонал - от директорът на стопанството.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 332 / ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. ДОСПАТ, СМОЛЯНСКО \(1951-1960\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Стопанството е открито на 1 декември 1951 г. с Указ 480/20 окт. 1951 г. с реорганизацията на Обединеното горско стопанско предприятие "Държавни гори" и преминаването му към Министерството на тежката промишленост.

Предмет на дейност на стопанството е изпълнение на I и II-фази на общата дейност на Пещерското ГПП, а именно: сеч и обработка на дървени строителни материали, дърва за огрев, целулоза, смърчови кори и извозването им с нает транспорт.

Първоначално стопанството не е било на самостоятелен баланс. До 30 юни 1955 г. тук са се изготвяли само първичните счетоводни документи и са представяни срещу опис в ГПП -гр. Пещера. От Пещера се е спускал и плана на ГПС в Доспат. След 1 юли 1955 г. ГПС е на самостоятелно счетоводство. В Пещера се е представяла обратна ведомост на сметките в предприятието.

Мащабът на стопанството е бил районен, на пряко подчинение на ГПП-Пещера и Министерството на тежката промишленост.

ГПС-Доспат е преустановило дейността си в началото на 1960 г., съгласно 28 ПМС от 29 ян. 1960 г. при сливане дейността по стопанисване на горите и дърводобива, като е предало всичките си активи и пасиви на новообразуваното Горско стопанство в с. Доспат.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 218К / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ДОСПАТ, СМОЛЯНСКО (1937-1944)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство – с. Доспат, Смолянско (1937-1944)

Стопанството е било образувано през или преди 1937 г. Наличните архивни материали са от 1939 г.

Дейността на стопанството е била: стопанисване, експлоатация и охрана на горите, борба с насекомните вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч. Мащабът на стопанството е бил районен. Стопанството е на пряко подчинение на Министерство на земеделието и държавните имоти, дирекция на горите и лова и Чепинска областна служба по горите и лова.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 333 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ДОСПАТ, СМОЛЯНСКО (1944-1951)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство - с. Доспат, Смолянско (1944-1951)

След 9 септември 1944 година, Държавното горско стопанство село Доспат, Смолянско продължава дейността си с опазване, стопанисване и ползване на горите, събиране на горски дървесни и храстови семена, възобновяване на горите, добиване на смола, произвеждане на горско посадъчни материали, борба с насекомните вредители, опазване на полезния и изстребване на вредния дивеч, направа и поддържане на горски пътища, построяване на бараки за горските работници и други.

Със заповед № 2996/19.IX.1945 г. от Министерството на земеделието и държавните имоти-дирекция на горите и лова-София, е било отделено от района на Чепинската областна служба за горите и лова, района на доспатското реверно лесничейство за държавни гори - Държавно горско стопанство и причислено към района на Пещерската областна служба за горите и лова /Инв.опис №1 пор.№1 стр.42/. Стопанството е било регистрирано в Министерството на горите в специалния регистър на същото на страница 40, пореден № 191 от 29 март 1950 г. и е било на самоиздръжка. Мащабът е бил районен, на пряко подчинение на Министерството на Земеделието и държавните имоти -дирекция на горите и лова- София.

През 1951 година при преобразуването на обединените горски стопански предприятия - държавни гори, Държавно горско стопанство село Доспат е преустановило да работи, като дейността му е преминала към новообразуваните Горско стопанство и Горско промишлено стопанство село Доспат.

2.2. Историята на ДГС Доспат, отразена в книгата „Достолепие на Доспатската гора“, с автор Красимир Плявов, 2011г., Принта-КОМ ООД, гр. Смолян

„В края на 1930 г. Доспатското ревирно лесничейство в местността Кара тепе се разделя на: Сърненско ревирно лесничейство и Доспатско ревирно лесничейство, със седалище (последното) село Доспат. То включва доспатските и змеишките технически участъци. За директор на Доспатското ревирно лесничейство е назначен Иван К. Иванов.“

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО ЗЛАТОГРАД

Златоградското административно лесничейство е създадено през 1939 година. То е правоприменник на Златоградското общинско лесничейство, което съществувало от 1935 г. до 1939 г.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Златоград

Източник: ЛУП/ГСП 2015г.-ДГС Златоград

Горите, които са разположени на територията на ТП ДГС ”Златоград” са с различна собственост-на държавата, на общините Златоград, Неделино и Мадан; на физически лица (частни); на юридически лица (в това число на религиозни организации).

В сегашните си приблизителни граници държавно горско стопанство “Златоград” съществува от началото на 1961 г., когато със заповед № 242 на МГГП, горите на технически участък “Рудозем” преминават към горско стопанство “Смилян”.

До национализацията през 1948 г., горите в района на стопанството са били държавни, частни и кооперативни.

Теренни проучвания за устройство на горите на ТП ДГС “Златоград” за първи път са извършени през 1952 г. Към площта на стопанството са причислени и горите в землищата на селата от поречието на р. Арда, които са преминали от Асеновградската и Ардинска околии към новосъздадената през 1951 г. Маданска околия.

През 1956 г., по данни от 1952 г., е изработен първият лесоустройствен проект. В този проект стопанството е наречено “Маданско” на името на гр. Мадан-околийски административен център.

Липсват данни, но най-вероятно през 1959 г., когато става закриване на околията поради новото административно деление на страната, стопанството отново е наречено на гр. Златоград, където е и седалището му.

До съставянето на първия лесоустройствен проект, горите са стопанисвани по годишни планове, съставяни от директорът на стопанството и одобрявани от окръжният началник на горите.

През 1970 г. е извършено повторно устройство на горите на горско стопанство “Златоград”, когато стопанството е разделено на три технически участъка, а именно: “Златоград”, “Неделино” и “Мадан”

През 1981/1982 г. е извършено ново, трето по ред, устройство на горите в района на стопанството, а за четвърти път горите се устройват през 1994/1995 г.. През 2004/2005 г. тези гори се устройват за пети път, като настоящата инвентаризация е главна ревизия на предходното лесоустройство.

За картна основа при устройството от 1994/1995 г. са били използвани топографски карти в М 1:10000, репродукции от топографски карти в М 1:5000, за цялата площ на стопанството.

Запасът на сечнозрелите насаждения е определен по метода на Битерлих. Изчисляването на запаса е извършвано по разредните и обемни таблици за високостъблен бук и дъб - по Ю. Духовников, С. Недялков, А. Матеев и Кр. Кръстанов.

Запасът на всички други насаждения и култури е бил определен по възприетите таблици за растеж и производителност (опитни таблици), а именно: култури от бял бор-по Кръстанов, Беляков, Шиков; от черен бор, елдарски и лъчист бор-по Цаков; за черен бор, ела и дуглазка-по Герхард; високостъблен бук, явор-по Недялков; високостъблени зимен дъб, благуна, цер, воден габър, кестен - по Шустов; липа, габър-по Армашеску, Тома, Децей, Дорин; трепетлика и бреза-по Тюрин; акация и келяв габър-по Ж. Георгиев; елша-по Давидов. Били са обособени следните стопански класове:

- Иглолистни култури (бялборови)-с турнус на сечта 80 години
- Иглолистни култури (черборови)-с турнус на сечта 80 години
- Буков среднобонитетен-при турнус на сечта 120 години
- Дъбов средно и нискобонитетен - при турнус на сечта 120 години
- Буков високобонитетен стопански клас за превръщане-при турнус на сечта 90 години
- Буков среднобонитетен стопански клас за превръщане-при турнус на сечта 60 години
- Зимендъбов средно и нискобонитетен стопански клас за превръщане-при турнус на сечта 60 години
- Акациев-при турнус на сечта 20 години

2.1. Историята на ДГС Златоград, отразена във фондовете на държавните архиви

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 95 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - ЗЛАТОГРАД \(1951- \)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - Златоград (1951-1991)

Държавно лесничейство - Златоград (1991-1994)

Горско стопанство - Златоград (1994-1999)

Държавно лесничейство - Златоград (1999-2008)

Държавно горско стопанство - Златоград (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство – Златоград" (2011-)

За по-доброто стопанисване горския фонд на горско стопанство, Златоград е бил разделен на 3 горскостопански единици-Златоградска, Маданска и Рудоземска. Всеки участък се ръководи от технически ръководител. Постоянно са се включвали и изключвали земи от едно горско стопанство към друго. В района на стопанството са открити два разсадника за производство на фиданки -през 1954 и 1961 г.. През 1957 г. е направено ловностопанско деление-за ловни развъдници на едър и дребен дивеч и ловно стопанство за свободно ловуване на дребен дивеч. До 1958 г. стопанството е било на подчинение към Окръжно управление на горското стопанство-Хасково, но при административната промяна в страната от 1958 г. са били закрити околиците, а териториите на Окръжните народни съвети преустроени. Горско стопанство Златоград преминава на подчинение на Окръжно управление на горското стопанство Смолян. Основни направления в дейността са:

-лесокултурни мероприятия-производство на фиданки, отглеждане на млади насаждения, направа на баражи, каменни прагчета, нови просеки

-дърводобив-сеч, извоз и превоз на строителни материали и дърва за огрев

-ловно и рибно стопанство-за възпроизводство и опазване на полезния дивеч, унищожаване на вредния, разширяване на планираните дивечови ниви и ливади, зарибяване

-строителство-строителство на нови и подобряване на съществуващите горски пътища

-странична дейност-отсичане на иглолистни саръци, новогодишни елхи и създаване площи с култивирана шипка

Със Заповед №82 от 10 апр. 1991 г. на Комитета по горите и заповед № 88 от 15 апр. 1991 г. на фирма "Рожен" – Смолян, се назначава комисия от експерти с представители на Комитет по горите инж. Катя Михова, която съставя разделителен протокол и взема решение за преобразуването на Горското стопанство в Държавно лесничейство. То поема активите и пасивите на преобразуваното горско стопанство към 31 март 1991 г., както и другите права и задължения. С това наименование то просъществува до 30 септември 1994 г., когато със Заповед №313 от 21 октомври 1994 г. отново се преобразува в Горско стопанство. То е юридическо лице, което организира и осъществява възпроизводството, стопанисването, ползването, опазването и охраната на земите от държавния горски фонд в следните дейности: лесокултурни мероприятия, горскостопанска, природозащитна, дърводобивна, странична, проектиране и строителство в горския фонд, услуги и други дейности. По територия (34 862 хектара) стопанството е едно от най-големите в Смолянски регион на територията е на три общини-Златоградска, Неделинска и Маданска. Със Заповед №РД-41-88 от 16 февруари 1999 г. на Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа, се реструктурират горските стопанства в Държавни лесничейства. Считано от 1 януари 1999 г. от тях се отделя дърводобив и друга стопанска дейност, с обслужващите я дълготрайни материални активи. След тази дата Държавно лесничейство-Златоград има предмет на дейност управлението на държавния горски фонд и контрол върху горите и земите от горския фонд в района на стопанството. До 1980 г. директор на стопанството е бил Георги Костадинов Стамболиев, а след 1980 г. до последната експертиза (през 2000 г.), е инж. Георги Илиев Стоянков.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 134К // Административно лесничейство – Златоград \(1935-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Административно лесничейство – Златоград

Златоградското административно лесничейство е създадено през 1939 г.. То е правопреемник на Златоградското общинско лесничейство, което съществувало от 1935 г. до 1939 г. Дейността на лесничейството е стопанисване, експлоатация и охрана на горите в района му, събиране на горски дървесни и храстови семена, залесяване и укрепване, борба с вредителите, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч, откриване и поддържане на горски пътища и др. Златоградското

административно лесничейство е било на подчинение на Областна служба по горите-с. Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 93 // АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - ЗЛАТОГРАД \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Административно лесничейство - Златоград (1944-1947)

След 1944 г. всички гори в страната - частни, общински и обществени са били одържавени и Административното лесничейство в гр. Златоград е продължило дейността си по стопанисване, експлоатация, охрана на горите, събиране на горски дървесни и храстови семена, възобновяване на горите, борба с насекоми и други вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч. Мащабът на дейност е бил районен. Златоградското административно лесничейство е било на подчинение на Районната дирекция по горите и лова село Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 94 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - ЗЛАТОГРАД \(1948-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство - Златоград (1948-1951)

От 1 януари 1948 г. Златоградското административно лесничейство е преименувано на Държавно горско стопанство със седалище град Златоград и продължило дейността на лесничейството по стопанисването, експлоатация, охрана на горите, събиране на семена, производство на посадъчен материали, залесяване, борба с вредителите и останалите дейности. Мащабът на действие е бил районен, с площ 307 хиляди хектара в южната част на Родопите, по протежение на българо-гръцката граница. Административно стопанството е било към предприятие "Държавни гори" при Министерство на горите и на подчинение на Окръжно управление на горското стопанство в град Хасково. През 1951 г. при преобразуването на обединените горски стопански предприятия "Държавни гори", ДГС-Златоград е преустановило дейността си от 30 ноември 1951 г. На 1 декември 1951 г. на негово място се е създадо Горско стопанство гр. Златоград.

ДЪРЖАВНО ЛОВНО СТОПАНСТВО ИЗВОРА

С цел да се запази и възстанови ендемичното находище на диви кози, със заповед №2556/02.09.1972 г. на МГГП, върху площ от 6 430 ха се обособява образцово едродивечово ловно стопанство „Извора“, обхващащо площи от тогавашните горски стопанства „Девин“, „Тешел“, „Широка поляна“ и „Антон Иванов“. Със Заповед № РД 49-499/16 ноември 2012г. на министъра на земеделието и храните Мирослав Найденов, Държавно горско стопанство-Девин е закрито и дейността му се поема от ДЛС „Извора“ град Девин.

През 1913 г. Министерство на земеделието и държавните имоти обявява всички гори от айлашки произход за “новите земи” и пасищата в тях за държавни. За правилното стопанисване на горите Министерството издава заповед № 1493 от 29 октомври 1913 г., с която се създава Девинското административно лесничейство, чиято задача е да стопанисва, охранява и използва държавните и общински гори на територията на Девинска околия. На територията е имало и частни гори в селата Широка лъка, Солища, Гела и Мугла, които са под управлението на Чепеларското реверно лесничейство.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДЛС Извора

Източник: ЛУП/ГСП 2013г./2019г. на ДЛС Извора/ДГС Девин

Преди 1951г. части от ГСУ „Девин”, „Катраница” и „Лисичево” са били две отделни горски стопанства. Горите на бившето горско стопанство „Лисичево” са били разположени на територията на държавната гора „Тилкили” и са устроени за първи път през 1926 г. Следващото устройство е било през 1943 г., а последното като самостоятелно стопанство е през 1950 г. Горите на някогашното горско стопанство „Девин” са обхващали общинските гори-предоставени за ползване без право на собственост на гр. Девин са устроени за първи път през 1934г.; на селата Настан, Брезе и Грохотно -устроени през 1936 г. и държавните гори „Замогилска”, „Топлика” и част от „Дамлъ дере” -устроени за първи път през 1942/43г. През 1950/51г. се прави ново устройство на всички тези гори, обединени в самостоятелно горско стопанство ”Девин”.

През 1959/60 г. е изработен общ лесоустройствен проект на ГС „Девин”, към който е причислено и ГС „Лисичево”. През 1968 г. е извършено просто устройство на стопанството, а през 1976 г. е била извършена главна ревизия. През 1988/89 г., както и през 1998/99г. , е извършена главна лесоустройствена ревизия на горското стопанство. При изработването му е запазена номерацията на отделите, независимо от празните получени от движението на горския фонд. Последният лесоустройствен проект е изработен през 2008/09 г. По характер лесоустройството е било главна ревизия. При изработването му са използвани Планове за земеразделяне, КВС и топографски карти в мащаб М 1:10000 и геореферирани цветни фотоизображения за обекта. Устройството е извършено на типологична основа, като е използвана „Класификационна схема на типовете горски месторастения в Р.България” от 1983 г.. Запасът на зрелите насаждения и култури по възприетите опитни таблици, съгласно Наредба №6 от 05.02.2004г.

До 1972 г. районът на ТП „ДЛС Извора“ е стопанисван и ползван като едродивечово ловно стопанство с местно предназначение към съответните горски стопанства.

С цел да се запази и възстанови ендемичното находище на диви кози, със заповед №2556/02.09.1972 г. на МГПП, върху площ от 6430 ха се обособява образцово едродивечово ловно стопанство „Извора“, обхващащо площи от тогавашните горските стопанства „Девин“, „Тешел“, „Широка поляна“ и „Антон Иванов“.

За въвеждане на единство и целенасоченост в провеждане на мероприятията, със заповед №1106/15.04.1974 г. на МГОПС ръководството на образцово едродивечово ловно стопанство „Извора“ се възлага на ГПК „Девин“.

След обособяването му като самостоятелно юридическо лице с разпореждане №348/31.12.1974 г. на МС, ДЛРС „Извора“ се поставя на пряко подчинение на МГПП, като към него се предава за стопанисване и новопостроено рибно стопанство „Девин-1“. Границите му са определени със заповед №1156/11.04.1975 г. на МГПП.

Със заповед №82/10.04.1991 г. на КГ се закриват държавните ловни стопанства. Със заповед №137/14.06.1991 г. на КГ, върху част от закритото ДЛС „Извора“ на територията на ДЛ „Девин“ е обособена държавна дивечовъдна база „Извора“, като юридическо лице със самостоятелен баланс и банкова сметка. Границите ѝ са определени със заповед №172/25.07.1991 г. на КГ. ДДБ „Извора“ стопанисва в ловностопанско отношение и ДЛР „Лък Балкан“ на ДЛ „Девин“.

Със заповед №313/21.10.1994 г. на КГ, ДДБ „Извора“ е преобразувана в горско стопанство, а със заповед №РД 41-88/1999 г. на МЗГАР- в държавно лесничейство.

На основание чл.9, ал.5 от ЗЛОД и чл.22, ал.3 от ЗГ със заповед №28/18.01.2001 г. на НУГ, ДЛ „Извора“ е преобразувано в държавна дивечовъдна станция „Извора“. Границите на ловностопанските райони са определени със заповед №РД 46-24/09.01.2001 г.

Със заповед №538/13.04.2005 г. на НУГ се увеличава териториалния обхват на дейност на ДДС „Извора“ със площи от ДЛ „Девин“.

С изменение в отменения Закон за горите (ДВ, бр. 91/21.10.2008 г.), наименованието „дивечовъдна станция“ се заменя с „ловно стопанство“.

Със заповед №287/15.03.2010 г. на ИАГ се намалява района на дейност на ДЛС „Извора“ в ловностопанско отношение, с част от площта на държавния ловностопански район „Извора“ от ДГС „Борино“.

Горите в района за първи път се устройват през 1926 г., за втори – през 1934 г. и за трети – през 1951 г., като част от две отделни стопанства – „Лисичево“ и „Девин“. През 1959/60г. е изработен първият общ лесоустройствен проект на обединеното Горско стопанство „Девин“.

Следващи устройства е имало през 1968 г. (просто устройство) и 1975г.; 1987/88 г., 1992/93 г.-главни ревизии, като последните три са имали за обект Ловно стопанство „Извора“. Последното устройство е през 2002/3г, когато е направена пълна преномерация на отделите. За горите, придобити от ДЛ „Девин“ през 2005г, последното устройство е било през 1998/99г. За картна основа при съставянето на горскостопанските карти са били използвани топографски карти в мащаб М 1:10000, фоторепродукции от такива в мащаб М 1:5000 и М 1:25000.

2.1. Историята на ДГС Извора, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 1152 // Държавно ловно стопанство „Извора“ – Девин \(1975-...\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно ловно стопанство „Извора“ – Девин (1975–1991)

Държавна дивечовъдна база „Извора“ – Девин (1991–1994)

Горско стопанство „Извора“ – Девин (1994–1999)

Държавно лесничейство „Извора“ – Девин (1999-2001)

Държавна дивечовъдна станция „Извора“ – Девин (2001–2008)

Държавно ловно стопанство „Извора“ – Девин (2008-2011)

Териториално поделение Държавно ловно стопанство „Извора“ – Девин (2011-)

Държавно ловно стопанство „Извора”- гр. Девин е създадено с Разпореждане на МС № 348 от 31.12.1974 г. Със Заповед № 137 от 14.06.1991 г. на Комитета по горите към МС, е образувана Държавна дивечовъдна база „Извора”-Девин, като юридическо лице със самостоятелен баланс и банкова сметка. Базата упражнява държавни функции по горите на територията на горския фонд с предмет на дейност възпроизводство и разселване на дивеча и рибата.

Със Заповед № 313 от 21.10.1994 г. на Комитета по горите, Държавна дивечовъдна база „Извора” – Девин е преобразувана в Горско стопанство, което организира и осъществява възпроизводството, стопанисването, ползването, опазването и охраната на земите от държавния горски фонд. Дейността му е горскостопанска, природозащитна, ловно и рибностопанска, дърводобивна, странична, селскостопанска, проектиране и строителство в горския фонд, търговия, внос, износ, туризъм и услуги и др.

В стопанството се развъждат муфлони, диви кози, глухари, диви свине и др., предимно за развитието на ловния туризъм. За периода 1991-1995 г. стопанството е посетено от Германия, Испания, Австрия, САЩ и др. Създадени са около 50 ловни групи, които спомагат за осъществяването на валутни програми и добър приход от оценките на трофеите.

2.2. Историята на ДГС Извора, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 466 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - ДЕВИН \(1948-2013\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Замогилско държавно горско стопанство - Девин (1948-1949)

Горско стопанство - Девин (1949-1990; 1994-1999)

Държавно лесничейство - Девин (1991-1994; 1999-2008)

Държавно горско стопанство - Девин (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - Девин" - Девин (2011-2013)

След национализацията на горите през 1947 г., съществуващите дотогава Административно и Ревирно лесничейства са ликвидирани и се образува Горско стопанство за охрана и стопанисване на горите с наименование Замогилско държавно горско стопанство гр. Девин. Името Замогилско идва Замогилски дол-ляв приток на р. Широколъшка, която тече през стопанството. То обхваща землищата на Девин и селата Беден, Брезе, Катраница, Настан и Грохотно. В района на стопанството, което е с територия 80 677 хектара площ, са реките Въча и Широколъшка. Основна дейност е дърводобив, залесяване и животновъдство. Средно в него работят около 251 работници. За периода 1966-1987 г. са добити средно годишно 45120 куб. м. стояща маса и са залесявани по 2250 декара след 1966 г. През 1975 г. е поставено начало на животновъдство, като са закупени 500 бр. овце майки, закупени от АПК и частни стопани в района. През 1987 г. общия брой на овцете е 900. От 1967 до 1979 г.

стопанството е оглавявано от инж. Васил Кайков. От 1980 до 1983 г. начело е Минчо Арнаудов, а от 1983 г. директор е инж. Никола Узунов. През 1991 г. стопанството се преименува в Държавно лесничейство със Заповед № 2 от 10 април 1991 г. Като такава съществува до 21 октомври 1994 г., когато със заповед 313 отново се преобразува в Горско стопанство. Площта му по последния лесоустройствен план възлиза на 13518 хектара, като от тях 12 274 са залесени, а 158 са непроизводителна горска площ. Стопанството е разположено на територията на селата Грохотно, Настан, Беден, Брезе, Селча и Девин. Основната му дейност е дърводобив и залесяване. През периода се строи и нова административна сграда, която е пред пуск. За периода до 1990 г. директор е инж. Никола Узунов, след това е назначен инж. Марко Кущинаров. През периода 1994-2000 г. Горското стопанство в Девин претърпява структурни промени и се нагажда към новите икономически условия в държавата. Лесничейството стопанисва 14849 хектара площ. Преобладаващи дървесни видове са белият бор, смърчът и елата. Годишно се произвеждат 1 милион фиданки, от които 600 хиляди иглолистни. Ежегодно се строят 10 км. нови камионни пътища. През 1993 г. започва строителство на нова административна сграда. През 1994 г. лесничейството е преименувано в Горско стопанство, а през 1999 г. отново в лесничейства, с предмет на дейност управление, охрана и контрол на горите. Стопанската дейност е предадена към фирма "Горпром"-Девин. Добивът на дървесина е на тръжна система. Лесокултурната дейност е към тръжното договаряне. Определени са ловностопански райони на ловните дружинки и са сключени договори с тях. Изградена е комисия по ловно стопанство, която извършва постоянни проверки по лова и риболова. Има добри условия за развитие на ловния туризъм. През периода 2001-2013 г. Държавно горско стопанство-Девин успешно изпълнява задачите, спуснати от Министерството, НУГ, ЮЦДП и РУГ- Смолян, а те през различните години са различни. През периода настъпват съществени промени в начина на организация, като стопанството търпи няколко реорганизации и промяна на името. От 2003 г. администрацията е преместена в нова административна сграда. През периода 2000-2013 г. стопанството продължава своята дейност-извършва лесокултурни, ловностопански и дърводобивни дейности. Преобладават високостъблените гори от смърч, ела и бял бор, а по поречието на река Вьча и широколистни гори, като част от тях и нискостъблени. На територията на стопанството се развива активна туристическа дейност. Изградена е стройна организация за оползотворяването на страничните ползвания от горите и най-вече паша, гъби и диворастящи плодове. Държавно горско стопанство - Девин е с голям процент частни гори след реституцията, а това изисква организиране на експлоатация на горите, а тяхното възстановяване и експлоатация е съгласно закона за горите. За периода стопанството се ръководи последователно от инж. Марко Кущинаров, инж. Здравко Василев, инж. Асен Иванов и инж. Здравко Караджов. Със Заповед № РД 49-499/16 ноември 2012 година на Мирослав Найденов-министър на земеделието и храните, Държавно горско стопанство - Девин е закрито и дейността му се поема от ДЛС „Извора”- град Девин. От 01 февруари 2013 г. ДГС на практика преставя да функционира, а дейността му се влива в тази на ловното стопанство, като активите и пасивите преминават към ТП „ДЛС „Извора” - Девин.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 471 / ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - ДЕВИН (1951-1960)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Стопанството е образувано през 1951 г. с Указ 480/20 септ. 1951 г. на Президиума на Народното събрание, с цел дърводобив. Въведе се механизирана сеч в горите, също и въжени линии на труднодостъпните места. Създаде се традиция за правилно разкрояване на дървесината. Обучиха се нови кадри - изпълнителски и ръководни. Стопанството е самостоятелно до 31 януари 1960 г. след която дата се обединиха с Държавно горско стопанство гр. Девин.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 4К // АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - ДЕВИН \(1914-1944\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Административно лесничейство – Дьовлен (1914-1934)

Административно лесничейство – Девин (1934-1944)

Въпросът за собствеността на Девинските гори след Балканската война 1912 г. се оказва доста труден за разрешаване. Според турското законодателство, собствеността върху горите е винаги държавна, правото на паша и водопой за нуждите на населението на територията на горите се давало срещу задължението да се осигурява с месо, вълна, мляко, сирене за нуждите на турската армия.

През 1913 г. Министерство на земеделието и държавните имоти обявява всички гори от айлашки произход за “новите земи” и пасищата в тях за държавни. За правилното стопанисване на горите Министерството издава заповед № 1493 от 29 окт. 1913 г., с която се създава Девинското административно лесничейство, чиято задача е да стопанисва, охранява и използва държавните и общински гори на територията на Девинска околия. На територията е имало и частни гори в селата Широка лъка, Солища, Гела и Мугла, които са под управлението на Чепеларското реверно лесничейство.

Към 1934-1935 г. Девинското административно стопанство започва да води статистика, която се изпраща в Министерство на земеделието и държавните имоти, от която е видно, че лесничейството стопанисва 62 стопански единици държавни и общински гори на обща площ 568 603 дка, от които по-голяма площ заемат смесените иглолистни гори (104643 дка) с черен бор, бял бор и смърч.

През 1924 г. са изработени първите дефинативни стопански планове само за три горски комплекса – комплекс “Хамам бунар”, “Персенк” и “Тиликли”. През 1926 г. са устроени още 5 комплекса, а през 1933/34 – 7 стопански единици.

Най-ранните сведения за пълния състав на лесничейството датират от 1922 г., когато личният му състав наброява 17 души: лесничей, двама манипуланти и четиринадесет старши и младши конни и пеш горски стражари. От 1915 г. до 1935 г. лесничейството се ръководи от 17 лесничей: Захари Жабленски (1915 г.), Щилян Георгиев (1915-1917 г.), Михаил Ангелов (1918-1919 г.), Георги Каваклиев (1919-1920 г.), Христо Манчев (1921-1922 г.), Филип Попов (1922-1923 г.), Георги Каваклиев (1924-1925 г.), Борис Манчев (1925-1926 г.), Иван Иванов (1927 г.), Георги Каваклиев (1927-1930 г.), Тодор Петров (1930 г.), Ангел Николов (1930 г.)

На 21 март 1924 г. в канцеларията на Чепеларското реверно лесничейство се подписва протокол между реверен лесничей Денчо Христов и Дьовленския (Девински) административен лесничей Костадин Марудов, който в изпълнение на заповед № 7 от 5 ян. 1934 г. на Министерството на земеделието и държавните имоти извършват предаване на горите в землищата на селата, които се зачисляват в Административно стопанство- Девин, а именно:

1. Държавните гори „Малкото Смайлско“ и „Мюлкия“
2. Общинските гори на с. Широка лъка под название „Фуския-лятна гора“
3. Частните голи в с. Солища под название „Солищенски Карлък“, „Турлата-Туралското“ и „Ослен-Попово равнище-Козраниците-Драганица-Суллийски връх“
4. Частните гори на с. Гела - „Лома-Белия камък“, „Кикезите“ и „Свети Илия-Бачийца-Белия камък“
5. Частните гори на с. Мугла- „Колацкото-Ода башийца“
6. Частните гори на с. Широка лъка- „Калфеница-Сеферското-Ас. селище“, „Сарпа и Попина“ и „Широколъшка Павля“

След една година, съгласно заповед № 2499 от 14 декември 1935 г. на МЗДИ, се образува Ревирно лесничейство-с. Широка лъка. В това новооткрито лесничейство са включени горепосочените гори и частните гори на Триградската община.

През 1937 г. към новосъздадено Ревирно лесничейство - с. Мугла се предават следните гори: общинската гора на с. Мугла-“Паржанак”, общинската гора на “Чамла” и държавните гори “Чукурето”, “Шабаница”, “Кокалица”, “Перелиците”, “Мюлкия”, “Мурсалица” и др. В началото на 1937 г. започва да функционира и Лесичевското реверно лесничейство. То се простира върху държавните гори “Лесичево”, “Тиликии”, “Петришево” и Тузлата. За пореден път става откъсване на част от горите на Административното лесничейство – Девин, която част се прехвърля от 8 февруари 1938 г. към ново създаденото Ревирно лесничейство – Персенк. През 1940 г. от Девинското административно лесничейство се отделят горите от землищата на селата Триград, Кестен, Водни пад, Ягодина и Гьоврен в Краевско държавно горско стопанство и тези на селата Буйново, Кожаре, Чала и Ягодина в Погледецко държавно горско стопанство. През този период на реорганизация, Девинското административно лесничейство се оглавява от Васил Вутов, който е и най-дългогодишен ръководител – от 1 април 1935 г. до 1945 г. След него през 1946 г. поста се заема от Димитър Тилев, по време на който става и национализацията на горите.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 31 / АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - ДЕВИН \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Административно лесничейство - Девин (1944-1947)

Административно лесничейство-Девин продължава да съществува и след 1944 г. Предмет на неговата дейност е организирането и експлоатация на горите, контрол

върху сечта, добиването, меренето, извозването и складирането на дървен материал, маркирането на етати, залесяването, почистването на горите, строеж и поддръжка на горски пътища, които в района са около 30 км. и др. То обхваща селата Грохотно, Брезе, Беден, Стоманово, Селча и Девин където е седалището на лесничейството. Простира се на площ 80677 ха. В местността „Забрал“ се поддържа горски разсадник, в който се отглеждат около 25000 фиданки, предимно черен бор, смърч, акация и канадска топола. Лесничейството притежава и стопанисва единадесет сгради, изпълняващи различни предназначения-жилищни, административни, конюшни за осем коне, обори, сеновал, водна дъскорезница и стопански бараки (а.е. 58). Непосредствено след 1947 година то граничи с Михалково, на изток-с Широка лъка, на юг с Борино и Смолян. Стопанисването на горите е система от мероприятия, провеждането на които, осигурява подобряване състоянието и продуктивността на горските насаждения, тяхното възобновяване, както и реализирането на предвиденото по лесоустройствените проекти ползване от горите. Разходите за стопанисването на държавните гори, които се намират в района на лесничейството са за сметка на общините. Друга основна дейност на лесничейството е да определя временните складове и цените при отсичането, обработването и извозването материала от държавните гори "Мурсалица", "Персенк", "Димчовица", "Модър тепе", "Телкетлий" и др. В помощ на лесничейството са били съответните горски-участъкови надзиратели. Въз основа на Закона за високопланинските пасища, лесничействата назначавали комисии, които определят кои от тях ще се отдават за ползване. Освен пашата в горите се ползват и ливадите за добив на сено за добитъка. Най-разпространеният начин за използването е отдаването им под наем от страна на горските власти на местното население. През 1936 година държавата взема съществени мерки по въпроса за строителство на горски пътища в Родопския край. Излиза Наредба-Закон от 1936 година, която създава условия за прокарване на горски пътища в държавните гори. Там, където гората е общинска или частна, въпроса дълго време остава нерешен. През лесничейството преминава многоброен персонал-старши и младши горски стражари, горски и ловни надзиратели. Това са хората, които на практика осъществяват дейностите по експлоатацията и стопанисването.

През 1945-1946 г. административен лесничей е Васил Вутов. През 1947 г.- С. Шиваров, който съгласно Заповед на Министерство на земеделието и държавните имоти от 20.08.1947 г., по ново щатно разписание, става директор. Броят на служителите (1946 г.) е десет души, една година по-късно стават петнадесет. Административните лесничейства продължават дейността си до 1947 година. На основание Заповед № 1 от 22 02.1947 г. на Министерството на земеделие и държавните имоти, се създава Обединено горско стопанско предприятие "Държавни гори" и всички горскостопанските единици стават поделения на новосъздаденото формирование. Във връзка с това, административният лесничей издава Заповед №17/18.04.1947 г., с която всички подразделения (лесничейства) предават отдели от държавните гори, сгради, горски пунктове, инвентар и архиви на представители на Административното лесничейство. Така през ноември 1947 г. е образувано Горско стопанство – Девин.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 2К // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - ДЕВИН \(1937-1946\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – Девин (1937-1946)

През 1925 г. е прокаран нов закон за горите. Според него в новоосвободените земи се определят от специална комисия общински балталъци (държавни гори, отстъпени на села и градове за безплатно ползване), в размер на 20 дка на домакинство. На бившите айлакоплатци, вместо парично обезщетение, се отстъпват до 500 дка на отделно домакинство от държавни гори и земи. По силата на изменения в закона от 1927 и 1931 г., горите на изселените се вън от пределите на страната местни жители се изземват в полза на съответните общини.

Общата площ на горите от района на Девинското ревирно лесничейство през 1938/39 г. възлиза на 27320 дка. В района на лесничейството няма частни гори. Предмет на дейност на лесничейството са: изработване на стопански планове, прокарване на горски пътища, провеждане на стопанска експлоатация, залесяване, подобрене на високопланинските пасища, изплащане на отчуждените частни имоти в границите на горите. Девинското ревирно лесничейство преустановява дейността си през 1947 г. През 1948 г., със специален закон, всички гори и стопански сгради и съоръжения, свързани със стопанисването им, се национализират.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)
[Фонд № 2 // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - ДЕВИН \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство - Девин (1944-1947)

С изменението на закона за продаване на някои държавни гори от Станимашка (Асеновградска) околия и разширяването му от Пашмаклийско (Смолянско), едва през 1927 г. се създават предпоставки за използването на трите вида собственост върху горите -държавна, частна и общинска, въз основа на стопански планове и програми. Това от своя страна поставя горските власти пред необходимостта умело да балансират при усъвършенстване на държавните си функции по отношение стопанисването на горите така, че наред с използването, успешно да се осъществяват мероприятията по опазването и възстановяването им. През 1925 г. е прокаран нов закон за горите, в който глава първа ("Горска собственост"), урежда въпроса за яйлаците и къшлаците. Предвижда се окончателно завладяване на горите намиращи се в тях и отчуждаване на всички яйлаци и къшлаци, според Постановлението на закона за отчуждаване на недвижими имоти за държавна и обществена полза.

Единственото облекчение за населението в Смолянско предвижда чл. 18 на закона, според който населените места в новите земи, които се намират във вътрешността на държавните гори и нямат свои общински или частни гори, се определят от специална комисия общински балталъци, до 20 дка на домакинство. Балталъците са държавни гори, отстъпени на села и градове за безплатно ползване от тях в размер за задоволяване нуждите на местното население от строителен материал и дърва за горене.

Във фонда е запазен протокол №9 от 22 юли 1926 г. на община Беденска, с който комисията, назначена със заповед № 415 от 5 февр.1926 г. на Министъра на

земята и държавните имоти, съгласно чл.18 от закона за горите, определя балталците на селата Беден и Катран Чокур (общо 248 домакинства). Работните земи в границата на балталците остават във владение на досегашните им притежатели. На бившите айлакопритежатели вместо парично обезщетение, както е предвидено в протоколите на парламентарната комисия по горите, публикувани в Държавен вестник през 1925 г., се отстъпват, по изключение от предмета на Горското стопанство, държавни гори и земи до 500 дка на отделно домакинство. Всички останали гори се продават на старите айлакопритежатели, които в момента на публикуването на закона са жители на царството по цени: иглолистните по 0,40 лв.; златни, широколистни- по 0,20 лв.; златни на декар горска площ. Изплащането на стойността на отстъпените гори се предвижда да стане в срок от 5 години, считано от деня на публикуването на закона, като всяка финансова година се изплаща 1/5 от цялата стойност. За ненавременното изплащане на полагащата се годишна вноска се плаща 12% лихва за просрочено време от горопритежателите. Последните се лишават от правата на ползване на горите, докато изплащат годишните си вноски. Купувачът на една гора има право да предава полагащата му се част от горите на жителите на селото в землището, на което се намира гората, както и на лица, които не са негови жители, но са жители на съседните общини. Ако притежателят на гора се изселва от общината, в която го е заварил законът в друга община, намираща се в пределите на страната, но вън от коритата на реките Арда, Въча, Сура и Доспатска и техните притоци, губи наполовина правото си на владение. Правото на владение се губи изцяло, когато се изсели извън пределите на страната. По силата на измененията на Закона за смолянските гори от 1927г. и 1931 г., горите на изселили се извън пределите на страната местни жители, се изземват в полза на съответните общини.

От писмо № 435/21 декември 1939 г. на Девинският ревирен лесничей до Районния горски инспектор в с. Чепеларе е видно, че „стопанската експлоатация в общинските гори на Девин, селата Настан, Грохотно, Борино и неустроената обща гора на селата Беден и Катранци, е въведена през 1937/38 стопанска година.” В доклад на Девинският ревирен лесничей за извършените работи и мероприятия в общинските гори на Девинското лесничейство през стопанската 1937/38 година е записано, че „районът на Девинското ревирно лесничейство обхваща 4 устроени гори на гр. Девин, „Олук Кедик”, селата Настан-„Мурсалица”; Грохотно-„Гъок-Кедик” и неустроената гора на селата Беден и Катранци”. От 1 март 1939 г. от лесничейството е отделена Боринска общинска гора „Омана” и придадена към района на новообразуваното Топло-изворско държавно лесничейство. Общата площ на горите от района на Девинското ревирно лесничейство през 1938/39 г. възлиза на 27320 дка. В района на лесничейството няма частни гори. Предмет на дейността на ревирното лесничейство са разработване на стопански планове, прокарване на горски пътища, провеждане на стопанска експлоатация, залесяване на голини и пожарища, залесяване и укрепване на поройни земи, подобрене на високопланинските пасища, изплащане на отчуждените частни имоти в границите на горите. Девинското ревирно лесничейство преустановява дейността си през 1947 г.

Цялостното одържавяване на горите се извършва с приемането от Великото народно събрание на 16 март 1948 г. Закон за стопанисване и използване на горите, с който всички гори, горски пасища и други горски имоти в страната, както и стопанските

сгради и съоръжения, свързани със стопанисването на горите, се национализират (ДВ, бр.71 от 27 март 1948 г.).

2.3. Историята на ДГС Извора, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 335К // ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - МЕСТНОСТ ЛИСИЧЕВО, СМОЛЯНСКО \(1936-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство - местност „Лисичево“, Смолянско (1936-1944)

До 1935 г. в Девинска околия съществувало само едно горско стопанство, това в гр. Девин. Това затруднявало органите по горите за стопанисват и контролират такъв голям район, което налага през 1936 г. да се обособят отделни горски единици, както в м. „Лисичево“. Стопанството обхваща район на селищата Селча, Стоманово и част от землището на гр. Девин. Стопанството започва работа по отглеждането, възобновяване и ползване на горския фонд и се установява един по ефикасен контрол. Независимо от влаганите усилия до 1944 г., стопанисването на горите не е планомерно и има стопани, които извършват масови нарушения. Стопанството извършва и собствено строителство на постройки, пътища и др. Стопанството продължава дейността си до 1955 г., когато минава към Горското стопанство в Девин, а там остава участък с ръководител-началник на участък.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 592 // ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ЛИСИЧЕВО, СМОЛЯНСКО \(1944-1955\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство – с. Лисичево, Смолянско (1944-1955)

До 1936 г. в района на Девинска околия съществува само едно Горско стопанство - в Девин, което стопанисва всички гори в околията. Това затруднява дейността на служителите, което налага през 1936 г. да се обособят отделни горски единици, каквато е и тази в местността Лисичево. Образованото горско стопанство обхваща горите в землищата на селата Селча, Стоманово, и част от Девинското землище.

То започва организирана работа по отглеждането, възобновяването и ползването на горския фонд. До 1944 г. стопанисването на горите не е планомерно. Стопанството извършва и собствено строителство. Увеличават се значително новите горски насаждения, намалени да до минимум горските нарушения.

Стопанството продължава своята дейност до 1955 г., когато минава към Горско стопанство град Девин и остава като горско технически участък.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 591 // ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. ЛИСИЧЕВО, СМОЛЯНСКО \(1951-1954\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

По решение на Министерския съвет през м. декември 1951 г., от началото на 1952 г. се отделя експлоатационната дейност от горските стопанства, като се обособяват отделни Горски промишлени стопанства към Министерството на тежката промишленост. Така и в местността „Лисичево“, Девинско се обособява Горско промишлено стопанство с район, който обхваща Лисичевското държавно горско стопанство. Целта на тези стопанства е да поемат експлоатационната дейност по горското стопанство-добиване и извозване до производствените предприятия дървен строителен материал. Доста от тези процеси бяха механизирани. Доставиха се моторни резачки, чрез които се увеличи многократно производителността. Има и въжени линии за мъчно достъпните места. Бяха привлечени добре квалифицирани работници. Стопанството съществува до края на 1954 г., след която дата бе слято с промишленото стопанство - Девин.

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО МИХАЛКОВО

Горско стопанство-с. Михалково е приемник на Държавно лесничейство-Персенк, като такова то съществува от 1936 г. (1932 ?) То претърпява няколко структурни промени.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Михалково.

Източник: ЛУП/ГСП 2002г./2012г. – ДГС Михалково

Държавните гори предмет на настоящия горскостопански план се стопанисват, ползват, управляват и охраняват от ТП „ДГС Михалково“. Останалите недържавни гори се стопанисват, ползват и управляват от техните собственици. В сегашните си граници стопанството е било обособено през 1998 г.. с приемането на горите, попадащи в землищата на селата Селча и Стоманово от ТП „ДГС Девин””, на основание протокол от 14.12.88 г., въз основа на протокол от 01.04.80 г.. на Съвета по териториално и селищно устройство.

Частични измервания на горите са правени през 1927 г., с цел отдаването им на концесия. Първият лесоустройствен проект на държавната гора “Персенк”, част от горите на сегашното стопанство, е бил изработен през 1932 г.. През 1942 г.. му е била направена ревизия, като към площта на стопанството са били присъединени и държавните гори в землищата на селата Петвар, Чуреково, Михалково и Лясково. Горите в землището на с. Осиково са били част от горскостопанска единица “Малиновска”, за която е изработен лесоустройствен проект през 1945 г.

През 1950 г.. Персенкското лесничейство е било устроено наново, като към него са били включени и горите в землищата на селата Осиково и Селча. На базата на административно-стопанското деление през 1958 г., с част от горите на Персенкското лесничейство се обособява Държавно лесничейство “Михалково”, което обхваща горите в землищата на селата Михалково, Чуреково, Осиково, Петвар, Лясково и Селча. В тези граници лесничейството е устроено и през 1960 г.. Със заповед № 1043/ 26.03.64 год. на Комитета по горите и горската промишленост, горите от землището на с. Селча се предават на ДЛ “Девин”, но в последствие, през 1998 год., се връщат към ДЛ

“Михалково”. През 1968/69 г. е извършено просто лесоустройство на горите в лесничеството, а при последните три устройства, през 1979/1980, 1991/1992 и 2001/2002 г., е извършена главна лесоустройствена ревизия. При изработването на поредния лесоустройствен проект (2001/2002г.) е била запазена поредната номерация на отделите, както и разделението на два горскостопански участъка “Михалково” и “Лясково”. За картна основа при съставянето на горскостопанските карти са били използвани топографски карти в мащаб М 1:10000, фоторепродукции от такива в мащаб М 1:5000 и М 1:25000. Запасът на сечнозрелите насаждения с пълнота 0.1- 0.3 и на тези с площ до 2.0 ха, независимо от пълнотата им, е бил определен чрез пълно клупиране, а на останалите-с реласкопа на Битерлих.

2.1. Историята на ДГС Михалково, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 726 // ГОРСКО СТОПАНСТВО – С. МИХАЛКОВО, СМОЛЯНСКО \(1951- \)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство – с. Михалково, Смолянско (1951–1991; 1994–1998)

Държавно лесничество – с. Михалково, Смолянско(1991–1994; 1999 –2008)

Държавно горско стопанство - Михалково (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - Михалково" – с.Михалково (2011-)

Горско стопанство – с. Михалково е приемник на Държано лесничество-Персенк. То съществува от 1936 г. и претърпява няколко структурни промени. До 1990 г. стопанството функционира като такова, след което през 1991 г. се преобразува в Държавно лесничество без да се променя съществено предмета на неговата дейност. През 1994 г. отново се преобразува в Горско стопанство, а след 1999 г. е Държавно лесничество. Стопанството обхваща селата Михалково, Лясково, Стоманово, Селча, Чуреково и Осиково. Намира се в северозападната част на Смолянски регион. На север стопанството граничи с Държавно лесничество-Кричим; на изток с Държавно лесничество-Пловдив и Държавно лесничество-с. Хвойна; на юг с Държавно лесничество – Девин; на запад с Държавно лесничество – Девин, Антонивановци и Пещера. Седалището на стопанството е с. Михалково.

Общата площ е 15036,0 хектара, от която 186 ха са гори на Трудово кооперативно земеделско стопанство, 13451 ха залесени, дървопроизводствени площи 600 ха, не дървопроизводствени площи 693 ха и горски пасища 106 ха или всичко 14850 ха. Основната дейност на стопанството е лесокултурна (дървопроизводство), дърводобив (екологосъобразно ползване), странична дейност и животновъдство. Дейността му е организирана в два горско технически участъка-Михалково и Лясково, с надморска височина от 723 до 2074 м. За периода 1987 - 1990 г.а са добивани средно годишно по 10000 куб. м. строителна дървесина и 3000 куб. м. дърва за горене. Средно годишно е залесявано по 1200 дка. Странична дейност се изразява в преработка на дървесина, металообработка, гъбопроизводство и др. Животновъдството е представено от

отглеждането на стада овце. През 80-те и началото на 90-те години на 20 век, стопанството е оглавявано от инж. Цветан Димитров Вълков от Девин и инж. Теофил Теофилов Топалов от с. Селча.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 724 // ПЕРСЕНСКО ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО – С. МИХАЛКОВО, СМОЛЯНСКО \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Персенско горско промишлено стопанство – с. Михалково, Смолянско (1951-1960)

Персенското горско промишлено стопанство е открито на 1 декември 1951 г., съгласно Указ №480 от 20 септември 1951 г. на Президиума на Народното събрание за реорганизацията на Обединено горско стопанско предприятие (ОГСП) "Държавни гори" и преминаването в системата на Министерството на тежката промишленост. Съгласно Указ №59 от 1957 г. към министерството на строежите и строителните материали.

Основната дейност на стопанството е добив и обработка на дървени строителни материали от иглолистен и широколистен произход, дърва за горене, дърва за целулоза, други дребни обли нефасонирани материали, борина, смърчови кори и добив смола. Произведените и добити материали и продукти са извозвали със собствен или нает обоз до камионните станции. От там ставало превозването им по предназначение.

От месец март 1954 г., районът на стопанството е обединен с Кричимското горско стопанство. Така създаденото стопанство обхваща 600 квадратни километра. Персенското горско промишлено стопанство е продължавало дейността си независимо от смяната на ведомството, което го ръководи.

Съгласно Постановление №28 на Министерския съвет от 29 януари 1960 г. (Известия бр. 10/02.02.1960 г.) дейността на стопанисването на горите и дърводобива се слива. По силата на същото считано от 1 февруари 1960 г. престават да съществуват окръжните управления на горските стопанства, горските стопанства, горските промишлени предприятия и горските промишлени стопанства, като дейността им се поема изцяло от новообразуваните окръжни управления на горите и горските стопанства по места.

2.2. Историята на ДГС Михалково, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 379К / ЛЕСНИЧЕЙСТВО И ГОРСКО СТОПАНСКИ РЕВИРИ - ПЕРСЕНСКИ РАЙОН, СМОЛЯНСКО \(1932-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Лесничейство и горскостопански ревири – Персенски район

Персенското ревирно лесничейство със седалище местността "Чадъра" с. Орехово е открито през 1932 г. с район обекта на държавната гора Персенк. Основна дейност на

същото е било да стопанисва и ползва дървесината. Снабдявали са разни предприятия, учреждения и населението с дървени строителни материали и дърва за горене. Същото е било на пряко подчинение пред Чепеларската горска инспекция и Министерство на земеделието и държавните имоти.

На 19 март 1941 г. става Държавно горско стопанство с титуляр не лесничей, а ръководител.

1. Ревирът "Нова Димчовица" носи названието си „Нова" за различаване от другата съседна гора, която носи също названието си "Димчовица". Тези две съседни гори в миналото са съставлявали една самостоятелна гора с общо название "Димчовица". След освобождението на България, граничната линия, която е била прекарана по главното вододелно било, е разделила въпросната гора на две части. Общото название "Димчовица" носи името на някогашния наемател на пашата - кехаята Димчо.

2. Ревирът "Брезките общински гори" се състои от шест близко един до друг комплекси под наименования: "Селското буче", "Малина", "Цапово-Гурлиица", „База“, "Вакъфска присойка"-Балгалъка"и "Алена". Те носят названията си: „Цапово-Гурлиица", "Алена“, "Малина" - според наименованията на деретата, които ги прорязват и минават край тях; "База"- според наименованието на полянката и скалата "База", които се намират сред гората; "Селското буче" - от това, че е много близо до селото Брезе; "Вакъфска присойка“ - че в миналото е била притежание на Вакъфа.

3. Ревирът „Лесковската общинска гора“ няма едно общо название. Тя носи названията на отделните местности, в които се простира, а именно: Алчужища, Дълбок дол, Кучинище, Върха, Баругата, Бекировото, Сухаревото, Чукаля, Стоевско равнище в др. Лесковската общинска гора е част от държавната гора "Персенк", дадена за вечно ползваме на жителите от село Лесково.

4. Ревирът Чуриковската общинска гора няма едно общо название. Тя носи названията на отделните местности, в които се простира, а именно: Равнища, Чолаков гедик, Гарвански дол, Барите и др. Тази последната местност "Барите" служи като общо название на гората.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

[Фонд № 380К // ПЕРСЕНСКО ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - МЕСТН. ЧАДЪРА, С. ОРЕХОВО, СМОЛЯНСКО \(194...](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Персенско държавно горско стопанство – местност „Чадъра“, с. Орехово, Смолянско (1941-1944)

Персенското държавно горско стопанство е приемник на Персенското ревирно лесничейство от 19 март 1941 г. Район на действието му е държавната гора "Персенк - Кара баир". Основна стопанска дейност е била дърводобив, смолодобив, производство на картофи и лен, сенодобиване и експлоатация на транспортни средства. Задачата му е да снабдява предприятия, учреждения, частни занаятчии и населението с дървени строителни материали и дърва за горене. Стопанството е на пряко подчинение пред

Областна служба по горите и лова с. Чепеларе, а от 1944 г. пред тая в град Девин. Същото стопанство продължило дейността си и след 1944 г.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

[Фонд № 727 // ПЕРСЕНСКО ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО, М. ЧАДЪРА – С. МИХАЛКОВО, СМОЛЯНСКО \(1944-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Персенското държавно горско стопанство продължава стопанската дейност и след 9 септември 1944 г., а именно: сеч и производство на дървени строителни материали и дърва за горене, смолодобив, борина, смърчови кори и смрадлика. Построявана и поправка на горски пътища за камионен превоз, лесокултурни мероприятия и опазвана горите от пожар. Борба срещу нарушителите на закона за горите, лова и рибарството, устройване на хайки и залагане на стръв за убиване и изстребване на вредния дивеч. Опазване и подхранване на полезния дивеч, картофопроизводство, добив на сено и листников фураж за изхранване на наличния в стопанството добитък. Машабът от дейности е да осигурява на нуждаещите се предприятия, частни занаятчии и населението с дървени строителни материали и дърва за горене. Персенското държавно горско стопанство е на подчинение пред Областната служба по гората и лова-Девин, Министерството на горите, Главната дирекция на предприятието "Държавни гори".

От 1 декември 1951 г. стопанството се преобразува в Персенското горско промишлено стопанство село Михалково, съгласно т. 16 от Заповед №372 на управлението "Горско стопанство" към Министерски съвет. През 1951 г. се извършва реорганизация в горските стопанства, като се разделят на горски и промишлени. Персенското държавно горско стопанство е преобразувано в Персенско промишлено стопанство.

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО СЛАВЕЙНО

Горското стопанство в с. Славейно започва своята дейност от 1 януари 1964 г. по силата на 135-о ПМС от 31 декември 1963 г. и поема дейността на бившите ТКЗС-та в селата Славейно, Петково и Лъджа (Баните).

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Славейно.

Източник: ЛУП/ГСП 2018г. на ДГС Славейно

В сегашните си граници Държавно горско стопанство "Славейно" съществува от 1977 г.-след обединяване на бившите Държавни горски стопанства "Славейно" (с горскостопански участъци "Славейно" и "Баните") и "Давидково" (с горскостопански участъци "Давидково" и Загражден"). Те от своя страна са били обособени през 1964 г. с постановление на Министерския съвет № 135 от 31.12.1963 г.

Горите на горскостопански участък "Баните" (под името "Лъдженски") до 1959 год. са влизали в състава на Ардинското държавно лесничейство (с първо лесоустройство през 1952 г.), след което се предават на държавно лесничейство "Момчиловци". Горскостопански участък "Славейно" представлява по-голямата част на

горскостопански участък “Момчиловски” на държавно лесничейство “Момчиловци”, устройство за първи път през 1951г.. В състава на това лесничейство двата горскостопански участъка “Славейно” и “Баните”, са устроени повторно през 1961 г. с ревизионен период 10 години, но тъй като ползването от високостъблените гори в първите няколко години след изготвяне на проекта е било превишено значително, се е наложило изготвянето на лесоустройствена програма. Такава е изготвена през 1967 г. За петгодишен период - от 1968 г. до 1972 г., включително.

Горите от бившето Държавно горско стопанство “Давидково” са устроени за първи път през 1952 г., като “Давидковски горскостопански участък на Ардинското държавно горско стопанство. През 1958 г. този горскостопански участък е прехвърлен към Момчиловското държавно горско стопанство, а от януари 1960 г. преминава към новообособеното държавно горско стопанство “Манастир”, като площта му е разделена на два горскостопански участъка-“Давидково” и “Загражден”. През същата година (1960) на тези гори се извършва повторно сложно устройство.

През 1956 г. е съставен технически проект за борба с ерозията във водосборния басейн на яз.”Кърджали”, който обхваща части от горскостопанските участъци “Баните” и “Загражден”.

До съставянето на първите лесоустройствени проекти, горите са стопанисвани по годишни планове, съставени от Директорите на горските стопанства и одобрявани от Окръжния началник на горите.

Устройството (трето по ред) на държавно горско стопанство “Славейно”-1974 г. и на държавно горско стопанство “Давидково”-1973 г., намират стопанствата в границите, в които са обособени през 1964 г.

Лесоустройственият проект на държавно горско стопанство “Славейно” от 1974 г. е главна ревизия на лесоустройствения проект от 1961 год. и лесоустройствената програма от 1967 г.

Площта на стопанството е била разделена на два горскостопански участъка “Славейно” и “Баните”, с обща площ 14234,0 ха.

Лесоустройственият проект на държавно горско стопанство “Давидково” от 1973 г. е главна ревизия на лесоустройствения проект от 1960 г. Площта на горско стопанство е била разделена на два горскостопански участъка “Давидково” и “Загражден”, с обща площ 14830,1 хектара.

През 1986 г. е извършено последното (четвърто по ред) устройство на горите надържавните горски стопанства “Славейно” и “Давидково” обединени в един лесоустройствен проект. То е главна ревизия на лесоустройствените проекти от 1974 г. за ДГС “Славейно” и от 1973 г. за ДГС “Давидково”. Площта на новообособеното държавно горско стопанство “Славейно” е разделено на четири горскостопански участъка, а именно: ГСУ “Славейно”, ГСУ “Баните”, ГСУ “Давидково” и ГСУ “Загражден”.

През 1997 г. е извършено поредното устройство на новообособеното преди 10 години държавно горско стопанство “Славейно”. Броят и наименованията на горскостопанските участъци се запазват. Общата площ на стопанството е 29700.3 ха, (гори с държавно значение – 28858.6 ха и горски пасища 841.7 ха). През 2000 г. е изработен пилотен проект на част от площта на стопанството (за горите в Ревирите “Иноглово” и “Черни връх”).

Лесоустройственият проект на държавно горско стопанство “Славейно” от 2008 г. е главна ревизия на лесоустройствения проект от 1997 г.. Общата му площ е 31011.7 ха и остава разделена на четири горскостопански участъка, а именно: ГСУ “Славейно”, ГСУ “Баните”, ГСУ “Давидково” и ГСУ “Загражден”

За картна основа са използвани картите на възстановената собственост (КВС), предоставени от Общинските служби за земеделие и гори, топографски карти в М 1:10000, получени чрез репродукция на топографски карти в М 1:5000, ортофотопланове в М 1:10000 покриващи цялата площ на стопанството.

При таксацията на насажденията са използвани и стопанските карти изработени при предишното устройство на стопанството.

2.1. Историята на ДГС Славейно, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 926 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. СЛАВЕИНО, СМОЛЯНСКО (1964-)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - с. Славейно, Смолянско (1964-1991)

Държавно лесничейство - с. Славейно, Смолянско (1991-1994)

Горско стопанство - с. Славейно, Смолянско (1994-1998)

Държавно лесничейство - с. Славейно, Смолянско (1998-2008)

Държавно горско стопанство - Славейно (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - Славейно" – с.Славейно (2011-)

Горското стопанство в с. Славейно започва своята дейност от 1 януари 1964 г. по силата на 135-о ПМС от 31 декември 1963 г. и поема дейността на бившите ТКЗС-та в селата Славейно, Петково и Лъджа (Баните). На територията му се намират 16 села с общо 9720 души население и притежава 127 400 декара горски фонд и отделно обработваема земя, ливади и пасища. Задачи на стопанството: добиване на дървен материал, смолодобив, добив на борина, семейсбиране, горски плодове и други странични ползвания от горите. В селскостопанската дейност за добивали сено, тревни фуражи, тютюн, картофи, овощия и др. Поддържали са говедовъдство и овцевъдство. Помощни дейности са били автотранспорт, ветеринарна служба, дърводелска работилница, дарак, ковачница, столове за работниците и др. До 31 декември 1973 г. в горско стопанство с. Славейно влиза и селскостопанската дейност. От 1 януари 1974 г. селскостопанската дейност се отделя и в горското стопанство остават чиста горскостопанска и дърводобивна дейност. След 1 януари 1977 г. Горско стопанство село Славейно се обединява с Горско стопанство с. Давидково със седалище в с. Славейно. Към 1990 г. стопанството работи като поделение на фирма "Рожен" в гр. Смолян. Територията му обхваща бившите селищни системи на Славейно и Баните с 26 населени места и представлява 11 процента от площта на горите в Смолянски окръг. Обособени са 4 Горско-технически участъка със седалища в Славейно, Загражден, Давидково и Баните. Основни дейности са:

1. Лесокултурни мероприятия-семейсбиране, производство на фиданки, отглеждане на култури и др.

2. Дърводобивна дейност-добив и реализация на дървени материали и смолодобив.
3. Селскостопанска дейност-отглеждане на овце майки и реализация на добитата от тях продукция.
4. Странична дейност-производство на палети и дърводелски услуги за населението.

През периода на експертизата 1987-1990 г. стопанството разполага с площ от 298 хиляди декари. То е разпределено на 4 технически участъка - Славейно, Баните, Загражден и Давидково с 14 подучастъци. Основни направления в дейността са били: възпроизводство и опазване на горите и дивеча, дърводобив и странична дейност. Залесени са около 7 хиляди декара. Добиван е дървен материал за вътрешния пазар и за износ. Страничната дейност се е изразявала в селскостопанско производство, гъбопроизводство, смолодобив и дърводелски услуги. Същата рязко намалява след 1990 г., за да изчезне напълно към 1994 г. Средногодишно в стопанството са работили 165 души персонал. Директор е бил Венко Ясенов Комитов.

През периода 1997-2002 г. лесничейството в с. Славейно продължава успешно да изпълнява задачите, спуснати му от Районно управление на горите в Смолян и Националното управление на горите в София. През периода настъпват значителни промени в начина на организация. През 1994 г. лесничействата са преобразувани в горски стопанства без съществено да се променя дейността им. След февруари 1999 г. горското стопанство отново е преобразувано в държавно лесничейство, но този път промените са по-големи. От лесничейството е отделен дърводобива и е даден на частни фирми. Основна задача остава опазването, правилната експлоатация и възобновяване на гората, както и опазване на дивеча. Общата територия на лесничейството е 25960 хектара. Преобладават високостъблени гори от смърч, ела и бял бор, само в ниските части има бук и дъб, и то предимно издънки. В лесничейството има доста голям процент частни гори.

2.2. Историята на ДГС Славейно, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 863 / Горско стопанство – с. Давидково, Смолянско \(1964-1976\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство – с. Давидково, Смолянско (1964-1976)

Горско стопанство - Давидково функционира от 1 ян. 1964 г.

Основните му задачи са: стопанисване, охрана на горите и добив на дървени строителни и други материали. Разпределяне районите за паша, извършване лесокултурни мероприятия, подобряване състоянието, охраната и защитата на горите, ловното и рибно стопанство, извършване таксация на дивеча, устройване хайки за изстребване на вредния дивеч, зарибяване на реките. Полевъдството обхваща земята на селата Давидково, Босилково, Стърница, Глогоино, Планината, Хамбар, Рибни дол, Две тополи, Вълчан дол, махала Крушево. Животновъдство - има кравеферми, овцеферми и кози ферми. Стопанството разполага с мелница, дарак, гатер-банциг, дърводелска работилница и ковашка работилница.

Горското стопанство е на подчинение на Окръжното управление на горското стопанство, Районна дирекция на горите и Окръжен народен съвет в Смолян. Дейността продължава и след 1 ян. 1969 г.

Стопанството функционира до 31 декември 1976 г. От 1 януари 1977 г. горското стопанство в село Давидково преминава към горско стопанство село Славейно. Настоящата експертиза е извършена от горското стопанство в с. Славейно през 1984 г., като са комплектувани последните съхранени материали от дейността на горско стопанство в с. Давидково.

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО СМИЛЯН

Държавното горско стопанство с. Смилян е образувано с министерско разпореждане на 1 март 1960 г. със задача експлоатация и възстановяване на горите, опазване на дивеча и рибата. Страничната дейност е: събиране на горски плодове и др. Ревирното лесничейство с. Смилян функционира от 1938 г., когато се отделя от Смолянското административно лесничейство, като ревирно лесничейство..

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Смилян.

Източник: ЛУП/ГСП 2019г. на ДГС Смилян

Държавно горско стопанство "Смилян" е обособено през 1958 година от сливането на съществуващите до тогава горскостопански единици "Смилян" и "Рудозем". До 1950 година горите са били частни, общински и държавни и стопанисването им е ставало по отделни лесоустройствени или годишни планове. За пръв път горите на посочените горскостопански единици са били устроени в периода 1950-1952 г., като са били изготвени отделни лесоустройствени проекти за всяка от тях.

След обединението им, през 1962/1963 г. се извършва общо лесоустройство на горско стопанство "Смилян". Изготвен е цялостен лесоустройствен проект, в който стопанството е разделено на четири технически участъка:

I ГТУ "Могилица"

II ГТУ "Смилян"

III ГТУ "Елховец"

IV ГТУ "Рудозем"

През 1964 г. на основание на ПМС № 135/31.12.1963 г., от площта на горско стопанство "Смилян" е отделено горско стопанство "Арда", включващо площта на технически участък "Могилица" и част от технически участък "Смилян". След отделянето на горскостопанската от селскостопанската дейност, през 1974 г. седалището му се установява в с. Могилица.

През 1974/1975 г. е направено ново лесоустройство на двете новосъздадени стопанства. Площта на горско стопанство "Смилян" е била разделена на три технически участъка "Смилян", "Елховец" и "Рудозем", а площта на горско стопанство "Арда"-на два технически участъка "Арда" и "Киселчово". През 1976 г. двете стопанства се обединяват и продължават дейността си под името горско стопанство "Смилян".

През 1986/1987 г., при следващото устройство на стопанството, не са били устроени към него отдели 20-29; 32-38; 146-149; 157-160; 164-170 и 592-594, които е било предвидено да преминат към горско стопанство "Смолян". При тези промени общата площ на горско стопанство "Смилян" е била 29429.1 ха, разделена на пет технически участъка:

I ГТУ "Могилница"

II ГТУ "Арда"

III ГТУ "Смилян"

IV ГТУ "Елховец"

V ГТУ "Рудозем"

За картна основа при това устройство са били използвани топографски карти в мащаб 1:10000, репродукция от карти в мащаб 1:5000 и малка част от карти в мащаб 1:25000.

Устройството извършено през 1998/1999 г. и има вече характер на лесоустройствена ревизия. Общата площ на лесничейвото установена при това лесоустройство е 32660.2 ха или се е увеличила с 3231.1 ха спрямо предходната. Това се дължи най-вече на привеждането на границите на лесничейството в съответствие с тези на общините, както и на причисляването на гореспоменатите отдели, които в действителност не са преминали към Смолянското лесничейство и са устроени отново тук. Броят и имената на горскостопанските участъци се запазват, като границите и площта на ГСУ "Могилница" и ГСУ "Смилян" се променят заради новоустроените отдели.

През поредното лесоустройство извършено през 2008/2009 г. общата площ на лесничейвото установена е 33313.3 ха или се е увеличила с 653.1 ха спрямо предходната. Това се дължи най-вече на новоустроени гори.

2.1. Историята на ДГС Смилян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 534 // ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. СМИЛЯН, СМОЛЯНСКО \(1960- \)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - с. Смилян, Смолянско (1960-1991)

Държавно лесничейство - с. Смилян, Смолянско (1991-1994)

Горско стопанство - с. Смилян, Смолянско (1994-1998)

Държавно лесничейство - с. Смилян, Смолянско (1999- 2008)

Държавно горско стопанство - с. Смилян, Смолянско (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - Смилян" – с. Смилян, Смолянско (2011-)

До преди 9 септември 1944 г. всички гори в района на стопанството са били частни и са се ползвали слабо и безразборно, не са полагани грижи за възстановяването им.

През 1947 г. горите се национализираха и за експлоатацията им се въведоха Държавните горски стопанства. До 28 февруари 1960 г. района на стопанството беше горско-технически участък към Държавно горско стопанство в Смолян.

Държавното горско стопанство с. Смилян е образувано с министерско разпореждане на 1 март 1960 г. със задача експлоатация и възстановяване на горите, опазване на дивеча и рибата. Страничната дейност е събиране на горски плодове и др. Отначало е било на площ 314710 декаември., а към 31 декември 1963 г. намалява със 79000 дек., които са предадени на новообразуваното горско стопанство в с. Арда.

С оглед подобряване поминъка на населението от Смолянски окръг с Министерско разпореждане № 135 от 31 декември 1963 г. ТКЗС се сливат с горските стопанства, поради което след 1 януари 1964 г. стопанството приема активите и пасивите на ТКЗС с. Смилян. Със заповед № 351 от 18 март 1960 г. на Главно управление на горите Смилянската горскостопанска единица с обща площ 17818 хектара е била обособена като горско стопанство със седалище с. Смилян. Още същата година към него са предадени Рудоземския горско-технически участък с обща площ 16018 хектара и с Маданския технически участък общата площ става 33934 хектара. Задача на стопанството е била стопанисване, залесяване и опазване на горите, ловно стопанство и други ползвания.

Със 731-о ПМС са били изключени от горския фонд и предаден на ТКЗС с. Арда 46 хектара. По други министерски постановления са предадени на други стопанства още 12 хектара. Със 113 ПМС от 7 юни 1962 г. са изключени от горския фонд голи площи, ниви, поляни и др. и предадени за пасища на околните селища. Освен това по същото ПМС са предадени и места за горски пасища. С това намалява общата площ на стопанството. За по-добра работа площта на стопанството е разпределена на четири горско-технически участъка в Моголища, Смилян, Рудозем и Пловдивци.

Горско стопанство с. Смилян работи самостоятелно като административна единица от 1976 г. То обхваща селата от селищна система гр. Рудозем, Смилян и част от селищна система Смолян. Планът за общата промишлена продукция в стопанството е около 1.5 милиона лева. Средно в стопанството работят около 185 броя работници. Към стопанството се развива и селскостопанската дейност с един единствен подотрасъл животновъдство. Задача на стопанството е производство на посадъчен материал (фиданки), залесяване с горско-дървесни видове, опазване на горите, левностопански мероприятия, дърводобивна дейност, животновъдство и странична дейност.

Общата площ на горския фонд в началото на 1981 г. е била 32105 хектара. През периода са предоставени площи на АПК - Рудозем - 27 ха и АПК - Смилян - 9 ха, които са изключени от горския фонд на стопанството. Но са включени и площи от същите стопанства - общо 31 ха. За по-голям контрол и стопанисване на горите са съществували 5 горско-технически участъка: Смилян, Елховец, Рудозем, Моголища и Арда - до края на 1984 г.

Ежегодно за възобновяване на горите са произвеждани средно по 6 млн. броя фиданки от иглолистни и широколистни видове. За периода 1981-1984 г. са залесени 11027 дка. и са полагани грижи за опазване на горите и увеличаване на дивеча и рибата.

Осъществяван е промишлен дърводобив на материали за строителни материали и

дърва. Отглеждани са овце-майки по около 400 бр. В стопанството са работили около 200 работници. Разположено в южната част на Средните Родопи, Горско стопанство Смилян обхваща територии на селищните системи Смилян, Рудозем и части от Смолянска. Включва 72 населени места. Теренът е стръмен и каменист. Има голямо разнообразие на дървесни видове. Общата площ на стопанството е около 321 хил. дка. Средната възраст на гората е 48 години. Стопанството е имало 80 дка разсадници, в които са произвеждани 5 мил. фиданки годишно, а 27 дървесни вида са доставяни като посадъчен материал на други стопанства. Ежегодно са залесявани по 2700 дка. На територията на стопанството има 6 бр. защитени природни обекта, 8 бр. вековни дървета. Тук се намира и историческият връх "Средногорец". Заедно с основните си дейности: създаване и опазване на горите и дърводобив, стопанството е развивало и странична дейност: добив на сено, вършини, елхички, картофи, отглеждане на около 1200 бр. овце и др.

Построени са складова база, ремонтна работилница, дърводелски цех, над 20 км. горски пътища. Цялата дейност е осъществяване от 306 души колектив.

Със Заповед № 82 от 10 апр. 1991 г. на Комитета по горите, считано от 15 апр. с. г. се прекратява дейността на горските стопанства и се образуват Държавни лесничейства с държавни функции и нов предмет на дейност. Със същата заповед се реорганизира фирма "Рожен" във фирма за търговия, пласмент, услуги, снабдяване, внос, износ и туризъм.

Държавното лесничейство в Смилян е първа категория и е разделено на пет участъка - Смилян, Рудозем, Елховец, Моголища и Арда.

През периода 1993-1999 г. Държавно лесничейство с Смилян успешно изпълнява, задачите които му се поставят. Основните задачи пред лесничейството не са се изменили през годините - опазване на горите, правилната експлоатация и възобновяване на гората, опазване на дивеча. Лесничейството е едно от най-големите в областта. Дейността му се разпростира на територията на 28 кметства. Релефът е силно разчленен, а това води и до трудности по опазване на горите.

Със Заповед № 82 от 10 април 1991 г. Горското стопанство става Държавно лесничейство, без да се променя предмета му на дейност. В този си вид то функционира до 1995 г., когато отново като начин на стопанисване на горите и на управление се завръща Горското стопанство.

След февруари 1999 г. дърводобивът е отделен и отново функционира Държавното лесничейство. Основната му задача вече е опазване на горите и дивеча. Дърводобивът се поема от новосформираните фирми. Такава е изградена и в с. Смилян и поема изцяло дърводобива на територията на лесничейството, включително и в частните гори.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 950 / Държавно горско стопанство – с. Смилян, Смолянско \(1948-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство – с. Смилян, Смолянско (1948–1951)

На основание на правителствено разпореждане от 31 дек. 1947 г. ревірните лесничейства в страната прекратяват дейността си и дейността им преминава в новообразуваните Държавни горски стопанства. Така Ревирно лесничейство - Смолян става ДГС.

Основни задачи са стопанисване, залесяване и добив на дървени материали и дърва. Провежда се борба с гъбни и насекомни вредители, лесокултурни мероприятия и др. Липсват пътища и работнически жилища, което затруднява дърводобива. Няма механизация в дърводобива, който се извършва с брадви и жаги и се извозват дървата на самар и синджир. В стопанството се развива слабо и "второстепенни ползвания" - добив на семена, листници, събиране на приходи от паша. Добиват се борови и смърчови фиданки. Състоянието на ловното стопанство е незадоволително. Множество кучета от махалите безпокоят и унищожават дивеча през цялата година. Почти не се чувства дейността на ловните дружества. Рибният запас, главно мряна в р. Арда е силно намален поради прокарване на пътища по долината ѝ. Незадоволителна е охраната на лова и риболова. Данните за историческата справка са взети от доклад на директора до Околийския комитет на БКП в Смолян.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 952 // Ревирно лесничейство – с. Смолян, Смолянско \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – с. Смолян, Смолянско (1944-1947)

Ревирното лесничейство с. Смолян функционира от 1938 год. когато се отделя от Смолянското админ.лесничейство, като ревірно л-во, с първи лесничей Илия К.Тодоров - 1938, 1939 год, След него служат: Йордан Братанов - 1940 до 1942 год. Костадин Караиванов - 1943 до 1945 год.

Никола М.Николов - 1946 дод.

Ангел Тунев - 1947 до 1950 год.

Костадин Серезлиев - 1951 до 1952 год,

Стойчо Вълканов - 1952 до 1953 год.

Йосиф Павлов - 1954 до 1960 год.

Хараламби Вълчев -1961 до 1963 год.

Георги Мечкаров - 1964 год.

Никола х.Николов - 1965 до 1967 год.

Димитър Николов - от 1967 год.

От 1968 год. ревірното лесничейство преминава в държавно горско стопанство с директор до тогавашния лесничей Димитър Николов, който и сега продължава да ръководи стопанството.

В новооткритото обособено реверно лесничейство през 1938 год. са били включени горите на територията от селищата: Смилян, Чокманово, Полковник Серафимово, Арда и Могилица, а през 1939 год. към него се присъединяват и горите на Рудозем, Елховец, Пловдивци до когато са били стопанисвани от Смолянското адм.лесничейство и Златоградското такова.

Собствеността на горите е била държавна до 1932 год., когато съгласно специалния закон за горите в Асеновградска околия разширен и за Пашмаклийска/Смолянска/околия, същите стават частна собственост, това става след като местните жители, стари яйлъко и къшлъко-правоползватели, са заплатили на държавата определена сума /за 1 дек. половин златен лев/, известни, като петинки. Този закон е бил разширяван, изменян още през 1938 и 1942 година, когато е бил и последния срок за изплащането петинките. Законът е предвиждал, така придобитите от частните лица гори да се стопанисват на задружни-кооперативни начала, само от местни жители. Това важно изискване за Смилянското реверно л-во не се изпълнило. Не се образували горовладелски кооперации, както в Чепеларе, Манастир, Широка лъка и др. Поради слабата икономическа мощ и изостаналост на населението - липса на пътища и др., не всички разбирали ползата от тази дадена от държавата възможност. Предоставяли тези си права, вземали заеми от по-заможните местни или не местни граждани, или пжк продавали вече придобитите гори. Така собствеността преминала от ръцете на старите яйлъко и къшлъко-притежатели - дребни собственици в ръцете на "предприемчиви" едри горовладелци, изкористили закона с търговско-капиталистически тенденции. Такива едри/крупни/горовладелци вместо горовладелски кооперации от които да се ползува цялото население се оформили в района на Смилянското рев,л-во няколко успели и неуспели търговци, каквито са; Христо Танев от Смилян притежавал около 2500 дек,гори в и,"Големия пожар", Ефтим Каравълчев - 1200 дек,м,"Бублон" Никола Христов от с.Арда около 1500 дек, Ахмед и Фехми х.Салихови от Текир/днешно Сивино/около 2000 дек, Салих Кичуков от с. Пърнарево около 500 дек, Балъкчиев/търговец/от Пловдив около 600 дек,в мУШарът" Афузариф, Афузамин, Ариффаа Агушеви от Могилица около 3000 дек, в м. Черешките, Киселчово и др, Мехмед Абдулахов от Могилица около 500 дек, Петраков, Пирянов от Устово чрез Салих Бораджиев-пълно- мощнщц Емин Османов и др, Никола Ружинов, Насо Ружинов от Устово пжк изкупували на зелено на корен дървесина и добивали колкото им е нужно, и др. През същия период изникват множество частни дъскорезници и бичкии, каквито са: в Кошница на Емин Азизов в махала Липец в Баш бук в Парнарево на Салих Кичуков в Сивинска река на Христо Лакудов пак в Сивинска река на Георги Янакиев, на Ефтим Каравълчев Могилица на Мехмед Абдулахов Чокманово на Стефан Шишков Смилянско дере на Анастас Ангелов /машини/ Смилян на Христо Танев в Арда, Кошутя, Борикого и др.

Закона за стопанисване и ползуване на горите излезъл през 1948 год, сложи край на тази аномалия, отново горите стават държавна общонародна собственост. Основни задачи на стопанството са били: добиване на дървен строителен материал и дърва за нуждите на пазаря и населението, за охраната на горите и закононарушения, вземане мерки за борба с гъбните и насекомни вредители -по горите, извършване наблюдения за цветоношението и плодоношението в широколистните и игло-листни гори, извършване залесителни и укрепителни работа. Полагане грижи за навременното засяване, наторяване и други мероприятия за производство на фиданки в горските

разсадници местностите "Аличе-вото" и "Баково", по опазване на полезния и изстребване на вредния пернат и космат дивеч, Ревирното лесничейство е било на пряко подчинение на областния началник на горите и лова в с. Чепеларе и чрез него на Министертството на земеделието и държавните имоти-дирекция на горите и лова-София. Съгласно правителствени разпореждания рефирното лесничейство от началото на 1948 година преминава в новосъздаденото държавно горско стопанство с. Смилян.

2.2. Историята на ДГС Смилян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 811 // ГОРСКО СТОПАНСТВО – С. АРДА, СМОЛЯНСКО \(1964-1972\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство – с. Арда, Смолянско (1964-1972)

С Постановление № 135 от 31 дек. 1963 г. Министерският съвет слива дейността на трудово кооперативните земеделски стопанства, заедно с активите и пасивите, с тези на горското стопанство. На базата на горите на територията на съветите в Арда и Могилица, отделени от Горското стопанство с. Смилян и на бившите Трудово кооперативно земеделски стопанство в Арда и Могилица се създава ново горско стопанство със седалище в с. Арда, което функционира от 1 ян. 1964 г.

Дейността на горското стопанство се състои от: основна дейност - дърводобив, селскостопанска дейност и лесокултурни мероприятия. Дърводобив - добиват се строителни материали за вътрешния пазар и износ, съгласно лесосечния план на стопанството. Селско стопанство: растениевъдство - по-основни култури са картофи, тютюн, фуражни, малини, ягоди, касис и др.; животновъдство - говедовъдство, овцевъдство, птицевъдство и др. Лесокултурни мероприятия - разсадници, залесяване и стопанисване на горите. Води се единен баланс на стопанството с отделни финансови резултати. Има отделни производствени планове и годишни отчети за дърводобив и селско стопанство.

2.3. Историята на ДГС Смилян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 1109 / Горско стопанство – с. Могилица, Смолянско \(1974-1976\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство – с. Могилица, Смолянско (1974-1976)

Горско стопанство "Арда" с. Могилица се отделя като самостоятелна административна единица от началото на 1974 г. и съществува до края на 1976 г., когато съгласно разпореждане на Министерския съвет същото е закрито и дейността му преминава изцяло към горско стопанство в с. Смилян.

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО СМОЛЯН

Пашмаклийското (Смолянското) административно лесничейство е почнало да функционира след освобождението на новите земи на 9 март 1913 г., а узаконено със заповед №1493 от 29 октомври 1913 г. от Министерство на земеделието и държавните имоти.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Смолян.

Източник: ЛУП/ГСП 2021г. – ДГС Смолян

Обхватът на територията на ТП „ДГС Смолян” в сегашните му граници е от 2012 година. Последната инвентаризация на ТП „ДГС Смолян“ е утвърдена през 2011 година. От 01.10.2010 г. към стопанството се влива ТП „ДГС Мугла” с последна инвентаризация от 2010 година, а считано от 01.07.2012 г., се закрива ТП „ДГС Пампорово”, като се увеличава района на дейност на ТП „ДГС Смолян” с част от закритото ТП „ДГС Пампорово”.

Смолянското административно лесничейство е създадено на 29.10.1913г. за стопанисване на горите от Смолянските околия. Към него са причислени и горите от Златоградска околия. През тридесетте години на двадесети век, след създаване на лесничействата в Смолян, Златоград, с. Момчиловци и с. Смилян, Смолянското административно лесничейство остава да стопанисва и експлоатира само държавните гори в района, както и общинските и частни гори в землищата на общините Левочево, Рудозем, Търън и Мадан.

През 1947 година, лесничейството се преименува на Държавно горско стопанство. След национализацията през 1948 година, към него се присъединява Смолянското ревирно лесничейство.

Стопанството стопанисва държавните гори „Герзовица” и „Печинско”, както и бившите общински и частни гори на град Смоляни селата Левочево, Райково, Пещера, Турян, Кремене, Писаница, Фатово, Габрица, Рудозем, Мадан, Елховец, Средногорци.

През периода 1951-1960 г., към него е присъединено ДГС - с. Смилян. През 1953 г., горите от рудоземска горскостопанска единица преминават към ГС Златоград.

През периода 1964-1974 г. към стопанството са присъединени ТКЗС на територията на гр. Смолян, а през 1977 г. горските стопанства в селата Момчиловци и Мугла.

До 1950 г. в района на бившето горско стопанство „Смолян”, горите са били стопанисвани по лесоустройствени проекти предимно за държавните гори. Първи лесоустройствен проект за всички гори се прави през 1950 година. В периода 1960-1962 г. е извършено повторно лесоустройство.

През 1968/69г. е извършена главната ревизия на стопанството.

През 1989/90 г. е извършена последваща главна ревизия на стопанството.

На 10.04.1991 г. стопанството е преименувано на Държавно лесничейство „Смолян”.

Предходното устройство на горите в района на ТП „ДГС Смолян” е извършено през 2011 година от фирма „Кавеко инженеринг” ООД, гр. София.

Със заповед №РД49-55/28.07.2010 г., считано от 01.10.2010 г. се влива ТП „ДГС Мугла” в ТП „ДГС Смолян”. Площта на ТП „ДГС Мугла” не е отчетена в горскостопанския план на ТП „ДГС Смолян”, тъй като същият е бил вече изготвен.

Със заповед №РД48-342/18.04.2012 г., считано от 01.07.2012 г. се закрива ТП „ДГС Пампорово”, като дейността на закритото на ТП „ДГС Пампорово” се разпределя

между ТП „ДГС Смолян” и ТП „ДГС Широка лъка”. Района на дейност на ТП „ДГС Смолян” се увеличава с площта на горските територии, попадащи в отдели по ЛУП на ТП „ДГС Пампорово” №№23-26, 32-34, 45-47, 76-143.

В сегашните си граници ДГС "Смолян" е обособено през 1995 г. когато, със заповед № К-1570/20.12.1995 г. на КГ, горскостопански участък "Мугла" се отделя като самостоятелно държавно лесничейство. Със заповед на министъра на земеделието и храните от 01.10.2010г. ДГС „Мугла” преминава към ДГС „Смолян”, като самостоятелен участък. За ГСУ „Мугла” има изработен самостоятелен ЛУП от 2010г., още докато е самостоятелно горско стопанство.

Смолянското административно лесничейство е създадено през октомври 1913 год за стопанисване на горите от Смолянска околия. За определен период към него са причислени и горите от Златоградска околия. През 30-те години след създаване на реверните лесничейства в Смолян, Златоград, с. Момчиловци и с.Смилян, Смолянското административно лесничейство остава да стопанисва и експлоатира само държавните гори в района, както и общинските и частни гори в землищата на общините Левочево, Рудозем, Търън и Мадан.

През 1947 година, лесничейството се преименува в Държавно горско стопанство. След национализацията през 1948 година, към него се присъединява Смолянското реверно лесничейство. Стопанството стопанисва държавните гори "Герзовица" и "Печинско", както и бившите общински и частни гори на гр. Смолян и селата Левочево, Райково, Пещера, Турян, Кремене, Писаница, Фатово, Габрица, Рудозем, Мадан, Елховец и Средногорци.

През периода 1951 - 1960 г. към него е присъединено ДГС - с.Смилян. През 1953 год. горите от рудоземска горскостопанска единица преминават към ГС Златоград.

През периода 1964 - 1974 г. към стопанството са присъединени ТКЗС-та на територията на гр. Смолян, а през 1977 година горските стопанства в селата Момчиловци и Мугла.

До 1950 г. в района на бившето горско стопанство "Смолян" горите са били стопанисвани по лесоустройствени проекти предимно за държавните гори. Първи лесоустройствен проект на всички гори се прави през 1950 г. В периода 1960 - 1962 г. е извършено повторно устройство.

На 10 април 1991 г. стопанството е преименувано в държавно лесничейство "Смолян".

През 1968/69 г. е извършена главна ревизия на стопанството.

През 1989/90 г. е извършена главна ревизия на стопанството.

Поредният проект на стопанството е от 2000/2001 година и е главна ревизия на стопанството. За картна основа са използвани топографски карти в М 1:10000, репродукция от топографски карти в М 1:5000. За района на стопанството са използвани аерофото снимки.

1.2.История на горскостопанското устройство на ДГС Смолян.

Източник: ЛУП/ГСП 2010г. – ДГС Мугла

През 1937 г. се открива Мугленското реверно лесничейство, с което се създават по добри условия за стопанисване и ползване на горите в този район на Централните Родопи. Дотогава тези гори са били в границите на Девинското административно лесничейство.

След откриването на лесничейството, за кратко време са построени пътя Мугла - Тешел, дъскорезна фабрика и множество стопански и жилищни сгради.

При извършеното през 1940 г. ново райониране на държавните гори в тогавашната

Девинска околия, се обособява Мугленско държавно горско стопанство, което обхваща целия водосборен басейн на Мугленската река.

През 1977 г. горското стопанство е закрито и територията му преминава към горско стопанство Смолян като горско-технически участък. Така се прекъсва дейността на едно стопанство с дългогодишна история и утвърдени традиции, което се отразява твърде негативно върху социално-икономическото състояние на населението в района.

От 1996 г. със заповед № К - 1570 от 20.12.1995 г. на Комитета по горите при Министерския съвет се открива отново горско стопанство "Мугла" с площ 6633,9 ха, в предишните му граници, които се запазват, с малки изменения, до извършване на инвентаризацията и устройството на горите през 2009 г.

Мугленските гори са били измерени и картирани заедно с околните държавни гори за първи път през 1928 г. В резултат на проучвателните дейности през 1932 г. за държавната гора "Мурсалица" е съставен лесоустройствен проект. Лесоустройственият проект на държавната гора "Мугла" е съставен през 1936 г. Според данните от този - проект гората е имала обща площ 981,3 ха и средна възраст 146 години. Горите са били недостъпни, без никакви пътища.

През 1942 г. се извършва първото цялостно устройство на горите на обособеното две години преди това Мугленско държавно горско стопанство. Образувани са два стопански класа: горско-стопански и пасищен. Възприет е 100-годишен турнус.

Картирането при първото устройство е извършено въз основа на генералщабни карти, допълнени с бусолни измервания.

Таксирането на зрелите насаждения, предвидени за главна сеч, е извършено чрез пълно клупиране.

На този проект е извършена ревизия през 1950 г., като се прибавят и устройват и бившите общински гори /балталъци/ в района на стопанството. Обособява се само един високостъблен стопански клас, а високопланинското пасище "Мурсалица" се отделя в самостоятелна стопанска единица. Площта на горското стопанство остава 6919,7 ха.

При ревизията са използвани старите стопански карти, като върху тях са – нанесени извършените допълнителни бусолни измервания.

През 1959 г. се извършва повторно сложно устройство на горите на типологична основа. Към стопанството са придадени и всички неустроени гори, разположени сред земите от земеделския фонд. Общата площ на стопанството е 6832,6 ха.

За картна основа при това устройство са използвани фотокопия от топографската

карта 1: 25 000 в мярка 1 : 10 000, допълнени с бусолни измервания. Зрелите насаждения с пълнота от 01 до 05 включително са таксирани чрез пълно клупиране, а насажденията с пълнота над 05 - чрез пробни ленти. Основа на инвентаризацията и

проектирането са установените и картирали 19 типа гори на фитооценологична основа. Обособени са 6 стопански класа на основата на типовете гора и предназначението на горите: смърчов за производство на едра строителна дървесина на тънкия край над 18 см; смърчов защитен с хвойна; буково-смърчов; черноборово-бялборов; боров защитен на скали и смесен стопански клас. Възприет е 120-годишен турнус за смърчовите и 100-годишен турнус за боровите стопански класове. Средната възраст на смърчовия стопански клас е 95 години, а средния запас на ха - 288 м3.

През 1967/68 г. е направено просто устройство, при което площта на стопанството е намалена с 395,8 ха. Обособяват се гори със специално предназначение - на площ 1366,3 ха и гори със стопанско предназначение - 4814,8 ха. разпределени в три стопански класа, смърчов с турнус 120 години; буково-смърчов с турнус 100 години и боров с турнус 100 години. Средната възраст на горите намалява до 63 години, а средния запас на 1 ха - на 191 м3.

През 1978/79 г. е извършена главна лесоустройствена ревизия на мугленските гори, но вече в състава на горско стопанство Смолян. За картна основа при това устройство са използвани топографски карти в мащаб 1:10 000. Насажденията със стопанско предназначение са били включени в 9 стопански класа, в т.ч. само един смърчов стопански клас с турнус 100 години.

Следващото лесоустройство на горите на ДГС "Мугла" е извършено през 1989/90 г., когато е направена главна ревизия на лесоустройствения проект на ГС - Смолян. Отново за картна основа са използвани топографски карти в мащаб 1:10 000 - репродукция от топографски карти в мащаб 1 : 5000. Запасът на сечнозрелите насаждения с пълнота 0,1- 0,3 и на тези с площ до 2,0 ха, независимо от пълнотата им е определен чрез пълно клупиране, а на останалите зрели насаждения - по метода на Битерлих или чрез пробни ленти.

Запасът на клупираните насаждения е определен по обемните таблици за бял бор, смърч и ела на Недялков, Духовников, Кръстанов и Матеев и черния бор - на Недялков.

Запасът на сечнозрелите насаждения, в които не е водена сеч, е определен по камерален път, като са използвани данни от предишното устройство.

Запасът на всички други насаждения и култури е определен по възприетите опитни таблици, както следва: бял бор, смърч - по Тюрин; ела и високостъблен бук по Герхард; черен бор - по Недялков; бялборови култури - по Кръстанов, Беляков, Шиков черборови култури - по Цаков.

2.1. Историята на ДГС Смолян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 118 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - СМОЛЯН \(1951- \)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - Смолян (1951-1991)

Държавно лесничейство - Смолян (1991-1994)

Горско стопанство - Смолян (1994-1999)

Държавно лесничейство - Смолян (1999- 2008)

Държавно горско стопанство - Смолян (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - Смолян" (2011-)

Смолянското горско стопанство е било открито като учреждение на бюджетна издръжка от 1 декември 1951 г. с район, който съвпада със Смолянска административна околия. Същото е поделение на Управление на горското стопанство - София и в района на Пловдивското окръжно управление на горското стопанство.

Основните му задачи: възобновяване на горите, опазване и стопанисване на горите, на временно предаване на лесосечния фонд, правилно стопанисване на лова, както и събирането на приходите от горите.

Съгласно Заповед № 803 от 24 април 1953 г. на Управление на горското стопанство към Министерския съвет е бил намален района с Рудоземската горско-стопанска единица в Маданска околия. От 1958 г. стопанството е прехвърлено на подчинение на Окръжно управление на горите - Смолян.

Съгласно 135-то Постановление на Министерския съвет от 1963 г. в края на 1963 г. са били прехвърлени Трудовите кооперативни земеделски стопанства от град Смолян, Райково и Устово към Горско стопанство - Смолян по реда установен за сливането на ТКЗС в страната.

В края на 1964 г. са обработвани 122750 декара, имало е 16 населени места с 3674 домакинства, разпределени в три технически участъка. Разпределена е работата между 25 полевъдни и 8 животновъдни бригади. Към 1966 г. стопанството притежава 7710 броя овце, 850 говеда, 310 броя работен добитък и 300 пчелни семейства. През 1983-1986 г. са залесяване средно по 1800 до 2000 декара, за да спаднат към 1990 г. на 400-450 декара, което се дължи на забраната на голи сечи, а с това намаляват и площите за залесяване.

Стопанството има горско-технически участъци в Смолян, Мугла, Момчиловци и Устово с общо 150 работници и 6 човека финансово-счетоводен персонал.

Горско стопанство - Смолян е съществува като Държавно лесничейство от 10 април 1991 г. до 1 октомври 1994 г. То продължава грижите за възпроизводство, опазване на горите, лова и риболова и добив на дървесина. През 1991-1993 г. са създаване средногодишно по 400-450 декара нови гори. Разкрити са два дървообработващи цеха в Смолян и в Мугла.

През същия период е прекратена дейността по животновъдството, поради общата стагнация в селскостопанската дейност. На 29 октомври 1993 г. бе честван 80-годишния юбилей на Държавно лесничейство - Смолян.

Със заповед № 313 от 21 окт. 1994 г. и свързаната с нея заповед № 405 от 2 ноем. 1995 г., Комитета по горите преобразува Държавно лесничейство - Смолян в Горско стопанство като юридическо лице с предмет на дейност: горскостопанска, природозащитна, ловно и рибно стопанство, дърводобивна, странична и селскостопанска дейност, проектиране и строителство на горски пътища, търговия, внос, износ, туризъм, услуги и други дейности, незабранени със закон. Стопанството приема активите и пасивите на Държавно лесничейство - Смолян към 30 септ. 1994 г.

На основание заповед № К-1570/20 дек. 1995 г. на Комитета по горите и Заповед № 2 от 2 ян. 1996 г. на Районна дирекция на горите - Смолян от Горско стопанство - Смолян се обособява Горско стопанство - Мугла. Общата площ на горския фонд възлиза на 161000 декара. Ръководители на стопанството през годините са били, както следва Стойчо Кейкиев, инж. Свилен Пенчеджиев и инж. Асен Карабов.

Смолянското горско стопанство е открито като учреждение на бюджетна издръжка от 1 декември 1951 г. с район, който съвпада със Смолянска административна околия. Същото е поделение на Управление на горското стопанство - София и в района на Пловдивското окръжно управление на горското стопанство със задачи: възобновяване на горите, опазване и стопанисване на горите, на временно предаване на лесосечния фонд, правилно стопанисване на лова, както и събирането на приходите от горите.

Стопанството се състои от три горски единици: Смолянска с 11480 хектара площ, Смилянска - със 16170 хектара и Рудоземска - с 26500 хектара.

Съгласно Заповед № 803 от 24 април 1953 г. на Управление на горското стопанство към Министерския съвет е намален районът с Рудоземската горско-стопанска единица в Маданска околия.

Мащабът на дейност е районен.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 119 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - СМОЛЯН \(1948-1951\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство - Смолян (1948-1951)

От 1 януари 1948 г. Смолянското административно лесничейство се преименува на държавно горско стопанство със седалище Смолян и продължава основната си дейност, а именно: стопанисване, експлоатация и охрана на горите, събиране на горски дървесни храстови семена, възобновяване на горите, борба с насекомните и гъбни вредители, опазване и развъждане на полезния и изтребване на вредния дивеч, поддържане на горски пътища, направа на нови такива и др.

Стопанството е било на подчинение на обединените горски стопански предприятия "Държавни гори" и регистрацията е била извършена от централното управление пред Софийски окръжен съд.

Мащабът на дейност и бил районен под ведомството на Министерство на горите, поделение ОГСП - държавни гори и подчинено на районната дирекция на горите в село Чепеларе.

В края на 1951 г. при трансформиране на обединените горски стопански предприятия "Държавни гори" стопанството в Смолян преустановява дейността си от 30 ноем. 1951 г. и на негово място са се създали: Горско стопанство и Горско промишлено стопанство със седалище в Смолян.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 121 // ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - СМОЛЯН \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско промишлено стопанство - Смолян (1951-1960)

През 1951 г. при преобразуването на обединените горски предприятия "Държавни гори" в централните горски райони се образуват Горски промишлени предприятия (ГПП). Такъв е и случаят в Чепеларе с прикрепените към него Горски промишлени стопанства (ГПС) в селищата: Асеновград, Смолян, Хвойна, Манастир, Момчиловци, Смилян и Чепеларе.

ГПС в Чепеларе е било висшестояща организация на горните ГПС.

ГПС в Смолян е открито на 1 дек. 1951 г. като цех към ГПП в Чепеларе. Задачата на стопанството е била да получава етати, да се грижи за сеч, извоз, първична обработка, пласиране и др.

През 1952 и 1953 г. стопанството не е юридическа личност и не е водило счетоводство. То се е водило в Чепеларе. През 1954 г. е въведено собствено счетоводство.

Дейността му е обхващала района около гр. Смолян.

С цел сливане на предприятията със сродна дейност и намаляване на управленческите разходи в началото на 1960 г. са се слели съществуващите тогава горски стопанства, горски промишлени предприятия и горските промишлени стопанства в Окръжни управления на горите. По горната причина ГПС в Смолян преустановява дейността си и предава активите и пасивите си на Горското стопанство в Смолян (ПМС № 28/29 ян. 1960 г.).

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 146К // Административно лесничейство – Смолян \(1913-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Административно лесничейство – Пашмакли (1913-1934)

Административно лесничейство – Смолян (1934-1944)

Пашмаклийското (Смолянското) административно лесничество е почнало да функционира след освобождението на новите земи на 9 март 1913 г., а узаконено със заповед №1493 от 29 окт. 1913 г. от Министерство на земеделието и държавните имоти.

Дейността на лесничеството е била: стопанисване, експлоатация и охрана на държавни, общински, частни и обществени гори, опазване на полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане на горски пътища и др. Мащабът на лесничеството е бил в рамките на тогавашната Смолянска околия.

През 1935-1936 г. са предадени от Смолянския административен лесничей на новооткритото Момчиловско лесничество общинските, частни и други гори в землищата на селата Момчиловци, Писаница, Соколовци, Славеино и Устово, а през 1939 г. на Смилянския реверен лесничей общинските, частни и други гори в землищата на селата Арда и Моголища.

Лесничеството е било на подчинение на Министерство на земеделието и държавните имоти - отделение за горите и лова - София и на Пловдивската областна горска инспекция.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 120 // АДМИНИСТРАТИВНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - СМОЛЯН \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Административно лесничество - Смолян (1944-1947)

След 9 септ. 1944 г. частните, общински и обществени гори в страната са били одържавени и Смолянското административно лесничество продължило дейността си - стопанисване, експлоатация, охрана на горите, опазване полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане горски пътища, откриване на нови такива и други.

Мащабът на дейност на лесничеството е бил районен. То е на подчинение на Областната служба по горите и лова в с. Чепеларе и Министерството на земеделието и държавните имоти - Дирекция на горите и лова - София.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 145К // Ревирно лесничество – Смолян \(1935-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничество – Смолян (1935-1944)

По предписание № 1727 от 10 декември 1934 г. на началника на бюро по експлоатация на горите в с. Чепеларе са били предадени всички книжа и експлоатационни преписки за 1934/35 стопанска година отнасящи се за частните и общински гори в землището на сборната Смолянска градска община.

Със заповед №2499 от 14 дек. 1935 г. от Министерството на земеделието и държавните имоти е открито Смолянското реверно лесничество със седалище в Смолян и район на горите в землището на Смолянска община и горите на село

Могилица и Арденска община и на подчинение на Министерство на земеделието и държавните имоти и Пловдивската горска инспекция.

Дейността на лесничейството е била: стопанисване, експлоатация, охрана на горите, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане на горски пътища и др. Мащабът на лесничейството е бил районен. Горите, които са влизали в ревираното лесничейство са били: общински, обществени и на частни лица.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 122 // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - СМОЛЯН \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство - Смолян (1944-1947)

След 9 септември 1944 г. Смолянското ревирано лесничейство продължило дейността си а именно: стопанисване, експлоатация, охрана на горите, опазване и развъждане на полезен дивеч и изстребване на вредния такъв, поддържане на горски пътища и др.

Мащабът на лесничейството е бил районен. То е на подчинение на Министерство на земеделието и горите и държавните имоти, Дирекция на горите и лова и Областна служба по горите и лова в село Чепеларе.

Съгласно Заповед № 120 от 4 февр. 1948 г. от Министерство на земеделието и горите лесничейството е закрито и всички активи и пасиви предадени на Смолянското горско стопанство.

2.2. Историята на ДГС Смолян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 1373 / Държавно лесничейство – курорт Пампорово, Смолянско \(1987-2012\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство – курорт Пампорово, Смолянско (1987–1991)

Държавно лесничейство – курорт Пампорово, Смолянско (1991–1994)

Горско стопанство – курорт Пампорово, Смолянско (1994–1999)

Държавно лесничейство – курорт Пампорово, Смолянско (1999–2008)

Държавно горско стопанство – курорт Пампорово, Смолянско (2008-2012)

Горско стопанство - курорт Пампорово е образувано на 1 авг. 1987 г. в изпълнение на Протокол № 13 от 21 юли 1987 г. на Съвета по селско и горско стопанство към МС и Решение № 17 на същия от 21 юли 1987 г. (ДВ, бр. 65 от 21 авг. 1987 г.).

Стопанството обхваща части от територията на горските стопанства - Смолян, Чепеларе, Лъки и селата Широка лъка, Смилян и Славеино с обща площ 16417, 3 хектара. Същото е в състава на Горскостопански комбинат - Смолян със седалище

местността Пампорово, с предмет на дейност: стопанисване и опазване на горите и земите на държавния горски фонд, дивеча и рибата; провеждане на лесокултурни, ловностопански и рибностопански мероприятия, предвидени в лесоустройствените проекти; организиране на странична дейност; провеждане на мероприятия с туристическо значение, ландшафтно оформяне и опазване на природната среда. Дърводобивната дейност и огледните сечи, предвидени в лесоустройствените проекти за площите към новообразуваното стопанство до 1989 г. включително се изпълняват от бившите горски стопанства, а след това от новото стопанство. То приема и принадлежащата му се част от активите и пасивите по баланса към 21 юли 1987 г., както и другите задължения от горските стопанства, на основата на които е образувано.

Със заповед № 2 от 28 ян. 1988 г. на директора, стопанството е разделено на два горско-технически участъка. Първи горско-технически участък - Чепеларски, с обща площ 8074, 5 ха, обединяващ териториите предадени от Горско стопанство Широка лъка и Чепеларе Втори горско-технически участък - Смолянски с обща площ 8146, 5 ха, обединяващ териториите на Горско стопанство Смолян и Лъки. С оглед по-доброто охраняване на горско-стопанския фонд по-късно със Заповед № 17 от 2 март 1989 г. на директора на Горско стопанство - Пампорово всеки от горско-техническите участъци се разделя на по три охранителни участъка. Колектива на новообразуваното стопанство от създаването му работи нормално и изпълнява поставените пред него задачи.

През 1991 г. започват реконструкция на две работнически общежития в местностите "Крива река" и "Ардашлъ" (Малина) с цел да се развие хотелиерство за стабилизиране икономическото състояние на стопанството. През 1994 г. тези обекти са включени в списъка за приватизация. През 1993 г. на стопанството е прехвърлен със заповед на РДГ - Смолян, за ползване хотел "Горси кът", който по-късно също е приватизиран. Горско стопанство - Пампорово се посещава от много лесовъди от Австрия, Германия, Швейцария и др. страни. В него се развива и международен ловен туризъм. През периода 1991-1998 г. се извършват структурни промени. Със Заповед № 313 от 21 окт. 1994 г. на Комитета по горите лесничействата преобразуват в горски стопанства. Към 1 апр. 1999 г. последните стават отново Държавни лесничейства и се отделя дърводобива и търговията с дървен материал от останалата дейност.

През периода 1999-2012 г. стопанството продължава своята дейност – извършва лесокултурни, ловностопански и дърводобивна дейност. В стопанството преобладават високостъблените гори от смърч, ела и бял бор. На територията на стопанството се развива активна туристическа дейност. В стопанството е изградена стройна организация за оползотворяването на страничните ползвания от горите и най-вече от гъби и диворастящи плодове.

Държавно горско стопанство – Пампорово е с голям процент частни гори след реституцията, а това изисква организиране на експлоатация на горите и тяхното възстановяване от горовладелските кооперации.

През периода настъпват съществени промени в начина на организация, като стопанството търпи няколко реорганизации и промяна на името, което не се отразява съществено на дейността на стопанската единица. От 1999 г. до 2008 г. е Държавно лесничейство, а от 2008 г. - Държавно горско стопанство.

За периода стопанството се ръководи от инж. Тихомир Ников.

Със Заповед № РД 46-342/18.04.2012 г. на Министъра на земеделието и храните Мирослав Найденов, Държавно горско стопанство – Пампорово е закрито и дейността му се поема от ТП „Държавно горско стопанство“ – Смолян. От 1.07.2012 г. ДГС „Пампорово“ е закрито и активите и пасивите преминават към ДГС-Смолян. Към горната дата няма счетоводен баланс, а е изисквана и изготвена оборотна ведомост, която представлява баланс и в края на 2012 г. ще се изготви общ баланс с ДГС-Смолян.

2.3. Историята на ДГС Смолян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 152К // Ревирно лесничейство – с. Момчиловци, Смолянско \(1935-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – с. Момчиловци, Смолянско

Ревирно лесничейство с. Момчиловци е създадено съгласно заповед №2499 от 1935 г. на Министерство на земеделието и държавните имоти (МЗДИ). То е обхващало землищата на общините Момчиловци, Славеино и Устово и е стопанисвало общинските и частни гори - предадени от държавата на бившите яйлакопритежатели, по силата на специални закони за частните гори от 1923, 1927 и 1931 г. С постановление № III-а 16187 от 25 септ. 1935 г. и № 17259 от 15 авг. 1936 г. на МЗДИ в лесничейството са били включени и частните гори, описани подробно в постановленията. Общата горска площ е била 65000 дка.

Добиването на годишните етати (главни и извънредни) е ставало по стопански начин на общинските и частните кооперативни ревири, а за частните гори е от стопаните-горовладелци, като всеки сам си е изработвал материала. Строителните материали са се преработвали в първобитни дъскорезници (бичкии). В района на стопанството са пускани на паша през лятото до 8-9000 броя дребен добитък и към 2639 броя едър добитък. За улесняване превоза на дървените материали са прокарани горски пътища.

Задача на лесничейството е била да залесява площи, укрепва пороищата, охрана на горите, избиване вредния дивеч и опазване на полезния. Мащабът на лесничейството е районен и са били на подчинение на МЗДИ и Районния горски инспектор в Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 135 // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. МОМЧИЛОВЦИ, СМОЛЯНСКО \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство - с. Момчиловци, Смолянско (1944-1947)

При установяване на народната власт в България правителството е одържавява частните, общински и обществени гори в цялата страна, включително и горите на Момчиловското ревирно лесничейство. Задача на лесничейството е била: охрана и

залесяване на горите, разрешаване на скотовъдците да ползват паша за стадата си, добиване и продажба на дървени строителни материали и дърва за огрев, запазване на полезния и унищожаване на вредния дивеч и други.

Мащабът на лесничейството е бил районен. То е на подчинение на Министерство на земеделието и държавните имоти, Дирекция на горите и лова и районна служба на горите и лова в село Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)
[Фонд № 136 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. МОМЧИЛОВЦИ, СМОЛЯНСКО \(1948-1951\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство - с. Момчиловци, Смолянско (1948-1951)

По правителствени разпоредби реверните лесничейства в страната след 1 ян. 1948 г. са се преименували на държавни горски стопанства. Същото е станало и с реверното лесничейство в с. Момчиловци., което започва да функционира от 1 ян. 1948 г.

Всички активи и пасиви на лесничейството са били прехвърлени на държавното горско стопанство, което продължава стопанската му дейност, изразяваща се в: стопанисване и охрана на горите, залесяване, възобновяване, борба с гъбните и насекомни вредители, поддържане на горските пътища и построяването на такива, опазване на полезния и изстребване на вредния дивеч и др.

Мащабът на дейност е районен. Подчинени са на Министерство на земеделието на горите и Районна дирекция на горите в село Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)
[Фонд № 137 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. МОМЧИЛОВЦИ, СМОЛЯНСКО \(1951-1976\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Горско стопанство - с. Момчиловци, Смолянско (1951-1976)

От 1 дек. 1951 г. Момчиловското държавно горско стопанство се е преименувало на горско стопанство със седалище в същото село. Експлоатацията на горите е преминава към новосъздаденото горско промишлено стопанство, а останалата стопанска дейност - стопанисване и охрана на горите, залесяване, възобновяване на горите, събиране на горски дървесни и храстови семена, опазване на полезния и изстребване на вредния дивеч и други, е била поета от новообразуваното горско стопанство.

Мащаба на дейност на стопанството е бил районен и на пряко подчинение на Управление на горското стопанство към Министерския съвет - София и Окръжно управление на горското стопанство в град Пловдив.

Стопанството обхваща горите в землищата на селата: Момчиловци, Соколовци, Бостина, Търън и кв. Устово на гр. Смолян. То граничи със следните горски стопанства: Лъки, Манастир, Славеино, Смилян, Смолян и Чепеларе.

До 1964 г. към това стопанство е влизало и Горско стопанство в с. Славеино, устроени като едно през 1960 г. Със заповед № 1271 от 11 май 1964 г. на Министерство на горите и горската промишленост стопанството се разделя на две - Момчиловско и Славеиновско.

Основни дейности са: залесяване, стопанисване и дърводобив.

От 31 дек. 1963 г. със 135-о ПМС към стопанството преминава Трудово кооперативно земеделско стопанство - с. Търън, която дейност съществува до 11 февр. 1971 г., когато със заповед № 362 от 11 февр. 1971 г. на ДСО "Стара планина" селскостопанската дейност на Търън преминава към Горско стопанство - Смолян.

В края на 1976 г. със заповед на Министерство на горите и горската промишленост Горско стопанство - с. Момчиловци преминава към Горско стопанство - Смолян с всичките си активи и пасиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 140 / ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. МОМЧИЛОВЦИ, СМОЛЯНСКО \(1952-1956\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско промишлено стопанство – с. Момчиловци, Смолянско (1952–1956)

Горско промишлено стопанство (ГПС) - с. Момчиловци е било открито през м. юли 1952 г. по предписания на Управление "Дърводобив и транспорт" - София към Министерството на тежката промишленост. Същото е било отделено от Смолянското ГПС.

Основна дейност на стопанството е била производство и продажба на дървен строителен материал, дърва за горене, смърчови гори, други дребни обли нефасонирани материали и смолдобиване. Мащабът на дейност е бил районен. Плановете на стопанството са спускани от ГПС в с. Чепеларе, пред което е ставало и отчитането.

Момчиловското ГПС е било на пряко подчинение на Министерството на тежката промишленост, управление "Дърводобив и транспорт" и на ГПС - Чепеларе.

През м. август 1956 г. същото е преминало към Смолянското горско промишлено стопанство.

2.4. Историята на ДГС Смолян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 363К / РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. МУГЛА, СМОЛЯНСКО \(1937-1941\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – с. Мугла, Смолянско (1937-1941)

На 15 март 1937 г. е открито Мугленското реверно лесничейство и в селото идва първият реверен лесничей инж. Георги Пешев. Същата година започва построяването на пътя Мугла-Тешел, както и постройка на жилища и канцеларии на лесничейството.

Основното му предназначение е било получаването на дървесината и възобновяване на гората. Територията на лесничейството е само в землището на с. Мугла. Малка част и то предимно работни земи са в землищата на селата Гьоврен, Грохотно и Настан. Целият поминък на населението на с. Мугла идва от горското стопанство. При откриването на лесничейството са обособени два класа: горскостопански клас с площ 6328 хектара и пасищна площ - 939 хектара. По това време годишно са имали 35 хиляди куб. м. етат.

Горите на Мугленското лесничейство заемат 2 цяло и 70 процента от горската площ на окръга и са разпокъсани около с. Мугла и местността Чамла.

На 16 юли 1940 г. се извършва ново райониране на горите в бившата Девинска околия. Според протокола на комисията в околията се създават 8 държавни горски стопанства. Мугленското държавно горско стопанство вече обхваща целия водосборен басейн на Мугленската река и добива граници, които почти не се различават от дотогавашните.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 364К / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. МУГЛА, СМОЛЯНСКО \(1941-1944\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство – с. Мугла, Смолянско (1941-1944)

На 16 юли 1940 г. се извършва ново райониране на горите в бившата Девинска околия. Според протокола на комисията в околията се създават 8 държавни горски стопанства. Мугленското държавно горско стопанство вече обхваща целия водосборен басейн на Мугленската река и добива граници, които почти не се различават от дотогавашните на реверното лесничейство.

Новият лесоустройствен план се изработва през 1943 г. и е утвърден през 1945 г., като е предвиждал щат от 21 човека.

Към горското стопанство е имало дъскорезна фабрика, която е пусната в движение през октомври 1938 г., където е бил преработван почти целия добиван материал.

Основните административни промени са следните:

От 1937 г. до 1940 г. - Ревирно лесничейство

От 1941 г. до 1951 г. - Държавно горско стопанство

От 1952 г. до 1959 г. е разделено на две Горско стопанство (цели - охрана и възобновяване на горите) и промишлено стопанство (цел - експлоатация на горите)

От 1960 г. двете стопанства се сливат в едно.

ТКЗС в селото е създадено през 1958 година и през 1964 г. се слива с горското стопанство.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 689 // ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. МУГЛА, СМОЛЯНСКО \(1944-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство – с. Мугла, Смолянско (1944-1951)

На 15 юли 1937 г. е открито Мугленското реверно лесничейство. Дотогава държавната гора на Мугла е към Девинското лесничейство. Първ лесничей в Мугла е инж. Георги Пешев. Същата година започва строителството на пътя Тешел-Мугла и на жилища и канцеларии на лесничейството. Основно предназначение на лесничейството е получаване на дървесина и възобновяване на горите. Целия поминък на населението от с. Мугла идва от горите.

На 16 юли 1940 г. се извършва ново райониране на горите в Девинска околия. Създават се осем държавни горски стопанства, сред които е Мугленското.

През 1943 г. се изработва нов лесоустройствен план, който е утвърден през 1945 г. Според него в щата на стопанството има 21 души персонал.

Към стопанството е имало и една дъскорезна фабрика, която е пусната в движение през октомври 1938 г.

Основните административни промени на стопанството през годините са следните:

- от 1937 до 1940 г. е Ревирно лесничейство;
- от 1941 до 1951 г. - Държавно горско стопанство;
- от 1952 до 1959 г. е разделено на две: Горско стопанство, което охранява и възобновява горите и Горско промишлено стопанство, чиято основна дейност е експлоатация на горите.

В началото на 1958 г. в селото е създадено ТКЗС.

През 1964 г. горското стопанство се слива с ТКЗС с цел уедряване на поземления фонд и по-лесна механизация на производството.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 692 // ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. МУГЛА, СМОЛЯНСКО \(1952-1976, 1996-2010\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство – с. Мугла, Смолянско (1952–1976)

Горско стопанство „Мугла“ – с. Мугла, Смолянско (1996–1999)

Държавно лесничейство „Мугла“ – с. Мугла, Смолянско (1999–2008)

Държавно горско стопанство „Мугла“ – с. Мугла, Смолянско (2008–2010)

Като Горско, стопанството функционира от 1952 г., когато е разделено Държавното горско стопанство - с. Мугла на две - Горско стопанство за охрана и възстановяване на горите и Промислено стопанство - за експлоатация на горите.

Стопанството продължава дейността си и след 1 януари 1964 г. Основни задачи са:

1. Стопанисване и добиване на дървени строителни материали и дърва за промишлени цели и за населението.; опазване на горите от закононарушения; изтребване на вредния и грижи за полезния дивеч; борба с гъбните и насекомо вредители; ревизии на охранителните участъци; събиране и оползотворяване диворастващи гъби, горски плодове; таксация на дивеча; риборазвъждане и други дейности.

2. Полевъдство - обхваща земите на селата Мугла и Чамла - отглеждат се селскостопански култури, характерни за района.

3. Животновъдство - разпределено по села на кравеферми и овцеферми.

През 1976 г. Горско стопанство - с. Мугла преминава към Горско стопанство - Смолян. и престава да съществува.

Стопанството е на подчинение пред Окръжно управление на горите, Районна дирекция на горите и Окръжен народен съвет в Смолян.

След 20-годишно прекъсване с цел подобряване на управленските структури, организацията на работа и подобряване поминъка на местното население Комитетът по горите към Министерският съвет със Заповед № К – 1570 от 20 декември 1995 г. възстановява от 01.01.1996 г. Горско стопанство “Мугла” – с. Мугла към Районна дирекция по горите гр. Смолян със задача да управлява, стопанисва и охранява горите и земите от Държавния горски фонд на територията на Община гр. Смолян в землището на с. Мугла. Възстановеното стопанство включва горите и земите от Държавния горски фонд на Горско стопанство – гр.Смолян – отдели №№ от 1 – 109, включително и горски пасища -№№ - I-XXVI с обща площ 6634 хек.

Новото създадено стопанство разгръща интензивна и широкомащабна дейност – осигурява работа на 150 човека, прокарва камионни пътища с площ 6 хек., залесява 24 дек. нова гора и др. дейности.

Горското стопанство се намира в южната край гранична област в Средните Родопи. Релефът е планински, силно пресечен, ясно очертан от врязването на хидрографската мрежа, главно на р. Мугленска и притоците ѝ. На тази територия са и най-високите върхове “Голям Перелик” – 2191 м. и връх “Карлък” – 2189 м. Склоновете са много стръмни и скалисти, стигащи до леглото на реките, често трудно проходими и недостъпни. Най-ниската точка е 850 м. н.в.

Районът попада в преходно-континенталната климатична област със средиземноморско влияние, което определя благоприятен режим за растеж и развитие на горско-дървесната растителност.

Висока влажност на въздуха и голямо количество на валежите, най-много през май – юни. Средните температури са от 4 градуса през януари до 13,2 градуса С през юли, а най-ниските достигат до – 30 градуса С.

Преобладават кафявите горски почви, средно дълбоки (30 – 60 см.) Горите са изключително иглолистни – като бял бор, смърч, черен бор и ела и бяла мура. Тук се намира най-значима вододайна зона, от където с вода се снабдяват курорта “Пампорово”, гр. Смолян и гр. Чепеларе. В района на рида “Мурсалица” расте уникалният Мурсалски чай – многогодишно, полезно и лечебно растение, което вирее най-добре в този район.

Преобладаващи видове дивеч на територията са: сърна, дива свиня, благороден елен, дива коза и муфлон, заек, глухар, яребица, често се среща мечка, лисица и вълк.

В реките преобладава риба – пъстърва.

За директор на ново откритото стопанство е назначен инж. Велко Праханаров, който остава на тази длъжност до пенсионирането си на 07 май 2008 г. след почти 20 годишно ръководство на стопанството. За кратко време (2008) директор е инж. Тодор Главинков и инж. Радослав Заимов до закриването му.

След повторното откриване (1996 г.) стопанството носи името Горско стопанство “Мугла” – с. Мугла, съгласно Заповед № 313 от 21 октомври 1994 г. на Комитета по горите към МС.

Със заповед № РД 41-88 от 16 февруари 1999 г. на Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа се реструктурира горските стопанства в държавни лесничей-ства и стопанството става Държавно лесничейство “Мугла”- с. Мугла. Със заповед № 901 от 13 май 2008 г. на Държавна агенция по горите при МС, от 3 май 2008 г. стопанството е с наименование Държавно горско стопанство “Мугла” – с. Мугла.

Със заповед № РД 49-55 от 28 юли 2010 г. на Министъра на земеделието и храните, считано от 1 октомври 2010 г. за втори път Държавно горско стопанство “Мугла” се влива в Държавно горско стопанство “Смолян”, с което се слага край на самостоятелно Горско стопанство “Мугла” – с. Мугла.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 690 // ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. МУГЛА, СМОЛЯНСКО \(1952-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Стопанството се образува на 1 ян. 1952 г. и се числи като съставна единица към Горско промишлено предприятие (ГОРПРОМ) гр. Девин. Същото се занимава с добив, превоз и продажба на дървени строителни материали, дърва и въглища.

Основни средства наследява от държавното горско стопанство с. Мугла и следуемите се оборотни средства. Същото не е било отделна юридическа личност, а цех към ГОРПРОМ гр. Девин.

Притежавало е 50 чифта работен добитък, с които е изпълнявало плана по извоза на дървените материали. Планът се е движил от 35 до 45 хиляди кубически метра строителни материали и дърва.

Горското промишлено стопанство се закрива на 1 февр. 1960 г. като всички активи и пасиви се поемат от горското стопанство с. Мугла.

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО ТРИГРАД

ТП „ДГС Триград“ съществува като самостоятелна административна единица от 1940 год. под името „Краевско горско стопанство“ със седалище и адрес на управление в с. Триград, Девинска околия.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Триград.

Източник: ЛУП/ГСП 2010/2020г. – ДГС Триград

ТП „ДГС Триград“ съществува като самостоятелна административна единица от 1940 год. под името „Краевско горско стопанство“ със седалище и адрес на управление в с. Триград, Девинска околия. Първоначално е обхващало само територията на държавните гори, които за пръв път са били устроени същата година. По-късно през 1946 год. след устройството на общинските гори на селата Гьоврен, Кестен, Жребево, Водни пад и Кожари към територията му са причислени и общинските гори. Мащабът на стопанството е бил районен, същото е било подчинение на Министерството на горите и лова и Девинска районна горска инспекция.

Държавните гори са устроени за първи път през 1942 година, а общинската гора на с. Триград през 1946 година. При лесоустройствената ревизия от 1950 година, към площта на тогавашното горско стопанство са включени и общинските гори на с. Триград и неустроените дотогава общински гори на селата: Гьоврен, Кестен, Жребово, Водни пад и Кожаре.

До 1951 год. държавните и общински гори в района на с. Триград са се стопанисвали от Краевското горско стопанство, като самостоятелна горско стопанска единица. През същата година стопанството е присъединено към съседното Тешелско горско стопанство, а площта му е разделена на два технически участъка „Шабаница” и „Триград”.

През 1951 год. територията на „Краевското горско стопанство“ е присъединена като участък към съседното „Тешелско горско стопанство“.

През 1959 година е бил изготвен общ лесоустройствен проект с горите на горско стопанство „Тешел”.

През 1960 година двата горско технически участъка се отделят от горско стопанство „Тешел”, като самостоятелно горско стопанство, преименувано по – късно в Държавно лесничейство „Триград”.

През 1960 год. е обособено отново като самостоятелно Горско стопанство „Триград“, в чийто териториален обхват са включени землищните граници на селата: Гьоврен, Триград, Жребово, Водни пад и Кестен от сегашната община Девин. Под това име и без промяна на териториалния обхват съществува до 10 април 1991 год., когато е преобразувано в Държавно лесничейство - Триград. Като такова съществува до 21 октомври 1994 год., когато отново се преобразува в горско стопанство - Триград.

През март 1999 год. административната единица отново е преобразувана в Държавно Лесничейство - Триград и функционира като такава до юни 2008 год., когато в резултат на промени в законовата уредба на страната е регистрирано по

Търговския закон като самостоятелно търговско предприятие: „ДГС - Триград“ ДП, което работи самостоятелно до края на месец юни 2011 год., когато се влива в Южно централно държавно предприятие - Смолян, запазвайки териториалния си обхват.

Седмото по ред устройство е извършено през 1999 - 2000 година. За картна основа са послужили топографски карти в М 1:10 000. Съставянето на графичен цифров модел е направено чрез програмен продукт „Axter“, а картосъставянето и отпечатването - чрез програмен продукт „Auto CAD MAP“.

2.1. Историята на ДГС Триград, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 446 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ТРИГРАД, СМОЛЯНСКО (1944-)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Краевско държавно горско стопанство - с. Триград, Смолянско (1944-1959)

Горско стопанство - с. Триград, Смолянско (1960-1987)

Горско стопанство - с. Триград, Смолянско (1988-1990)

Държавно лесничейство - с. Триград, Смолянско (1991-1994)

Горско стопанство - с. Триград, Смолянско (1995-1998)

Държавно лесничейство - с. Триград, Смолянско (1999- 2008)

Държавно горско стопанство - с. Триград, Смолянско (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - Триград" (2011-)

Краевското държавно горско стопанство с. Триград е продължило дейността си и след 9 септ. 1944 г., а именно: охрана и стопанисване на горите, обзавеждане на разсадници, семейбиране, производство на посадъчен материал, залесяване и възобновяване, борба с гъбните и насекомни вредители, опазване на полезния и унищожаване на вредния дивеч, направа и поправка на трупчийски и коларски пътища, жилища на работниците и др.

Съгласно заповед № 2297 от 25 авг. 1950 г. на Главна дирекция "Държавни гори" при Министерство на горите Погледецкото държавно горско стопанство е било закрито, а района му присъединен към Краевското държавно горско стопанство.

Мащабът на стопанството е бил районен. Същото е на подчинение на предприятие "Държавни гори" и Районна горска дирекция в Девин.

Средният броя на работниците е от 150-200 души.

За периода 1940-1991 г. е добивано различно количество дървесина. Най-интензивно е ползването от 1957 до 1967 г. средно от 40 до 60 хиляди куб. м., а за периода 1967-1991 г. са добивани средно около 15 хиляди куб. м. дървесина. Средно годишно са залесявани 1500 декара, а след 1989 г. - по 500 декара.

Имало е честа смяна на директорите.

През периода на настоящата експертиза настъпват структурни промени. До 1990 г. стопанството функционира като Горско стопанство, а след 10 април 1991 г. със Заповед № 82 те са преобразувани в Държавни лесничейства. Като такива съществуват до 21 окт. 1994 г., когато със заповед № 313 отново се преобразуват в Горски стопанства.

Държавно лесничейство с. Триград провежда своята дейност върху горски фонд от около 9354 ха. Лесничейството е разпределено в два горско-технически участъка включващи селата Гьоврен, Триград, Жребово, Кестен и Водни пад.

Основни направления в дейността са: възпроизводство и опазване на горите и дивеча, дърводобив и странични ползвания на гората. Особено внимание се отделя на възпроизводството на гората. Залесени са общо 1118 дка млада гора. Добиван е дървен материал най-вече за вътрешния пазар. Утвърдена практика е да се работи със собствени бригади.

През периода лесничейството построява нова административна сграда. Директор е Минчо Арнаудов.

През 1994 г. със Заповед на Комитета по горите Лесничейството е преобразувано в Горско стопанство без съществено да се промени дейността му. През 1999 г. отново става Лесничейство, но вече е отделен дърводобива и е даден на частни фирми. Основните задачи са опазване на горите, правилната експлоатация и възобновяване на гората, опазване на дивеча.

Тук има 6 охраняеми участъка: Гьоврен, Триград, Кестен, Жребово, Шабаница и Живарска река. То действа на територията на Община Девин и селата Триград, Гьоврен и Кестен. Общата територия на лесничейството е 10 924 хектара. Тук е най-голям процента на държавните гори след реституцията, което води до правилна експлоатация на горите.

Краевското държавно горско стопанство с. Триград е продължило дейността си и след 9 септ. 1944 г., а именно: охрана и стопанисване на горите, обзавеждане на разсадници, семейбиране, производство на посадъчен материал, залесяване и възобновяване, борба с гъбните и насекомни вредители, опазване на полезния и унищожаване на вредния дивеч, направа и поправка на трупчийски и коларски пътища, жилища на работниците и др.

Съгласно заповед № 2297 от 25 авг. 1950 г. на Главна дирекция "Държавни гори" при Министерство на горите Погледецкото държавно горско стопанство е било закрито, а района му присъединен към Краевското държавно горско стопанство.

Мащабът на стопанството е бил районен. Същото е на подчинение на предприятие "Държавни гори" и Районна горска дирекция в Девин.

Съгласно Указ № 480/20 септ. 1951 г. (Известия, бр. 76, 21 септ. 1951 г.) за реорганизацията на Министерството на горите, Краевското и Изворското държавни горски стопанства са били обединени в нова горско-стопанска единица, считано от 1 дек. 1951 г., под наименование Тешелско горско стопанство със седалище местността Тешел, Девинска околия.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 274К / КРАЕВСКО ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ТРИГРАД, СМОЛЯНСКО (1940-1944)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

От писмо № 1517/14 окт. 1952 г. на Тешелското горско стопанство до Окръжно управление на горското стопанство - Пловдив се вижда, че до 1934 г. Краевската горска стопанска единица е била към Девинско лесничейство. През 1940 г. същата е отделена и почнала да работи под наименованието Краевско държавно горско стопанство със седалище с. Триград, Девинска околия. Други документи за дата на основаване на стопанството не се намериха. (Данни има във ф. № 444, оп. 1, а. е. 11)

Дейността на стопанството е била опазване, стопанисване и ползуване на горите, възобновяване и залесяване на горски площи, опазване на полезния и изтребване на вредния дивеч, направа и поддържане на горски пътища, събиране и внасяне на горски такси и др.

Мащабът на стопанството е бил районен, същото е било на подчинение на Министерство на горите и лова и Девинска районна горска инспекция.

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО АКАДЕМИК НИКОЛАЙ ХАЙТОВ

Първото горско-ведомствено учреждение в Централни Родопи е открито на 21.XII.1890 год. като РУПЧОСКО ОКОЛИЙСКО ЛЕСНИЧЕЙСТВО В ГР. ЧЕПЕЛАРЕ.

ДГС Академик Николай Хайтов е правопреемник това лесничейство.

Със Заповед № РД49-372 от 30.10.2019г. на Министъра на земеделието, храните и горите се променя наименованието на Държавно горско стопанство „Хвойна“, териториално поделение на „Южноцентрално държавно предприятие“, гр.Смолян, на Държавно горско стопанство „Академик Николай Хайтов“.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Академик Николай Хайтов.

Източник: ЛУП/ГСП 2016г. – ДГС Хвойна

В сегашните си граници ТП “Държавно горско стопанство Хвойна“ съществува от 01.07.2012 година, след Заповед № РД46-342/18.04.2012 година на министъра на земеделието и храните, с която се закрива териториално поделение “Държавно горско стопанство Чепеларе“ и дейността му преминава към териториално поделение “Държавно горско стопанство Хвойна“.

Предишната промяна на територията е през 1971 година, след обединението на бившето горско стопанство “Орехово“ с бившето горско стопанство “Хвойна“. Тогава горско стопанство “Орехово“ се закрива и става горскотехнически участък “Орехово“ към горско стопанство “Хвойна“.

През 1950 година, след одържавяването на всички гори, се обособява горско стопанство “Хвойна“ с два технически участъка - “Хвойна“ и “Забърдо“. Същата година се извършва и цялостно устройство на горското стопанство. През 1960 година стопанството се устройва отново, а през 1973 година се извършва сложно устройство на горско стопанство “Хвойна“.

Територията на стопанството е била разделена на три горскостопански участъка - “Орехово“, “Забърдо“ и “Нареченски бани“.

През 1983 година е извършено ново, четвърто по ред лесоустройство, като преобладаващата част от горите на ГСУ “Забърдо“ не са били построени, тъй като е било предвидено да преминат към ГС “Чепеларе“. Такова преминаване в действителност не е имало и при следващата лесоустройствена ревизия - 1996 година са построени и тези гори.

През 2005 година е направена шеста лесоустройствена ревизия, а последната инвентаризация бе извършена през 2015 година. При нея са инвентаризирани трите горскостопански участъка - “Орехово“, “Павелско“ и “Забърдо“. Територията на бившето ДЛ “Чепеларе“, сега е обособена като четвърти горскостопански участък “Чепеларе“ и не е инвентаризирана.

За картна основа, при изготвянето на картите на стопанството, при настоящата инвентаризация, са използвани топографски карти в М 1:10000, които са репродукция от топографски карти в М 1:5000. Използвани са и аерофотоснимки, направени през 2013 година.

1.2.История на горскостопанското устройство на ДГС Академик Николай Хайтов.

Източник: ЛУП/ГСП 2011г. – ДГС Чепеларе

Държавно горско стопанство „Чепеларе“ като единна икономическа структура е създадено през 1950 год. след одържавяването на всички гори. В годините преди това, горите в района са се стопанисвали като частни, общински и държавни и за всяка отделна стопанска структура през годините са изготвяни отделни лесоустройствени планове, като първите са от 1923 год.

През 1950 год. след образуването на ДГС „Чепеларе“ е извършена и първата цялостна за горите в района лесоустройствена ревизия. Следващите лесоустройствени ревизии са през 1959 год., 1968 год., 1979 год., 1991 год. и 2001 год.

От създаването си и понастоящем ДГС „Чепеларе“ е разделено на два горско-технически участъка, I ГТУ „Чепеларе“ и II ГТУ „Богутево“.

Общата площ на горското стопанство по ЛУП от 2001 година е била 11520.8 ха. В тази площ са включени 1017.2 ха площ на отдели намиращи се в землището на с. Богутево, но включени за отчет и стопанисване в ЛУП от 2005 год. на ДЛС „Кормисош“. По тази причина тези площи не са предмет на настоящата ревизия.

По предназначение площта е била разпределена, както следва:

- гори със дървопроизводителни и средообразуващи функции (ДСФ) – 8238.7 ха; в т.ч. 8008.6 ха залесена площ.

- гори със защитни и специални функции (СпФ) – 3282.1 ха; в т.ч. 3183.7 ха залесена площ.

2.1. Историята на ДГС Академик Николай Хайтов, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 395 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ХВОЙНА, СМОЛЯНСКО (1951-)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - с. Хвойна, Смолянско (1951-1990)

Държавно лесничейство - с. Хвойна, Смолянско (1991-1994)

Горско стопанство - с. Хвойна, Смолянско (1994-1998)

Държавно лесничейство - с. Хвойна, Смолянско (1999-2008)

Държавно горско стопанство - с. Хвойна, Смолянско (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - с. Хвойна, Смолянско "
(2011-2019)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - Академик Николай Хайтов "
(2019 -)

Хвойненското горско стопанство е открито като бюджетно учреждение от 1 декември 1951 г. Същото е имало за основни задачи: опазване, залесяване, възобновяване и стопанисване на горите, събиране на горски семена, отглеждане на горски фиданки, събиране и редовно отчитане на приходите от горите, борба с гъбните и насекомни вредители, опазване и развъждане на полезния и унищожаване на вредния дивеч и други.

Мащабът на стопанството е бил районен с обсег горите в селищата: Владиково (дн. Студенец), Забърдо, Косово, Малеве, Орехово, Павелско, Нареченски бани и Хвойна с площ 15085 хектара.

Хвойненското горско стопанство е поделение на Управление на горското стопанство към Министерския съвет и е влизало в района на Окръжното управление на горското стопанство в гр. Пловдив.

Добиват се дърва за огрев за населението, ТКЗС и други предприятия. Снабдява работниците с хранителни продукти чрез откритите столове, а работния добитък със зърнени, млечни и тревни фуражи. Грижи се за ежегодното подобряване на механизацията и транспорта.

Съгласно ПМС от 29 януари 1960 г. (Известия, бр. 10, 2 февр. 1960 г.) се сливат дейностите по стопанисване на горите и дърводобива. От 1 февр. 1960 г. престанаха да съществуват Окръжните управления на горските стопанства, горските стопанства, горско-промишлените предприятия и горските промишлени стопанства, като дейността им се поема от новообразуваните Окръжни управления на горите и горските стопанства по места.

Съгласно заповед № 224 от 29 февр. 1960 г. на Министерство на земеделието и горите се създава Смолянско окръжно управление на горите, като в точка 11 е фиксирано Горско стопанство село Хвойна.

Независимо от промените се запазва основния предмет на дейност по стопанисване и опазване на горския фонд и горските продукти.

В изпълнение на 135 ПМС от 31 дек. 1963 г. на делегатско събрание се взема решение за обединение на селското с горското стопанство и ТКЗС-та в района преустановяват самостоятелната си дейност.

Има 9 растениевъдни бригади в селата Забърдо, Хвойна, Павелско, Наречен, Нареченски бани и Косово и няколко смесени бригади. С Протокол от 17 март 1966 г. филиала в с. Забърдо се отцепва от горското стопанство, считано от 1 януари 1966 г. и се създава Държавно семепроизводно стопанство "Сортови семена" в същото село, като останалата обработваема земя и животните се разпределят по бригади от селата Хвойна, Павелско, Наречен, Нареченски бани и Косово.

В селското стопанство се добиват тютюн, картофи, зърнени храни, варива, орехи, череша, ябълки, сливи и др. Има ремонтна, дърводелска работилница и мелница.

С Протокол от 31 май 1971 г. на комисия, назначена със заповед № I-879 от 15 май 1971 г. на Министерство на земеделието и хранителната промишленост и Министерство на горите и горската промишленост с представителите на АПК - Чепеларе и др. се извърши разделянето на активите и пасивите между горското стопанство и новосъздаденото Държавно семепроизводно стопанство в с. Хвойна към 30 април 1971 г., като се прехвърли върху последното селското стопанство - полеводство и животновъдство.

Масщабът на дейност на горското стопанство е горския фонд, производство и търговия с дървен материал, борина, смърчови кори, смола и др. Добиват се горски плодове.

За периода 1977 г. - 1984 г. стопанството осъществява следните дейности: дърводобив; лесокултурна дейност - производство на разсадъчен материал, залесяване и отглеждане на млади насаждения; селскостопанска дейност - отглеждат се овце и се събира сено; странична дейност - има два цеха за полиетилен, каучукови изделия и кабели.

Стопанството разполага с 4 броя автомобили, 4 броя автобуси и 5 лекотоварни коли, два специални трактора за дърводобив, две верижни машини за прокарване на горски пътища, моторни триони и др. Има и ремонтна работилница за поддържане на техниката. Колективът е от около 265 души. Работниците ползват храна с 40 процента намаление, осигуряват се карти за почивка. Всички получават производствено и специално облекло. В проект е строителството на административно-стопанска сграда.

Горско стопанство с. Хвойна през периода 1985-1990 г. си запазва предмета на дейност. Директор през периода е бил Димитър Вълчев. Предприятието се ръководи от следните отдели: планов, счетоводен, труд и работна заплата, личен състав.

Горското стопанство съществува в сегашните си граници от 1971 г. след обединяването на ГС - Хвойна и ГС - Орехово. На площ от 17460 хектара са устроени три горскотехнически участъка - Орехово, Павелско и Забърдо. Обхваща землищата на селата - Хвойна, Павелско, Малево, Орехово, Забърдо и част от горите на село Зорница.

На територията преобладават насаждения от бял и черен бор, смърч и ела. Развити са дърводобив и дървопреработваща промишленост. Добива се строителна дървесина. Страничните ползвания имат съществено значение за населението в района. най-важни са пашата, добива на гъби, билки, горски плодове, сено и др. Горите в района имат голямо водоохранно значение. Те акумулират големи количества от падналите валежи, намаляват изпарението и подобряват климата. В района има хубави хижи и природни забележителности. Развива се ловен туризъм.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 394 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ХВОЙНА, СМОЛЯНСКО \(1948-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

От 1 ян. 1948 г. Хвойненското реверно лесничейство се е преименувало на Държавно горско стопанство със седалище с. Хвойна и продължило дейността на лесничейството, а именно: стопанисване, експлоатация, производство и залесяване, охрана на горите, борба с гъбните и насекомни вредители, опазване на полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане на горски пътища и др.

Мащабът на дейност е бил районен.

Държавно горско стопанство е било на подчинение на Районна дирекция на горите в с. Чепеларе.

През 1951 г. при преобразуването на обединените горски стопански предприятия "Държавни гори" държавното горско стопанство в с. Хвойна преустановило дейността си от 30 ноември 1951 г. и на 1 дек. 1951 г. на негово място са се създали: Горско стопанство в с. Хвойна и Горско промишлено стопанство в същото село.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 396 / ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. ХВОЙНА, СМОЛЯНСКО \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

ГПС с. Хвойна, Смолянско е създадено на 1 дек. 1951 г. (Изв. бр. 76/1951 г.) при реорганизацията на Обединените горско-стопански предприятия "Държавни гори" и преминаването в системата на Министерството на тежката промишленост.

Основната дейност на стопанството е била производство, превоз и продажба на дървен строителен материал, дърва за горене, смърчови и дъбови кори и др. Мащабът на дейност е бил районен.

Стопанството е било на подчинение на Горското промишлено предприятие - Чепеларе.

С цел намаляване разходите предприятията с еднородна дейност, какъвто е случая с горските стопанства, горско промишлените предприятия и горско промишлените стопанства се сливат през м. февруари 1960 г. в Окръжни управления на горите. По горната причина ГПС с. Хвойна преустановява дейността си и предава активите и пасивите си на Горско стопанство - Хвойна, което продължава да работи.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 256К // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. ХВОЙНА, СМОЛЯНСКО \(1934-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – с. Хвойна, Смолянско

Първоначално всички гори в Централните Родопи са били поставени във владение на няколко знатни турски първенци и религиозно-благотворителни заведения, които впоследствие продали правата си (сервитута) за ползване на пашата и водопоя на група юруци. След време местното население изкупува с пари или натура всички околни планини. Има Закон за продаване на някои държавни гори в Станимашка околия от 19 март 1911 г., с което се узаконява съществуващото положение.

Държавната гора "Пашица" в землището на с. Павелско е била продадена на Павелска община от VII-то Обикновено народно събрание. През м. юли 1897 г. тя е измерена и излиза на площ 8834,7 дка.

Хвойненското ревирно лесничейство е създадено със заповед № 1821 от 28 ноем. 1934 г. от МЗДИ и са му предадени частните и общински гори в землищата на селата Владиково, Малево, Павелско, Орехово, Хвойна, а по-късно Забърдо и Косово.

Дейността му е била за стопанисване, експлоатация и охрана на горите, събиране на горски семена, залесяване и възстановяване на горите, борба с насекоми и гъбни вредители, развъждане и опазване на полезния и изстребление на вредния дивеч, поддържане на горски пътища и др.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 393 // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. ХВОЙНА, СМОЛЯНСКО \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство - с. Хвойна, Смолянско (1944-1947)

След 9 септ. 1944 г. всички гори в страната - частни, общински и обществени бяха одържавени и ревирното лесничейство в село Хвойна продължило дейността си, а именно: стопанисване, експлоатация, охрана на горите, събиране на горски дървесни и храстови семена, залесяване и възобновяване на горите, борба с гъбните и насекоми вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч и други.

Мащаба на дейност е бил районен. Към него са влизали горите на селищата: Владиково (Студенец), Забърдо, Косово, Малеве, Орехово, Павелско и Хвойна.

Ревирното лесничейство е било на подчинение на Областната служба по горите и лова в с. Чепеларе и Министерство на земеделието и държавните имоти.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 366К // ГОРСКИ СТОПАНСКИ РЕВИРИ - ХВОЙНЕНСКИ РАЙОН, СМОЛЯНСКО \(1925-1950\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горски стопански ревири – Хвойненски район, Смолянско (1925-1950)

Горско-стопанските ревири към Държавното горско стопанство - с. Хвойна са:

1. Ревира "Владиковски общински гори" е узаконен с ПМС № 8676 от 9 май 1936 г.
2. Ревира "Гулина" е частен на горовладелската кооперация "Голина-Букова" в землището на с. Малеве. Узаконен е с ПМС № 9346 от 19 май 1936 г.
3. Ревира "Димчовица-Мандрите" е частен на горовладелската кооперация "Нова Димчовица" с. Забърдо общо с ревира "Белите тикли" - устроен през 1926 г.
4. Ревира "Зад камък Старо село" е частен на горовладелска кооперация "Димчовица" с. Забърдо.
5. Ревира "Кривия борен" - частно на горовлад. кооперация "Кривия борун" с. Хвойна - устроен през 1936 г.
6. Ревира "Задруга" - с. Косово, частен.
7. Ревир "Малевски общински гори" с. Малеве
8. Ревир "Коджаманица" - Забърдо
9. Ревир "Нова Димчовица" - Забърдо
10. Ревир "Ореховски общински гори" - Ореховско землище.
11. "Ревир "Орехово" - с. Орехово.
12. Ревир "Павелски общински гори" с. Павелско.
13. Ревир "Средока" - с. Забърдо.
14. Ревир "Хайдарица" - Забърдо
15. Ревир "Хвойненски общински гори" - Хвойна.
16. Ревир "Кара баир" - държавно, Ореховско землище.
17. Ревир "Трите чучура - студената вода" е отделен от ревира "Хайдарица", общински на с. Забърдо.

18. Ревир "Разваница" - спорна гора между селата Малево и Владиково в землището на с. Владиково.

19. Ревир "Косовски общински гори" - Косово.

20. Ревир "Катерги" - частен, с. Орехово.

21. Ревир "Димчовица - Белите тикли" - Забърденско землище, частен на Ангел Ан. Груев от с. Забърдо.

2.2. Историята на ДГС Академик Николай Хайтов, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 818 // Горско стопанство – с. Орехово, Смолянско \(1964-1971\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство – с. Орехово, Смолянско

Държавното горско стопанство в село Орехово е създадено на 1 ян. 1964 г. До основаването на стопанството селскостопанската дейност е била в обсега на ТКЗС в селата Орехово и Малево, които с образуването на горското стопанство са прекратили самостоятелното си съществуване и са се включили в горското стопанство. То разполага с гори и полезащитни пояси от 28 045 декара, горски пасища - 1701 декара и пустеещи земи 273 декара. В своята дейност стопанство се ръководи съгласно инструкциите и нарежданията на Министерството на горите и горската промишленост и Районна дирекция на горите в Смолян.

Основна задача на стопанството е стопанисването на горите и добиването на дървени материали, дърва за промишлени цели, както и за нуждите на населението, охрана на горите, ловното стопанство и риболова от закононарушения, борба с гъбичните и насекомни вредители, лесокултурни мероприятия, таксиране на дивеча, зарибяване реките в района на селата Орехово, Малево и Студенец. Селскостопанска дейност - имат общо 16 283 декара, имали са и 307 глави говеда и 5530 броя дребен добитък. Горското стопанство има и странична дейност: дъскорезна, дърводелница и други работилници, пластмасов цех, автотранспорт и услуги на други предприятия и лица.

До март 1971 г. са били на подчинение на Районната дирекция на горите, а след това към Комбината за дърводобив и дървообработване в Смолян.

На основание 225-о Решение на Комитета за стопанска координация при Министерския съвет от 10 май 1971 г. стопанството е предало с встъпителен баланс към 30 април 1971 г. активите и пасивите, числящи се на селскостопанската дейност на новосъздаденото Държавно семепроизводно стопанство в село Орехово, а през месец юли Горското стопанство се влива в уедреното горско стопанство в село Хвойна и така преустановява напълно по-нататъшната си дейност.

2.3. Историята на ДГС Академик Николай Хайтов, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 114 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - ЧЕПЕЛАРЕ (1951-2012)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско стопанство - с. Чепеларе, Смолянско (1951-1964)

Горско стопанство - Чепеларе (1964-1990)

Държавно лесничейство - Чепеларе (1991-1993)

Горско стопанство - Чепеларе (1994-1998)

Държавно лесничейство - Чепеларе (1999-2008)

Държавно горско стопанство – Чепеларе (2008-2012)

Горско стопанство - Чепеларе е открито като бюджетно учреждение от 1 ян. 1951 г. Същото е на подчинение на Министерство на земеделието и горите и към Пловдивското окръжно управление на горското стопанство.

В района на стопанството влизат районите на следните съвети: Чепеларски - без 1/2 част от землището на с. Зорница, което е към района на Хвойненското горско стопанство и известна част от Левочевски, Момчиловски, Павелски и Лъкински.

Мащабът на дейност е местен.

Основни задачи са: стопанисване и охрана на горите, възстановяване на горите, семедобиване на горски и дървесни семена, производство на посадъчен материал, борба с насекомните и други вредители, опазване на полезния и изстребване на вредния дивеч. Заедно с основните направления, през годините стопанството работи по възпроизводство и стопанисване на горите, дърводобив, лов и риболов е имало и странична дейност - промишлено рибовъдство, производство на витаминозно брашно и селскостопанска дейност за производство на продукция за собствени нужди. Впоследствие промишленото рибовъдство е предадено на Стопанско предприятие "Рибно стопанство", а цеха за витаминозно брашно е закрит като губещ. През 1982 г. е внедрена "Корабобелачна машина" за минни подпори. През 1986 г. се въвежда механизано отглеждане на културите и обработка с "Раундъп" за унищожаване на издънките, което има голям икономически ефект.

Средно годишно са работили по 160 работници и служители и административно-управленски апарат - 40 човека. С годините стопанските дейности се ликвидират, като основната остава да е дърводобив. Само овцевъдството продължава да е допълнителна дейност. През 1990 г. с Решение на Управителния съвет на фирма "Рожен" Смолян, при окончателното оформяне на границите на Горско стопанство - Пампорово, се откъсват над 3000 хектара от територията на стопанството в Чепеларе. При лесоустройството през 1990 г. е разделено на два технически участъка - I и II в Чепеларе и Богутево. Със Заповед № 82/10 апр. 1991 г. е прекратена дейността на горските стопанства. Образуват

се държавни лесничейства с предмет на дейност: контрол по стопанисване, екологосъобразно използване и охрана на горите за всички форми на собственост.

Освен с основните дейности - лесокултурна и дърводобив, лесничейството се занимава и със селскостопанска дейност - овцевъдство. По отношение на реализация на продукцията лесничейството сключва само договори с потребителите. Основен клиент е дървообработващият завод в Чепеларе. Дърводобивът се осъществява от комплексни бригади с механизирани извоз и животинска сила. Горските пътища имат добра гъстота и общо са 190 км.

През 90-те години на XX в. лесничейството разполага с 6 бр. товарни автомобили, автобус, лек автомобил, фургонали за превоз на работници. През 1994 г. се преименува отново на Горско стопанство - Чепеларе.

Със Заповед № 313/21 окт. 1994 г. на Министерския съвет лесничействата се преобразуват в горски стопанства с предмет на дейност: горскостопанска, природозащитна, дърводобивна, странична, проектиране и строителство на горски пътища, търговия, туризъм, услуги и др. дейности. За същия период броя на работниците и служителите намалява от 156 на около 40 души. Горско стопанство - Чепеларе притежава голям брой дълготрайни активи - общежитие, ловен дом, цехове и пр., които се използват целесъобразно. През февр. 1999 г. от лесничейството е отделен дърводобива, който преминава в частни ръце. Остават си основни задачите по опазване на горите, правилната експлоатация и възобновяване на горите, както и опазване на дивеча. То действа на територията на Чепеларе и селата Богутево, Проглед, Острица и Лилеково. Изградени са два технически участъка в Чепеларе и Богутево. Общата територия на лесничейството е 11 520 хектара. Преобладават високостъблени гори от смърч, ела и бял бор. Само в по-ниските части има бук и дъб и то предимно издънкови. Горите имат голямо значение за икономиката на района. На територията на общината работят 9 дървопреработващи предприятия. Събират се гъби и диворастящи плодове. Тук работи и единствената шишаркосушилня за добиване семена за разсадниците. Последователно ръководители на учреждението са Андон Грибачев, инж. Димитър Джамбазов, инж. Здравко Славчев и инж. Атанас Кузмов.

През периода 2001-2012 година Държавно горско стопанство град Чепеларе успешно изпълнява задачите спуснати от Министерството, НУГ и РУГ, а те през различните години са различни. През периода настъпват някои промени в начина на организация, като стопанството търпи няколко реорганизации и промяна на името, което не се отразява съществено на дейността на стопанската единица. През 1999 г. Е преименувано на Държавно лесничейство, а през 2008 г. отново става Държавно горско стопанство.

Със Заповед № РД 46-342/18.04.2012 година на министъра на земеделието и храните Мирослав Найденов Държавно горско стопанство град Чепеларе е закрито и дейността му се поема от ТП „Държавно горско стопанство" с. Хвойна.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 100 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО \(1948-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство - с. Чепеларе, Смолянско (1948-1951)

От 1 ян. 1948 г. рефирното лесничейство в Чепеларе се преименува в Държавно горско стопанство със седалище в с. Чепеларе и продължило дейността на лесничейството, а именно: стопанисване, охрана и експлоатация на горите в района му; събиране на горски дървесни и храстови семена; възобновяване на горите, борба с насекомните вредители; опазване и развъждане на полезния и изтребване на вредния дивеч и др.

Мащабът на стопанството е бил районен.

Стопанството е било на подчинение на Чепеларското районно стопанство по горите.

На 1 януари 1950 г. Богутевското държавно горско стопанство се е вляло в Чепеларското такова и остава да съществува само последното.

През 1951 г. при преобразуването на обединените горски стопански предприятия "Държавни гори" Държавно горско стопанство - Чепеларе преустановява дейността си на 30 ноември 1951 г. и на негово място са се създали Горското и Горско-промишленото стопанства със седалище село Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 98 / ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско промишлено стопанство (ГПС) - с. Чепеларе, Смолянско е създадено на 1 дек. 1951 г. (Изв. бр. 76/1951 г.) при реорганизацията на Обединените горско-стопански предприятия "Държавни гори" и преминаването в системата на Министерството на тежката промишленост.

Основната дейност на стопанството е била производство, превоз и продажба на дървен строителен материал, дърва за горене, смърчови и дъбови кори и др. Мащабът на дейност е бил районен.

Стопанството е било на подчинение на Горското промишлено предприятие - Чепеларе.

С цел намаляване разходите предприятията с еднородна дейност, както е случая с горските стопанства, горско промишлените предприятия и горско промишлените стопанства се сливат през м. февруари 1960 г. в Окръжни управления на горите. По горната причина ГПС с. Чепеларе преустановява дейността си и предава активите и пасивите си на Горско стопанство - Чепеларе, което продължава да работи.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 847 // Горско промишлено предприятие – с. Чепеларе, Смолянско \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско промишлено предприятие – с. Чепеларе, Смолянско (1951-1960)

Горско промишлено предприятие с. Чепеларе е открито на 1 дек. 1951 г. съгласно Указ № 480/20 септ. 1951 г. за реорганизация на ОГСП "Държавни гори" и преминаването му в системата на министерството на тежката промишленост. От същата дата предприятието е на самостоятелна издръжка и е юридическа личност.

В системата на предприятието са включени Асеновградското, Манастирското, Момчиловското, Смолянското, Хвойненското и Чепеларското горски промишлени стопанства. Задача на предприятието е да ръководи тези стопанства и транспортни кантори. Мащабът на дейност е районен.

От 1 ноем 1956 г. предприятието преминава в системата на Министерството на строежите и горската промишленост, а от 1 февр. 1957 г. е в системата на уедреното Министерство на строежите и строителните материали.

Въз основа на правителствено разпореждане същото заедно с горски промишлени стопанства като цяло преустановяват дейността си от месец февруари 1960 година, като същата дейност се възлага да извършват горските стопанства по места.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 392К // ОКОЛИЙСКО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО \(1890-1922\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Околийско лесничейство – с. Чепеларе, Смолянско (1890-1922)

Околийското лесничейство в с. Чепеларе е създадено около 1890 г. под името "Рупчоско околийско лесничейство". То има за цел охраната и експлоатацията на горите в Рупчоска околия. Лесничейството обхваща огромна територия, разпростирайки се между селата Широка лъка-Чепеларе-Наречен-Шейтаново (Косово). Тъй като този район е освободен от турско робство през 1878 г. то се явява и най-старото горско стопанство в Средните Родопи.

С оглед осигуряване на най-добра охрана и експлоатация на горите през 1892 г. са съставени протоколи, с които се определят границите и площите на отделните ревири и начина на стопанисването им.

С указ № 201 от 14 декември 1890 г. (ДВ, бр. 283) от държавната гора "Пепелаш" (с площ около 7000 декара) за нуждите на манастира "Св. Петър и Павел" в Бяла църква, Рупчоска околия, са предоставени за ползване около 80 декара гора. Предполага се, че първият назначен лесничей е Н. Цонев. След него, съгласно запазената документация, е назначен от 1902 г. П. Пешаларов.

Лесничейството не е имало собствени помещения. Стопанството е разполагало с два коня. Ползвало е под наем къщата на Златил Атанасов в с. Чепеларе. През септември 1914 г. е открит разсадник, като средствата от около 1000 лв., са осигурени от Министерството на земеделието и държавните имоти. За нуждите на разсадника са осигурявани собственооръчно събирани семена.

Лесничейството функционира до 1922 г., след която година неговата функция се поема от Ревирно лесничейство, открито в Чепеларе през 1923 г.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 138К // Ревирно лесничейство – с. Чепеларе, Смолянско \(1912-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – с. Чепеларе, Смолянско (1912-1944)

Станимашкото административно лесничейство е открито в началото на 1905 година, което е обхващало всички гори в административните граници на Станимашката (Асеновградска) околия. През 1906-1907 години е била конструирана комисия под председателството на Станимашкия лесничей за определяне границите на всички държавни, общински, черковни и частни гори в района на лесничейството. Това идва да покаже, че ревираното лесничество в с. Чепеларе е било открито по-късно и горите на района му са отделени от района на Станимашкото административно лесничейство.

В района на лесничейството влизали горите от землището на село Чепеларе и околните селища, за които са били изработени и утвърдени с укази през 1925-1935 години, провизорни стопански на ревираните: "Лопуха", "Хаджи-Османско", "Студенец", "Караманец", "Вълневото-гроба", "Нова планина", "Пичурово", "Арпаджика", "Хайдарица", "Коджаманица", "Орехово", "Катерги".

Дейността на лесничейството е била: стопанисване и охрана на горите, влизаци в района му, събиране на горски дървесни и храстови семена, възобновяване на горите, борба с насекомните вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребление на вредния дивеч, поддържане на горските пътища и откриване на нови такива и др.

Чепеларското ревирано лесничейство до 9.09.1944 г. е било на подчинение на Пловдивската горска инспекция и Министерството на земеделието и държавните имоти - отделение на гори и лова.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 102 // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство - с. Чепеларе, Смолянско (1944-1947)

След 9 септ. 1944 г. всички общински, обществени и частни гори в страната ни са били одържавени и Чепеларското ревирано лесничейство продължило дейността си - стопанисване, експлоатация и охрана на горите, събиране горски дървесни и храстови

семена, възобновяване на горите, борба с насекомните вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане на горски пътища и др.

Мащабът на дейност на лесничейството е бил районен и то е било на подчинение на Областната служба по горите и риболова в с. Чепеларе, Асеновградско.

2.4. Историята на ДГС Академик Николай Хайтов, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 157К // Богутевско ревирно лесничейство – с. Чепеларе, Смолянско \(1931-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Богутевско ревирно лесничейство – с. Чепеларе, Смолянско (1931-1944)

По време на експертизата на архивните материали на Богутевското ревирно лесничейство не бяха открити материали с точната дата на образуването му. От съставените провизорни стопански планове, намиращи се в Чепеларското ревирно лесничейство се вижда, че Богутевското ревирно лесничейство е образувано около 1931г.

Горите, които влизат в района му, първоначално преди освобождението на България, са били поставени във владение на няколко знатни и заслужили на турската държава първенци и религиозно-благотворителни учреждения, които впоследствие са продали правата си - сервитута за ползуване от пашата и водопомя на група юруци за пасене на многобройните им стада от дребен добитък през лятото. След време жителите на близкото село Богутево са изкупили (срещу пари или натура в добитък) близките планини за нуждите на своите стада.

Задачата на лесничейството е била стопанисване и охрана на горите, влизащи в района му, събиране на горски дървесни и храстови семена, възобновяване на горите, борба с насекомните вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребление на вредния дивеч, поддържане и построяване на горски пътища. Мащабът на дейност е районен. То е на подчинение на Пловдивската горска инспекция.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 113 // БОГУТЕВСКО РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Богутевско ревирно лесничейство - с. Чепеларе, Смолянско (1944-1947)

След 9 септ. 1944 г. всички гори в страната са били одържавени и при новото положение Богутевското ревирно лесничейство продължило дейността си: стопанисване, експлоатация и охрана на горите, залесяване и възстановяване, борба с

насекомните вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане на горски пътища и други.

Машабът на дейност е бил районен.

Стопанството е било на подчинение на Областна служба по горите и риболова с. Чепеларе.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

Фонд № 101 / БОГУТЕВСКО ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО (1948-1950)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Богутевско държавно горско стопанство - с. Чепеларе, Смолянско (1948-1950)

От 1 януари 1948 г. Богутевското реверно лесничейство се е преименувало на Държавно горско стопанство със седалище село Чепеларе, като продължило и занаят дейността си, а именно: стопанисване и охрана на горите, залесяване и възстановяване, борба с насекомните вредители, опазване и развъждане на полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане на горски пътища и други.

Машабът на дейност е бил районен. Стопанството е било на подчинение на Чепеларското районно горско стопанство по горите.

На 1 януари 1950 г. Чепеларското и Богутевското държавни горски стопанства се слели и останало да работи само Чепеларското горско стопанство.

2.5. Историята на ДГС Академик Николай Хайтов, отразена в книгата „Горите в Централните Родопи“, с автор Костадин Караиванов, Пловдив, 1990..

„Първото горско-ведомствено учреждение в Централни Родопи е открито на 21.XII.1890 год. като РУПЧОСКО ОКОЛИЙСКО ЛЕСНИЧЕЙСТВО В ГР. ЧЕПЕЛАРЕ. Същото е било подведомствено на тогавашното Министерство на търговията и земеделието, отделение "Г О Р С К О" и пловдивския горски инспектор.

Районът му е обхващал общините: Ситово, Лилково, Брезовица, Орехово, Малево, Шейтаново (сега Косово), Хвойна, Павелско, Савтъще (сега Владиково), Богутево, Чепеларе, Стойките, Широка лъка, Върбово, Чокуркьой (сега Забърдо), Манастир, Дряново, Лъкавица (сега гр. Лъки), Крушево, Карамуш, Белица, Еркюприя, Борово, Югово, Наречен, или всичко 25 броя общини. Това е планинската част от бившата Станимашка (сега Асеновградска) околия, която сега попада в районите на следните горски стопанства:

Чепеларско, Широколъшко, Хвойненско, Лъкинско, Манастирско, част от Пловдивско, Асеновградско и Девинско.“

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО ШИРОКА ЛЪКА

Ширококоляшкото ревирно лесничейство е образувано през 1936 г. с ревири отделени от Девинското административно лесничейство и Чепеларското лесничейство.

1.1.История на горскостопанското устройство на ДГС Широка лъка.

Източник: ЛУП/ГСП 2017г. на ДГС Широка лъка

ТП ДГС „Широка лъка” е създадено като самостоятелна стопанска единица през 1950 г. след сливане на съществуващите до този момент ГС „Стойките” и ГС „Широка лъка”. Обособяват се два горскостопански участъка съответно ГСУ „Стойките” и ГСУ „Широка лъка”. Първото устройство на горите, влизащи в териториалния обхват на ДГС „Широка лъка” е извършено през 1935 г. Следващите лесоустройствени ревизии са извършени през 1951 г., 1959 г., 1972 г.,1984 г., 1997 г и 2007 г. При последния лесоустройствен проект през 2007 г. се запазват двата горскотехнически участъка.

2.1. Историята на ДГС Широка лъка, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 405 / ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ШИРОКА ЛЪКА, СМОЛЯНСКО \(1951- \)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Горско стопанство - с. Широка лъка, Смолянско (1951-1990)

Държавно лесничейство - с. Широка лъка, Смолянско (1991-1994)

Горско стопанство - с. Широка лъка, Смолянско (1994-1998)

Държавно лесничейство - с. Широка лъка, Смолянско (1999-2008)

Държавно горско стопанство - с. Широка лъка, Смолянско (2008-2011)

Териториално поделение "Държавно горско стопанство - с. Широка лъка, Смолянско " (2011-)

Ширококоляшкото горско стопанство е образувано на 1 дек. 1951 г., когато е направена реорганизация на общите горски стопански предприятия "Държавни гори" като дейността на държавните горски стопанства се поема от новообразуваните горски и горски промишлени стопанства.

Дейността на стопанството е била стопанисването, експлоатацията на сухата и паднала маса, охрана на горите, да извършва лесокултурни мероприятия, борба с гъбните и насекомни вредители в горите, опазване полезния и изстребване на вредния дивеч, поддържане и направа на горски пътища и други сгради за нуждите на стопанството, надзора над риболова и други.

Стопанството е било на подчинение на Министерство на горите - София и Окръжните управление на горските стопанство в Пловдив и София.

Стопанството функционира и след 1 ян. 1962 г. Основна негова задача е добиването на дървени строителни материали и дърва за промишлени цели, както и за нуждите на населението и други ползватели; охрана на горите, ловното стопанство и

риболова; извършване ревизии на охранителните участъци; борба с гъбните и насекомни вредители; извършване лесокултурни мероприятия с платен и доброволен труд; определяне обектите за паша; таксиране на дивеча, грижи за полезния и изстребване на вредния дивеч и др. Странична дейност е с малко животновъдство и растениевъдство в границите на горския фонд.

Занимават се и с производство и търговия с дървени строителни материали и дърва за промишлеността, населението и др., смолодобив, билки, горски плодове. От животновъдството се добиват месо, мляко, кожи, вълна; от растениевъдството: картофи, сено и приходи от тарифна такса на корен. Добиват се негасена вар и новогодишни елхи.

Горското стопанство е на подчинение на Окръжно управление на горите, районна дирекция на горите и Окръжен народен съвет - Смолян. Същото продължава дейността си и след 1 ян. 1971 г.

Територията на стопанството попада изцяло в Смолянски окръг и обхваща земите на селищна система Широка лъка със селата Широка лъка, Гела, Солища, Върбово и махалите Сливово, Куковица, Гращица, Водата, Заевите, Попина.

В изпълнение на Решение № 13 от 21 юни 1987 г. на Съвета по селско и горско стопанство при Министерския съвет във връзка с образуването на Горско стопанство Пампорово, считано от 1 ян. 1988 г. на него се предадоха за стопанисване част от горския фонд на стопанството.

Запазва се основната задача на стопанството по стопанисване и охрана на горите и развиване на странична дейност и различни ползвания от нея. Произвеждат се палети, дъски за обшивка, бичене на дървен материал, добив на иглолистна вършина и новогодишни елхи, добив на сено за основното стадо, дърводелски, монтьорски, мелничарски услуги, пране на дъща.

Стопанството е под контрола на Районна дирекция на горите - Смолян към Комитета по горите в София.

След 1 юни 1991 г. наименованието му се изменя на Държавно лесничейство, с. Широка лъка, Пловдивска област.

До 1990 г. то функционира като самостоятелно горско стопанство. След 10 апр. 1991 г. със Заповед № 82 горските стопанства са преобразувани в Държавни лесничейства. Като такова то съществува до 21 окт. 1994 г., когато със Заповед № 313 отново се преобразува в Горско стопанство.

Държавно лесничейство Широка лъка провежда своята дейност върху горски фонд от около 9868 хектара. Особено внимание се отделя на възпроизводството на гората.

От 1994 г. до 1997 г. се въвежда фирмена организация на труда. Дърводобивът - сеч и извоз, се извършва от частни фирми. От 1997 г. започва приватизация на горския фонд, която довежда до разграбване на горите.

През годините, в съответствие със законовите изисквания, са сключени договори за отдаване под наем обекти на лесничейството - дърводелски и дървопреработвателен цех, бар и помещения за други услуги.

През 1994 г. ръководството подава сигнал до Комитета по горите във връзка със загубите от гъбарското нашествие за бране на манатарка, пачи крак, поради невъзможността да се съберат тарифни такси от тази дейност.

Извършва се ремонт и строеж на нови камионни пътища в района на стопанството.

Към септември 2001 г. лесничейството разполага с административна сграда, склад, овчарник, жилищни сгради в местностите Долена, Параджика, Караул дере и Горски дол. След 1994 г. няма синдикална организация сред колектива.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)
[Фонд № 403 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. ШИРОКА ЛЪКА, СМОЛЯНСКО \(1948-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ширококопльшкото държавно горско стопанство е създадено от 1 януари 1948 г. с район на действие бившето реверно лесничейство.

От 1 януари 1950 г. става сливане със стойченското държавно горско стопанство със седалище с. Широка лъка.

Районът на стопанството е обхващал един общински и петнадесет частни ревера с обща площ 70 000 декара.

Дейността на същото е била дърводобив, извършване на лесокултурни мероприятия, борба с насекомните вредители, опазване на полезния и изстребване на вредни ядивеч, прокарване и поддържане на горски пътища, строеж на сгради и други.

Ширококопльшкото държавно горско стопанство е било на подчинение на предприятие на Държавни гори с областната служба по горите село Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)
[Фонд № 404 / ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО СТОПАНСТВО - С. ШИРОКА ЛЪКА, СМОЛЯНСКО \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

ГПС с. Широка лъка, Смолянско е създадено на 1 дек. 1951 г. (Изв. бр. 76/1951 г.) при реорганизацията на Обединените горско-стопански предприятия "Държавни гори" и преминаването в системата на Министерството на тежката промишленост.

Основната дейност на стопанството е била производство, превоз и продажба на дървен строителен материал от иглолистна и широколистна дървесина, дърва за горене, смърчови и дъбови кори и др. Машабът на дейност е бил районен.

Стопанството е било на подчинение на Горското промишлено предприятие - Девин и Министерството на тежката промишленост.

С цел намаляване разходите предприятията с еднородна дейност, какъвто е случая с горските стопанства, горско промишлените предприятия и горско промишлените стопанства се сливат през м. февруари 1960 г. в Окръжни управления на горите. По горната причина ГПС с. Широка лъка преустановява дейността си.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 260К / РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. ШИРОКА ЛЪКА, СМОЛЯНСКО \(1936-1944\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – с. Широка лъка, Смолянско (1936-1944)

Ширококольшкото реверно лесничейство е образувано през 1936 г. с ревери отделени от Девинското административно лесничейство и Чепеларското лесничейство. В него са влизали горите на селата: Стойките (без държавната гора Букова планина) и горите на Широка лъка, Солища, Гела и Върбово.

През 1938 г. са отделили горите на Стойченска сборна община и се е образувало Стойченското реверно лесничейство. През 1943 г. целия персонал при лесничейството минава на издръжка към държавния бюджет.

Дейността на лесничейството е била да контролира сечта, пашата, извършване на лесокултурни мероприятия, лова и риболова.

За правилното ползване и добиване дървени строителни материали от страна на горовладелските кооперации и частни лица има стопански планове.

Лесничейството е било на подчинение на Министерство на земеделието и горите - София и районната горска инспекция с. Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 400 // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. ШИРОКА ЛЪКА, СМОЛЯНСКО \(1944-1947\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство - с. Широка лъка, Смолянско (1944-1947)

Ширококольшкото реверно лесничейство е продължило дейността си до края на 1947 г. Функциите на лесничейството са били охрана на горите, контролиране системното сечене на дървени материали, да извършва лесокултурни мероприятия, опазването на полезния и изстребване на вредния дивеч, риболова и други. Лесничейството е било на подчинение на Министерството на земеделието и горите и районната горска инспекция село Чепеларе.

От 1 януари 1948 г. лесничейството е преименувано на Държавно горско стопанство.

2.2. Историята на ДГС Широка лъка, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

[Фонд № 259К // РЕВИРНО ЛЕСНИЧЕЙСТВО - С. СТОЙКИТЕ, СМОЛЯНСКО \(1938-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Ревирно лесничейство – с. Стойките, Смолянско (1938-1947)

Стойченското ревирно лесничейство е образувано през 1938 г., като ревириите към село Стойките са се отделили от Широколъшкото ревирно лесничейство.

Горите на лесничейството са били собственост на жителите от Стойченска сборна община още от старо време, придобити от ползването на пашата и водопой на добитъка им.

Задача на лесничейството е била да контролира сечта, пашата, да извършва лесокултурни мероприятия, лова и риболова. За правилното им ползване има стопански планове на частните и кооперативни ревири.

Стойченското ревирно лесничейство е било на пряко подчинение на Пашмаклийската районна горска инспекция - село Чепеларе и Областния началник на горите - село Стойките.

Ревирното лесничейство с. Стойките е създадено през 1938 г. До тогава то е било част от Широколъшкото ревирно лесничейство. Ревирите, намиращи се в близост до с. Стойките минават към новообразуваното лесничейство. Горските площи, включени в лесничейството са били частна собственост на жителите на с. Стойките, придобити чрез откупка или наследство. Цялата горска площ се състои от няколко ревира: Тереклийца (10.535.7 дек.), Чокманското (3044.0 дек.), Костовска Чемеривица (3043.2 дек.), Голямата река (1536.4 дек.), Стойченска павля (703.0 дек.), Краището (1211.0 дек.), Стойченски Карлък (2584.4 дек.) и Сурчовското (548.0 дек.). Стопанисването на всички ревири се провежда от Горовладелската кооперация „Борика“ с. Стойките.

Основната функция на новосъздадено лесничейство е да осъществява контрол, да стопанисва и охранява общинските и кооперативни (частни) гори. Определя каквото и къде ще се сече, извършва лесокултурни мероприятия, контролира използването на пашата, лова, риболова и други.

За ефективната експлоатация са изработени стопанските планове. Най-старите са от 1924-1925 г. и са предадени от Чепеларското и Широколъшкото ревирно лесничейство към новообразуваното.

Стойченското ревирно лесничейство е било на пряко подчинение към Пашмаклийската горска инспекция с. Чепеларе.

През 1948 г. частните и общинските гори се одържавяват и Стойченското лесничейство се реструктурира в Държавно горско стопанство с. Стойките.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 402 / ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО - С. СТОЙКИТЕ, СМОЛЯНСКО \(1948-1950\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Държавно горско стопанство - с. Стойките, Смолянско (1948-1950)

Стойченското държавно горско стопанство е образувано на 1 януари 1948 г. в района на бившето реверно лесничейство.

Основната дейност на стопанството е била стопанисване, експлоатация, охрана и възобновяване на горите, борба с гъбните и насекомни вредители, опазване и подхранване на полезния и изстребване на вредния дивеч.

Мащабът на стопанството е бил районен.

Стойченското държавно горско стопанство е било на подчинение на предприятие "Държавни гори" - София и районна дирекция на горите село Чепеларе.

През 1950 г. стопанството преустановява дейността си и се влива в Широколъшкото държавно горско стопанство.

Историята на ДГС/ДЛС от област Смолян, отразена във фондовете на държавните архиви.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 3К // ОБЛАСТНА СЛУЖБА ПО ГОРИТЕ И ЛОВА - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО \(1935-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Областна служба по горите и лова – с. Чепеларе, Смолянско (1935-1944)

До 1912 г. Чепеларе е обособено в Чепеларски район, горско-стопанско средище на Пловдивска област.

От откриването на Рупчоското околийско лесничейство в Чепеларе през 1890 г. до 3 май 1922 г. лесничейството е подчинено на Министерството на търговията и земеделието.

Горите в Чепеларски район са обособени в частни ревири. Със Закона за предаване на някои държавни гори в Станимашка околия от 1911 г. и изменението му през 1923 г. се решава въпросът за собствеността на горите в Чепеларския район. По-големите и ценни гори остават собственост на държавата, а по-маломерните и малоценни се предават на населението, като се дава възможност да се стопанисват и на кооперативни начала.

На 3 май 1922 г. в Чепеларе се открива Районна дирекция на горите. Тя поема контролно инструктивната работа в района. През 1935 г. се преименува в Областна служба по горите и лова. Нейните функции са да ръководи и контролира дейността по

създаването, отглеждането, опазването и експлоатацията на горите, развитието на лова и риболова. Дейността ѝ продължава и след 1944 г.

Източник: Архив: ДА – Смолян - 33

[Фонд № 32 // ОБЛАСТНА СЛУЖБА ПО ГОРИТЕ И ЛОВА - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО \(1944-1948\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

ОБЛАСТНА СЛУЖБА ПО ГОРИТЕ И ЛОВА - С. ЧЕПЕЛАРЕ, СМОЛЯНСКО (1944-1948)

Областна служба по горите и лова - с. Чепеларе продължава своята дейност и след 1944 година. Предмет на дейност на службата е правилното стопанисване и експлоатация на горите, подобряване, залесяване на голи и опожарени места, укрепване на пороища и ерозии, възобновяване на сечища, полагане грижи за полезния дивеч и ловуване на площ 95000 ха.

Към Областната служба по горите и лова - с. Чепеларе се числят (през 1945 г.) следните държавни служби: Златоградско административно лесничейство, Широколъшко, Стойченско, Смилянско, Смолянско, Богутевско, Прогледско, Момчиловско реверни лесничейства, Смолянско административно лесничейство и Чепеларско държавно горско стопанство. В своите сведения и отчети те са посочвали дървесния вид, собствеността на горите, експлоатация на горски етати, развитието на лова и риболова и др.

След 1944 година излиза разпореждане, целите годишни етати да се предоставят на Трудовите горски кооперации за добив, износ, преработка и продажба. Приходите на Областна служба по горите и лова се осъществяват от продажба на строителен дървен материал, от паша на добитък и сено, от такси, позволителни, удостоверения, от глоби на нарушителите на закона за горите и др.

През 1947 година Министерството дава съгласието си за извършване на ревизии по стопанските планове, на които сроковете са изтекли. Ползването на горите да се извършва по годишни планове, като се спазват установените по стопански планове размери на ползване, ред и начин на сечта, планове за пашата, горски пътища, сгради и залесяване.

Започва се изпълнението на Наредбата за устройството на общинските, обществени и частни гори, проверки по извършените второстепенни ревизии на стопанските планове на кооперативните ревири. Изработват се нови точни карти с ясно очертани граници.

Друга основна част от дейността е стопанисване на дивеча, чрез създаване на благоприятни условия за размножаване на полезния дивеч и за изстребване на вредния такъв, подхранването му, разселване, начини на ловуване. Дивечът е държавно богатство и трябва най-строго да бъде пазен и стопанисван. Към дейността за опазване на дивеча трябва да сътрудничат и ловците. Извършителите на нарушения били най-строго наказвани, като им се налагат глоби, изключване завинаги от ловната организация и отнемане на оръжието. За подобряването състоянието на дивеча,

предложено било да останат някой ревири за постоянни ловни развъдници, с назначен ловен надзирател.

Данни за персонала на дирекцията има за периода 1944 - 1947 година:

- Директор - Д. Желев
- Началник служба за горите и лова
- Димитър Стефанов
- Заместник областен началник - Костадин Караиванов
- Районен горски инспектор - Христо Пеев

Във връзка с национализирането на горите се наложило ново райониране. Поради това, съгласно Заповед № 86 от 27 януари 1948 година на дирекция "Държавни гори" от 1 февруари 1948 година се закриват административните и ревирните лесничейства, както и Областната служба по горите и лова и се създава Районна дирекция на горите със седалище с. Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 846 // Районна дирекция на горите – с. Чепеларе, Смолянско \(1948-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Районна дирекция на горите – с. Чепеларе, Смолянско (1948-1951)

Съгласно заповед № 86 от 27 ян. 1948 г. на предприятие "Държавни гори" в София, считано от 1 февр. 1948 г. се закриват административните и ревирни лесничейства и Областната служба по горите и лова и се открива Районна дирекция на горите със седалище с. Чепеларе. Към нея се включват горските стопанства в селата Богутево, Лъки, Манастир, Момчиловци, Стойките, Хвойна, Чепеларе, Рудозем, Смилян и градовете Златоград и Смолян с функции - ръководство на държавните горски стопанства, спускане планове за стопанисване и експлоатация на горите, охрана на горите, борба с насекомни и гъбни вредители, изпълнение на лесокултурни мероприятия, лова и риболова, изготвяне и представяне на производствените, финансови и други планове и др. дейности.

Районната дирекция е контролирала работата по: дърводобива, извоза, превоза, транспорта и пласмента на дървените строителни материали по асортименти, добива на дървени въглища, балсамова смола, смърчови кори и др. производни. Разпределяла е пашата и броя на добитъка, добива на сено, листник и други животински продукти.

На 20 септ. 1951 г. с указ № 480 (Известия, бр. 76/1951 г.) на предприятие "Държавни гори" се реорганизира, считано от 1 декември 1951 г. като се създава Главна дирекция на дърводобив и транспорт към Министерството на тежката промишленост с 25 горско промишлени предприятия като отделни юридически лица. Районната дирекция на горите с всичките си активи и пасиви се влива в новообразуваното Горско промишлено предприятие в село Чепеларе.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 217К // ОБЛАСТНА СЛУЖБА ПО ГОРИТЕ И ЛОВА - ДЕВИН \(1941-1944\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Районна горска инспекция - Девин (1941-1943)

Областна служба по горите и лова – Девин (1943-1944)

Собствеността и статутът на горите в Средните Родопи се определя по законодателен път съобразно законодателните актове на Османската империя и поредица горски закони и нормативни разпоредби на Българската държава след Освобождението.

През годините собствеността и ползването на горите се урежда по различни начини и води до спорове между държавата и населението.

В Държавен вестник от 3 май 1922 г. с Указ № 37 е публикуван поредният Закон за горите. Той възлага общия надзор на всички гори в Царството на Министерство на земеделието и държавните имоти и на неговите органи. За тази цел към министерството се учредява "Отделение за горите и лова".

Съгласно закона за стопанисването, отглеждането, опазването и експлоатацията на горите се създават горски райони, административни и реверни лесничейства. контролно-инструктивната работа се осъществява от районните горски инспектори и лесничейте.

Районната горска инспекция в Девин съществува като институция от 1 март 1941 г. до 31 ян. 1943 г. От 1 февр. 1943 г. до 30 юни 1947 г. тя е с наименование "Областна служба по горите и лова" (ф. 217К, оп. 1, а. е. 25 и следващи, заглавни листове). Няма съхранени нормативни документи за създаването и реорганизацията на службата.

Институцията ръководи държавните горски стопанства в района, изготвя планове за стопанисване и експлоатация на горите, възобновяване на същите и опазване на полезния дивеч и рибите.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 327 // ОБЛАСТНА СЛУЖБА ПО ГОРИТЕ И ЛОВА - ДЕВИН \(1944-1947\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Областна служба по горите и лова – Девин (1944-1947)

Областна служба по горите и лова гр. Девин продължава дейността си и след 1944 година. Основната дейност на тази служба е правилното използване, експлоатация и контрол на държавни, общински и частни гори, организиране на лов и риболов, разсадници и производство на фиданки и семена, залесяване, построяване на горски пътища и др. Същата е имала следните структурни звена: административна служба, кадрова служба, планово-икономическа служба и финансово-счетоводна служба.

Била е на подчинение на Министерство на земеделието и държавните имоти "Дирекция на горите и лова" - София. Към нея са били причислени Погледецко, Краевско, Мугленско, Изворско, Лисичевско, Персенско и Замогилско лесничейства с обща площ 54216 хектара и две дъскорезни фабрики за преработка на добит дървен материал - "Мугла" в с. Мугла и "Тешел" в м. Тешел до с. Настан.

В дейността си за опазване на полезния дивеч се създават благоприятни условия за размножаването и изхранването му и за изстребване на вредния такъв. За подобряване състоянието на дивеча са оставяни цели ревири за постоянни развъдници със специално назначен ловен надзирател.

През периода на съществуването на службата се започва изпълнението на Наредбата за устройството на горите, проверки по второстепенните ревизии на стопанските планове. За целта изработени са нови стопански планове и карти с ясно очертани граници на горските стопанства.

Данни за персонала на дирекцията към 1944 - 1947 година: началник - Димитър Ралчев; зам. началник - Иван Колев; адм. лесничей - Васил Николов Вутов. Броят на служителите през 1946 г. е 137 и се увеличава на 159 през 1947 г.

На 1 юли 1947 г. Областна служба на горите и лова град Девин се преобразува на Районна дирекция на горите със седалище гр. Девин.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 328 // РАЙОННА ДИРЕКЦИЯ НА ГОРИТЕ - ДЕВИН \(1947-1951\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Районна дирекция на горите – Девин (1947-1951)

На 1 юли 1947 г. бившата Областна служба на горите и лова в град Девин се преименува на Районна дирекция на горите и с функции: ръководство на държавните горски стопанства, изготвяне на планове за стопанисване и експлоатация на горите, възобновяване на същите и опазване полезния дивеч и риболова.

Същата е имала следните структурни части: административна служба, кадрова поверителна служба, планово-икономическа служба и финансово-счетоводна служба. Била е на подчинение пред предприятие "Държавни гори" в София.

На 1 дек. 1951 г. същата се е преименувала на Горско-промишлено предприятие (Горпром) гр. Девин като държавните горски стопанства са се разделили на горски и промишлени. Едните са се занимавали със стопанисване на горите, разсадници за добив на фиданки и събиране на семена за залесяване, охрана на горите от нарушения и пожари, борба с гъбни и насекомни вредители, опазване на резерватите, водоизточните места, туристически обекти, гранични и други знаци, опазване развъдните места и подхранване на полезния и избиване на вредния дивеч чрез устройване на хайки и залагане на стръв. Зарибяване и запазване на рибния запас, а другите стопанства - промишлените, са се занимавали изключително с приемането на етапи за сеч, извоз, транспорт и пласмент на дървените строителни материали.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 545 // ГОРСКО ПРОМИШЛЕНО ПРЕДПРИЯТИЕ - ДЕВИН \(1951-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Горско промишлено предприятие – Девин (1951-1960)

ГПП гр. Девин е създадено на 1 дек. 1951 г. на мястото на дотогавашната служба "Районна дирекция на горите".

Задачата на предприятието е била да ръководи създадените в територията му горски промишлени стопанства и транспортната кантора; горските промишлени стопанства да приемат от горските стопанства лесосечните фондове, да извършват сечта и извоза на добитите дървени строителни материали, дърва за горене, добив на смола, смърчови кори и други производи до камионните станции, а транспортната кантора да превози до складовете на дървопласмента, държавните индустриални предприятия. Мащаба на дейността е бил районен. ГПП е било на подчинение и направлявано от управление Дърводобив и транспорт - София.

Въз основа на правителствени разпореждания същото ведно с другите ГПСтопанства като цяло преустановяват дейността си от м. февруари 1960 г. като горната дейност се възлага да извършват държавните горски стопанства.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 845 // Окръжно управление на горското стопанство – Смолян \(1959-1960\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Окръжно управление на горското стопанство – Смолян (1959-1960)

В резултат на новото административно деление на страната от 1959 г. се обособи Смолянски окръг, в който със Заповед № 477 от 5 май 1959 г. на Министерство на земеделието и горите се учредява Окръжно управление на горското стопанство в гр. Смолян, което обхваща районите на 12-те горски стопанства в Смолян, Хвойна, Лъки, Чепеларе, Златоград, Девин, Широка лъка, Михалково, Мугла, Момчиловци, Тешел и Доспат.

Документацията на новоосновената организация е изпратена от Окръжно управление на горското стопанство в Пловдив - отчети, бюджетни сметки и други, отнасящи се за поменатите по-горе стопанства. Задачата на новооткритото окръжно управление е била: да ръководи създадените на територията му горски стопанства и отчита тяхната производствена горско стопанска дейност за разсадниците и другите лесокултурни мероприятия, опазването на горите, ловно и рибно стопанство, добив на горски плодове, сено, листников фураж и дървени строителни материали, дърва за горене.

Мащабът на дейност е бил районен и управлението е на подчинение на Министерство на земеделието и горите в София.

Въз основа на 28-о Постановление на Министерския съвет (Известия, бр. 10 от 2 февр. 1960 г.) Окръжното управление на горското стопанство се слива с новосъздаденото Окръжно управление на горите със седалище в Смолян, считано от 1 февруари 1960 г.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 854 // Окръжно управление на горите – Смолян \(1960-1966\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Окръжно управление на горите – Смолян 1960-1966)

Управлението е учредено на 29 януари 1960 г. с Постановление № 28 на Министерския съвет с основна дейност залесяване и опазване на горите, дърводобив и други ползвания.

През 1962 г. съгласно 174-то Постановление на Министерския съвет от 26 октомври дървообработващите предприятия в селата Тешел, Михалково и Чепеларе преминават под ръководството на Окръжно управление на горите.

Със заповед № 2355 от 27 юли 1963 г. на Комитета по горите и горската промишленост при Министерския съвет към Окръжното управление на горите се създават отдели "Дървопласмент" като подразделения на отделен баланс с предмет на дейност - изкупуване и пласмент на всички видове дървени материали от местно производство и внос.

С Постановление № 135 от 31 декември 1963 г. на Министерския съвет трудовете кооперативни земеделски стопанства в Смолянски окръг от 1 януари 1964 г. преминават изцяло към горските стопанства. Окръжно управление на горите - Смолян през 1964 г. има следните общо 19 производствени клонове: горските стопанства в Манастир, Лъки, Хвойна, Орехово, Чепеларе, Момчиловци, Славеино, Давидково, Златоград, Смилян, Арда, Смолян, Широка лъка, Девин, Михалково, Тешел, Мугла, Триград, Доспат. Включва също и 4 дървообработващи предприятия в Смолян, Тешел, Михалково и Чепеларе. Има свои собствени търговски представителства дървопласментни кантори в Асеновград и гара "Въча", както и свой отдел "Дървопласмент" с право на изкупуване и продажби за износ и внос на дървени строителни материали и др.

От 1966 г. управлението се влива в новосъздадената Районна дирекция на горите. като подразделения на отделен баланс.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 1126 // Горски промишлен комбинат – Девин \(1971-1976\)](#)

История на фондообразователя/ биографични данни:

Комбинат за дърводобив и дървообработване - Девин (1971-1972)

Горски промишлен комбинат – Девин (1973-1976)

Комбинат за дърводобив и дървообработване гр. Девин е създаден от 01.01.1971 г. съгласно постановление № 27 от 20.11.1970 г. на министерския съвет и разпореждане № 590 от 16.12.1970 г. на комитета за стопанска координация. Комбината от 01.01.1973 г. се преименува на горски промишлен комбинат гр. Девин. Предмет на дейността е: дърводобив, производство и пласмент на дървени материали, стопанисване и охрана на горите, лова, риболова и селскостопанската дейност. За осъществяване на тая дейност са включени горските стопанства: Девин, Доспат, Тешел, Триград, Михалково, Мугла, ДДЗ „Родопи”, машинотракторната станция гр. Девин и кантора „дървопласмент” гр. Кричим.

Горски промишлен комбинат гр. Девин е бил на подчинение пред Министерството на горите и горската промишленост и ДСО „Стара планина” – София. Разпределя спуснатите от ДСО „Стара планина” – София планове по горските мероприятия: дърводобива, дървообработването, страничната и селскостопанска дейност и пласмента.

Ръководи, контролира, отчита и отговаря за пълното рационално използване на наличните производствени средства: механизация и техника в горските стопанства и машинотракторната станция. Разработва мероприятия за повишаване производителността на труда, внедряване на механизацията в новите почини във всички процеси на производството. Осигурява кредитирането и финансирането на горските стопанства и машинотракторната станция. Организира правилната отчетност, обобщава отчети и баланси с тези на подведомствените предприятия и осигурява финансова дисциплина. Преразпределя собствените оборотни средства, печалбите и амортизационните отчисления на подведомствените предприятия съобразно с утвърдените финансови планове, както и средствата за финансиране на предприятията. Обслужва и организира материалното техническо снабдяване, провежда цялостна строителна програма на подведомствените предприятия по капитално строителство и капиталния ремонт.

Ръководи и контролира охраната на горите, ловните стопанства, рибното стопанство, селското стопанство, охраната на труда и техническата безопасност, противопожарните мероприятия в горите, опазване горите от насекомни вредители и болести и борбата с трудовите злополуки в подведомствените предприятия.

В края на 1973 г. селскостопанската дейност премина към Аграрно промишления комплекс гр. Девин. Горски промишлен комбинат гр. Девин се управлява и представя еднолично от директора.

Източник: [Архив: ДА – Смолян - 33](#)

[Фонд № 951 // ГОРСКИ ПРОМИШЛЕН КОМБИНАТ - СМОЛЯН \(1966-\)](#)

История на фондообразувателя/ биографични данни:

Районна дирекция на горите - Смолян (1966-1970)

Комбинат за дърводобив и дървопреработване - Смолян (1971-1972)

Горски промишлен комбинат - Смолян (1973-1976)

Горско-стопански комбинат - Смолян (1976-1989)

Държавна фирма "Рожен" - Смолян (1989-1991)

Районна дирекция по горите - Смолян (1991-1997)

Регионално управление на горите - Смолян (1998-)

От м. октомври 1966 г. Окръжно управление на горите в Смолян е преименувано на Районна дирекция на горите като осъществява общо ръководство и контрол върху цялостната дейност на горските стопанства в окръга. Разпределя утвърдените производствени планове по горско-стопанските мероприятия: дърводобив, селско стопанство, пласмент и финансовите планове между горските стопанства и МТС, като ръководи, контролира, отчита и отговаря за изпълнението им. Осигурява рационалното използване на наличните производствени средства, механизация и транспорт с правото да ги разпределя между стопанствата. Провежда цялостната строителна програма в горските стопанства на окръга. Ръководи и контролира охраната на горите, ловните стопанства, селското стопанство, охрана на труда и техническата безопасност, противопожарните мероприятия в горите и борбата с трудовите злополуки.

Дирекцията разработва въпросите на техническия прогрес в областта на горското стопанство, дърводобива и селското стопанство. Провежда мероприятия за внедряването на научно-технически постижения в дейността на стопанствата. разработва проблеми по механизацията на производствените процеси.

Районната дирекция на горите в Смолян разработва въпроси по организацията, нормирането и заплащането на труда в горско-стопанските мероприятия, дърводобива, ръководи съревнованието между стопанствата, обобщава и внедрява челния опит като съдейства за развитие на рационализаторството и новаторството в производството. Тя се управлява и представлява еднолично от директора.

Към дирекцията се създава Дирекционен съвет като колективен съвещателен орган под председателството на районния директор. В него участвуват заместник директорите, главния счетоводител, партийния секретар, председателя на профорганизацията, главния юрисконсулт, главния механик, началниците на отдели, завеждащ личния състав.

Дирекцията е подчинена на Държавно стопанско обединение "Горско стопанство и дърводобив" в София.

В края на 1970 г. Районна дирекция на горите гр. Смолян прекратява дейността си и от 1971 г. се създава Комбинат за дърводобив и дървопреработване, който продължава дейността си до 1972 г. От 1 ян. 1973 г. той се преименува на Горско промишлен комбинат, който продължава дейността си до 30 юни 1976 г., а от 1 юли 1976 г. се преименува на Горско стопански комбинат гр. Смолян.

Комбинатът е изграден върху държавна собственост с площ от 175002 хектара в средната част на Родопите. С включените в него горски стопанства се стопанисват

горите, залесяване и производство на посадъчен материал, дърводобив, дървообработване, странична дейност, пласмент на дървен материал, а в някои горски стопанства има и селскостопанска дейност, която до 1974 г. преминава към Аграрно промишлените комплекси.

Ръководството се осъществява от главен директор с помощници. На подчинение са били на Държавно стопанско обединение "Стара планина".

Държавна фирма "Рожен" Смолян е образувана съгласно 98-о Решение на МС от 26 юни 1989 г. по условията на чл. 11 от Указ 56 за стопанската дейност с държавно имущество. Извършена е регистрацията и с Решение № 35 от 3 юли 1989 г. на СОС е създадена фирма "Рожен" с предмет на дейност: лесокултурна дейност и стопанисване на горите, дърводобив, ловно, рибно и селско стопанство, строителство и природозащитна дейност, събиране и преработка на диворастващи продукти.

Съгласно Решение № 98 на МС от 1989 г. фирма "Рожен" поема активите и пасивите на Горско стопанския комбинат в Смолян и горските стопанства към него.

Със Заповед № 82 от 10 апр. 1991 г. на Комитета по горите е реорганизирана, считано от 15 апр. 1991 г. фирма "Рожен" във фирма за търговия, пласмент и услуги без поделения (горските стопанства) със същото наименование и дейност.

С тази заповед Горските стопанства са преобразувани в Държавни лесничейства - юридически лица със самостоятелен баланс и банкова сметка, които упражняват държавни функции по горите.

Районна дирекция на горите Смолян е образувана със Заповед № 81 от 9 апр. 1991 г. на Комитета по горите като регионален орган за провеждане на държавната политика за управление и развитие на горското, ловно, непромишлено рибно стопанство и държавен контрол по стопанисване, охрана, опазване, екологично ползуване на горите, дивеча и рибата.

Дирекцията е юридическо лице на самостоятелен баланс и банкова сметка.

Основни задачи и функции на дирекцията са: да координира, регулира и контролира дейността на държавните лесничейства по залесяване, стопанисване, опазване и охрана на горите, горските генетични ресурси, защитените природни територии, дивеча и рибата в непромишлените води, усвояването на лесосечния фонд и страничните горски продукти, да контролира стопанисването на горите предоставени на други ведомства, спазването на Закона за горите и Закона за защита на природата.

Дирекцията обслужва централната част на Родопите. Тук се намират едни от най-ценните дървесни видове. Обособени са 13 разсадника, в които се поризвеждат 12 млн. фиданки годишно от 23 дървесни вида. Добиват се около 1200-1300 кг. семена годишно. Залесяване се извършва предимно с фиданки от иглолистни видове. До сега са залесени 135 хиляди хектара горски площи. Определянето и маркирането на дърветата за сеч се извършва само от лесовъди, съгласно лесоустройствените проекти.

На територията на РДГ Смолян се намират 15 горски стопанства - Лъки, Хвойна, Чепеларе, Славеино, Златоград, Смилян, Смолян, Широка лъка, Девин, Михалково, Борино, риград, Доспат, Пампорово и Държавна диворазвъдна база "Извора", които

извършват горскостопански мероприятия и фирма "Рожен" за снабдяване и пласмент на дървесината, добивана от горските стопанства.

Към дирекцията са обявени 6 резервата, 5 защитени местности и 22 природни забележителности.

Риборазвъждането има своя традиция. работи се по 57 реки с дължина 540 км и 7 броя водоеми с обща площ 19 хектара.

Природните условия благоприятстват развъждането на различни видове дивеч: кафява мечка, муфлони, елени лопатари, сърни, дива свиня, дива коза и др. Стопанствата организират зялостната дейност по изхранването, опазването и развъждането на дивеча. Извършва се международен ловен туризъм. През 1994 г. тук са ловували 83 туристи от Германия, Австрия, Франция, Турция, Испания, Швейцария и др. страни.

За работата в горите са ангажирани 1760 работници и служители.

Дългогодишен директор на РДГ е инж. Атанас Ташев.

През 1997 г. Районната дирекция е преименувана на Регионално управление на горите.

Основни задачи на управлението са да: провежда държавната политика в областта на горското и ловно стопанство; координира, регулира и контролира дейността на държавните лесничейства на територията на Смолянска област по залесяването, опазването и охраната на горите, усвояване на лесосечния фонд и страничните ползвания. След реституцията на горите да оказва помощ при тяхното стопанисване и най-вече за запазване екологичното равновесие.

Стопанисваните гори варират до 341 хиляди хектара. Горският фонд е 259 514 хектара.

Представителите на растителния свят са ела, смърч, бял и черен бор, бук и по-малко дъб.

На територията на РУГ - Смолян се намират следните държавни лесничейства: Хвойна, Чепеларе, Славеино, Златоград, Смилян, Смолян, Широка лъка, Девин, Михалково, Борино, Триград, Доспат, Пампорово и ДСС "Извора" край Девин. През периода е открито Държавно лесничейство в Мугла, а лесничейството в Лъки преминава на административно подчинение към Пловдив. Основните горско-стопански мероприятия се осъществяват от фирма "Рожен" и частни фирми, които участват в търгове.

На територията на стопанството има 6 резервата с площ над 1311 хектара, 5 защитени местности и над 22 природни забележителности.

Историята на ДГС/ДЛС от територията на област Смолян, отразена в книгата „[Деветдесет] 90 години професионализъм, традиции, приемственост : Юбилеен сборник за Държавно лесничейство Девин - 2003“, с автор Състав. Йорданка Цветкова и др ., [Смолян] : Отзвук - прес, 2003.

До средата на 1914 г. Околийско управление - Дьовлен (Девин) е на пряко подчинение на Окръжно управление - Драма, а след това - в Пловдив. През 1920 г. наред с Пашмаклийското и Даръдеренското околийско управление преминава към новосъздаденото Окръжно управление в Пашмакли (Смолян), а след 19.V.1934 г. - към Областна дирекция - Пловдив. На базата на това административно деление възникват и първите държавни учреждения в тези земи. Едно от тях за Девинска околия е Девинското административно лесничейство. Създадено е със Заповед № 1493 на Министерство на земеделието и държавните имоти от 29 октомври 1913 г. заедно с още 7 лесничейства: Петричко, Мехомийско (Разложко), Пашмаклийско (Смолянско), Скеченско (Ксантийско) и Василиковско (Царевско) и обхваща горите на територията на Девинска околия. /90 години Девин, 2003. с.10/

Висшестоящо горско ведомство след 1912 г. в страната е Министерство на земеделието и държавните имоти, отделение за горите, лова и риболовството, което неколккратно се преименува.

През 1942 г. отделението преминава към Министерство на земеделието, индустрията, занаятите и търговията, а през 1943 г. - към Министерство на земеделието и горите, което на 16.01.1947 г. се преобразува в Дирекция “Държавни гори” към същото министерство. /90 години Девин, 2003. с.10/

МЗДИ извършва разпределението на страната на горско-технически и административни райони, районни и областни инспекции, административни и ревирни лесничейства, които непрекъснато се променят съобразно измененията в бюджета и нуждите по места. /90 години Девин, 2003. с.10/

Първоначално Девинското административно лесничейство, заедно с новосъздадените такива в “новите земи”, с изключение на Василиковското (Царевско), създават един горски район с временен център Неврокоп. /90 години Девин, 2003. с.10-11/

Със Заповед № 3837 от 15.XI. 1920 г. на МЗДИ се създава Чепеларска районна горска инспекция със седалище Чепеларе, която обхваща Чепеларското, Дьовленското (Девинското), Пашмаклийското (Смолянското) лесничейства. /90 години Девин, 2003. с.11/

От 18 април 1922 г. страната е разделена на 6 горски инспекции: Софийска, Търновска, Варненска, Бургаска, Пловдивска и Мехомийска (Разложка). Пловдивската обхваща Пловдивски и Пашмаклийски (Смолянски) административен окръг, така че Девинското административно лесничейство преминава към нея. /90 години Девин, 2003. с.11/

Със Заповед № 1268 от 6 октомври 1928 г. министерството отделя от Пловдивски горски район Пашмаклийското (Смолянско), Дьовленско (Девинско) административно и Чепеларското ревирно лесничейство, като нарежда през финансовата 1928/29 г. да се образува Пашмаклийска (Смолянска) районна горска инспекция със седалище на горския инспектор в Чепеларе и горните лесничейства преминават към нея. /90 години Девин, 2003. с.11/

През 1935 г. в страната се учредяват 4 бюра за стопанисване на държавните гори със седалище Разлог, Старо Орехово, Варненско, Лъджане, Пещерско и Чепеларе, Асеновградско. Чепеларското бюро обхваща държавните гори, спадащи в района на Чепеларското реверно лесничество и тези на Девинското и Смолянското административно, лесничество. Началниците на бюрата са пряко подчинени на областните горски инспектори, в районите на които спадат. Те са преки началници на ръководителите на отделните горски стопанства - на административните и реверни лесничейи и ръководители на всички технически работи в реверите, включени в техните райони. /90 години Девин, 2003. с.11/

С писмо от 7.IX.1929 г. до Пашмаклийския (Смолянски) горски инспектор в Чепеларе Девинският административен лесничей съобщава, че само за да обходи района на лесничеството, са му необходими не по-малко от 15-20 дни. От тук вече се явява крайната належаща нужда за подялба на района му на три реверни лесничества, а именно: едно със седалище “Персенк”, което да обхване околните гори, включително и държавните гори от Чепеларското реверно лесничество “Кара-баир” и “Персенк”, второ лесничество - със седалище “Тиликли”, което да обхване горите в тиликлийския комплекс и трето лесничество – със седалище сушилнята в м. Кастраклий с околните там гори. /90 години Девин, 2003. с.12/

Вместо това разпределение, със Заповед № 7 от 51.1934 г. МЗДИ, отделението за горите и лова, нарежда: “Горите в землищата на селата, които се числят към Девинска административна околия и влизат сега в района на Чепеларското реверно лесничество, да се присъединят към Дъовленското административно лесничество”. С протокол от 21 март с. г. чепеларският реверен лесничей Дончо Христов предава на девинския лесничей Костадин Марудов частните гори на селищата Широка лъка, Солища, Гела и Мугла. /90 години Девин, 2003. с.12/

Със Заповед № 2499 от 14.XII.1935 г. на МЗДИ, отделение за горите, лова и рибарството, се образува реверно лесничество със седалище с. Широка лъка и район: общинските и частни гори на Широколъшка и Триградска община. С протокол от 27.11.1936 г. девинският административен лесничей Васил Вутов предава на широколъшкия общински реверен лесничей Димитър Чолаков следните гори:

1. Общинските гори на с. Широка лъка “Фуския лятната гора”.
2. Общинските гори на с. Брезе “Алена”, “Вакъфска присойка”, “База”, “Цапово”, “Горилица” и “Селското буче”.
3. Частните гори на с. Гела “Лома - Белия камък”, “Кекезите”, “Св. Илия - Белия камък”, “Големия кекез” и “Бачица”,
4. Частните гори -на селата Мугла и Широка лъка “Колацкото” и “Одабашица”.
5. Частните гори на жители на с. Широка лъка “Калфеница”, “Сеферското”, “Дсанчово селище”, “Сарпа”, “Попина” и “Широколъшка павля”.
6. Частните гори на жители от с. Солища “Солицки Карлък”, “Турлата”, “Турлаското”, “Осиката”, “Осленски ревер” (Ослен-Попово равнище - Кезарниците, Драгалица, Солийски връх) и Турленски ревер (Присойката, Припора и Сариев баир).

7. Общинските гори на Триградска община остават под ръководството на Девинското административно лесничейство. /90 години Девин, 2003. с.13-14/

Със Заповед № 1419 от 25.XII.1936 г. на МЗДИ заповядва: “общинските, обществените и частните гори на гр. Девин и селата Борино, Грохотно, Настан и Беден да образуват общинско ревирно лесничейство, което да се повери на общински лесничей със седалище на лесничея гр. Девин”. С нова заповед от 17.11.1937 г. девинският административен лесничей Васил Вутов предава на Илия Попов общинските гори на гр. Девин “Олук-гедик”; на с. Борино - “Омана”, на с. Грохотно - “Гъок-кедик”; на с. Настан - “Мурсалица” и на с. Беден - “Орталъка”, “Бучек”, “Велиево равнище” и “Градски рът”. /90 години Девин, 2003. с.14/

През 1937 г. при новото разпределение на страната на горско-административни и технически райони, със Заповед № 208 от 26.11. и протокол за приемане-предаване от 27.III.1937 г. между девинския административен лесничей и мугленския ревирен лесничей Георги А. Ташев от района на Девинското административно лесничейство се отделят общинската гора на с. Мугла “Паржанак”, общинската гора на “Чамла” и държавните гори “Чукурето”, “Шабаница”, “Кокалица”, “Перелиците”, “Мюлка”, “Мурсалица”, “Байдалъка”, “Куфралъ”, “Кара-борун” и “Малкия чаир” и се предават на новообразуваното Мугленско ревирно лесничейство. /90 години Девин, 2003. с.14-15/

В началото на 1937 г. започва да функционира и Лесичевското ревирно лесничейство с обхват на действие държавните гори “Лисичево” (Тиликли), “Петрищево” и “Тузлата”, които дотогава са се числяли към Девинското административно лесничейство. /90 години Девин, 2003. с.15/

Приемането-предаването на тези гори става с протокол от 26.III.1937 г. между девинския административен лесничей Васил Вутов и пом. лесничея, зав. Лесичевското ревирно лесничейство Никола Делов. /90 години Девин, 2003. с.15/

Със Заповед № 109 от 1938 г. на МЗДИ отделение за горите, лова и рибарството в Девинска околия се създава още едно ревирно лесничейство - Ореховското, или Персенското, което включва държавните гори “Персенк-Карабаир”, “Малинока” и “Калвен” и общинските гори “Голяма ливада”, “Конярица” и “Баирите” на селата Черешево, Осиково, Петвар и Чуреково с местонахождение на лесничейския дом в м. Чадъра край с. Орехово. Тогава се създава и Топло-изворското ревирно лесничейство с обхват: държавните гори “Топлия извор”, “Чамлъка - Мал тепе”, “Чаярлъ-дурбали”, “Бубалиев суват”, “Тютюница” и общинските гори “Омана”, “Гъоз тепе” и “Асанчова усойка” с местонахождение на лесничейския дом в м. Семесушилнята край с. Борино. Така през 1939 г. Девинското административно лесничейство остава да стопанисва държавните гори “Боровинка”, “Шиварника”, “Говедарника”, “Под Панаир гедик”, “Посестра-Ганчовица” и др., “Круша-Посестра-Щудно” и др. “Под Улу гедик”, “Хаджиларе Асан Челебийца”, “Топалица - Дикли Таш”, “Билмето-Машад гедик” и др., “Боев дол”, “Св. Марина”, “Чуките”, “Шипковица”, “Пандакълъ- Минзухарето”, “Страшник - Селището” и др., “Усоите-Разкола”, “Карлък - Першеливия камък” и “Исебега” и общинските гори в землищата на селата Триград, Кестен, Буйново, Беден, Лясково и Михалково. /90 години Девин, 2003. с.15-16/

През 1940 г. от Девинското административно лесничейство се отделят горите от землищата на селата Триград, Кестен, Водни пад, Ягодина и Гьоврен в Краевско държавно горско стопанство и тези на селата Буйново, Кожаре, Чала и Ягодина - в Погледецко държавно горско стопанство. /90 години Девин, 2003. с.16/

Историята на ДГС/ДЛС от територията на област Смолян, отразена в книгата „ 80 години Държавно лесничейство – Смоля. Юбилейно издание. с автор Йорданка Цветкова. ДФ „Кайнадина“ – Смолян. 1993.

Висшестоящо Ведомство за горското стопанство в България след 1912 г. е Министерството на земеделието и държавните имоти, към което е създадено отделение за горите и лова. Това отделение претърпява редица промени в наименованието си, но общо взето функциите му са едни и същи. През 1942 г. отделението е в системата на Министерството на земеделието, индустрията, занаятите и търговията, а през следващата 1943 г. преминава към Министерството на земеделието и горите. На 16.01.1947 г. се преобразува в Дирекция „Държавни гори“ към същото министерство. Изпълнявайки своите ръководни функции, отделението разпределя страната на горско-технически и административни райони, горски районни и областни инспекции, административни и реверни лесничейства, броят и обхватът на които се променя непрекъснато. /80 години Смолян. с.27/

Преди края на Балканската война, когато все още се водят военните действия, МЗДИ взема мерки за организация на горското стопанство в освободените вече родопски територии. От март 1913 г в Смолян започва да функционира лесничейство, без да има официален документ за създаването му, което е обяснимо поради факта, че все още не е сключен мирният договор. От текста на печата „Помощник на горския инспектор България“, с който първият лесничей ТЕМЕЛКО ИВАНЧЕВ подписва издадените от него заповеди, можем да заключим, че това лесничейство е създадено в рамките на съществуващата тогава към отделението на горите и лова помощник-лесничейска институция, ликвидирана през 1914 година. /80 години Смолян. с.27/

След Балканските войни и сключването на Букурещкия мирен договор на 10 август 1913 г. в „новите земи“, както дълго време наричат освободените територии, започва изграждането на нова администрация. Със Заповед № 934 на Министерството на вътрешните работи и народното здраве от 24 септември 1913 г. се установява териториалният обхват на Гюмюрджински окръг, в който влизат следните околии: Гюмюрджинска, Скеченска (Ксантийска), Енидженска, Дедеагачка, Даръдеренска (Златоградска), Егридеренска (Ардинска), Пашмаклийска (Смолянска), Кошукавашка (Крумовградска), Софлийска и Оргакъйска. (Й.Ц.- ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е. 1. л. 56). /80 години Смолян. с.27-28/.

Едно от първите държавни учреждения в Смолянска околия е Смолянското административно лесничейство с обхват на горите от Смолянска околия. Създадено е със Заповед № 1493 от 29 октомври 1913 г. на МЗДИ заедно с още седем други административни лесничейства: Петричко, Разложко, Девинско, Ксантийско, в чийто район влизат горите от Златоградска околия, Гюмюрджинско, Кърджалийско и

Мичуринско. (Й.Ц.- ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е. 1. л. 51). Първите седем лесничейства изграждат един горски район с временен център гр. Неврокоп, а Мичуринското е присъединено към Бургаския район. /80 години Смолян. с.28/.

За пръв смолянски административен лесничей е назначен Атанас Лулчев. По-късно Смолянското административно лесничейство променя неколккратно ведомствената си подчиненост спрямо горските инспекции съобразно следните промени, осъществявани от МЗДИ:

През 1920 г. се открива нова районна горска инспекция в с. Чепеларе с подведомствени Чепеларското, Девинското, Смолянското и Златоградското лесничейство. (Й.Ц. - Наредби на МЗДИ, № 47. 1920. с. 6, 9). /80 години Смолян. с.28/.

От 18 април 1922 г. се създава Пловдивска районна горска инспекция с обхват на лесничействата от Пловдивски и Смолянски административен окръг. (Й.Ц. - Наредби на МЗДИ, № 7. 1922. с. 7). /80 години Смолян. с.28/.

През 1928 г. със заповед № 1268 от 6 октомври на МЗДИ от Пловдивски горски район се отделят Смолянското и Девинското административно и Чепеларското реверно лесничейство, които образуват Пашмаклийска (Смолянска) районна горска инспекция със седалище на районния горски инспектор в с. Чепеларе. (Й.Ц. - Наредби на МЗДИ, № 39. 1928. с. 4). /80 години Смолян. с.28/.

През 1935 г. се създава Бюро за стопанисване на държавните гори със седалище с. Чепеларе и обхват държавните гори, спадащи към районите на Чепеларското реверно лесничейство, Девинското и Смолянското административно лесничейство, (Й.Ц. - Известия на Министерството на народното стопанство. № 15. 1935.) като същевременно продължава да съществува Чепеларската районна горска инспекция, преименувана през същата година в Областна служба по горите и лова. /80 години Смолян. с.28/.

След Първата световна война Беломорска Тракия остава извън пределите на България. С Постановление № 2 на Министерския съвет от 22 януари 1920 г. Златоградска и Смолянска околия от Пловдивски окръг образуват нов окръг с център гр. Пашмакли (Смолян). (Й.Ц. - Изложение за стопанското, културното, просветно и пр. състояние на Пашмаклийски окръг. Пловдив 1927, с. 3). Във връзка със станалите изменения, със заповед № 1008 от 31 март 1920 г. на МЗДИ се открива Златоградско административно лесничейство с обхват на горите от Златоградска и Ардинска околия. Натоварен временно да завежда делата на новото лесничейство е бившият администратор на Дедеагачкото лесничейство Цвятко Теслаков. (Й.Ц. - Наредби на МЗДИ. № 15. 1920). Още същата година със заповед № 2150 от 5 юли на МЗДИ горите, спадащи към Ардинска околия, се причисляват към Кърджалийското административно лесничейство, а от 2 септември 1920 г. горите от Златоградска околия се присъединяват към Смолянското административно лесничейство, като Цвятко Теслаков е назначен за смолянски административен лесничей. (Й.Ц. - Наредби на МЗДИ. № 28. № 35. 1920). /80 години Смолян. с.28-29/.

Това обединение в горско отношение на Смолянска и Златоградска околия се оказва неудачно поради редица фактори, подробно коментирани в изложението на смолянския административен лесничей Кирил Константинов до МЗДИ, отделение за

горите и лова. от 4 януари 1934 г. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп 1. а.е. 2. л. 5. б). По-съществени от тях са: коренно различният характер на горското стопанство в двете околии по отношение на състава, стопанисването и собствеността на горите: големият обем технически дейности, свързани със стопанисването на тези гори и не на последно място отдалечеността на Златоградска околия от Смолян. Въпросът за принадлежността на златоградските гори се урежда след неколкократно промени. Със заповед № 317 от 23 април 1934 г. на МЗДИ Златоградска административна околия се причислява в горско отношение към Кърджалийското административно лесничество. (Й.Ц. - Наредби на МЗДИ. № 15 1934). Самото приемане-предаване на горите и документацията се извършва с протокол от 9 юли 1934 г. между кърджалийския административен лесничей Стоян Василев и смолянския Кирил Константинов в местността Боево-Печинско. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп 1. а.е 2, л. 23. 28). Следва преписка между двете лесничества, в която се оспорва това решение. От нея е видно, че и двете лесничества не проявяват особен интерес към златоградските гори. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп 1. а.е 2, л. 32). Само след един месец МЗДИ издава нова заповед, според която горите от Златоградска околия се причисляват отново към Смолянското административно лесничество. (Й.Ц. - Наредби на МЗДИ. №. 28. 1934). Този път приемането-предаването става в Златоград с протокол от 15 септември 1934 г. между смолянския административен лесничей Кирил Константинов и кърджалийския Борис Мичев. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1., а.е 2, л. 47). Въпросът се решава окончателно със създаването на Златоградското реверно лесничество на 14 декември 1935 г. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1., а.е. 3. л. 3). Освен общинските гори в района на Златоградска околия лесничеството стопанисва и държавните гори по делегирани права от Смолянското административно лесничество поради отдалечеността им от него. /80 години Смолян. с.29/.

Преди това, през 1934 г., за стопанисване на частните, общинските и други обществени гори от района на Смолянска градска община се създава Смолянско реверно лесничество. На 13 декември 1934 г. става предаването на тези гори от смолянския административен лесничей Константин Марудов на новоназначения смолянски общински лесничей Крум Ненчев. Това са смолянската общинска гора „Бяла тикла“ в землището из гр. Смолян, частната гора „Кайнадина“ в землището на гр. Смолян и с. Турян и частните гори на жители от селата Турян, Кремене и Попрелка в землищата на същите села. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 145К оп. 1. а.е 3. л. 2. 3). Със заповед № 2499 от 14 декември 1935 г. на МЗДИ районът на Смолянското реверно лесничество се видоизменя, като към него се присъединяват общинските и частните гори от землището на с. Моголища, Арденска община. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е. 3 л. б). Предаването на общинските гори „Чаушево“ и „Чартът“, както и частните такива от землището на селото става с протокол от 26 февруари 1936 г. между смолянския административен лесничей Данаил Тотев и смолянския общински лесничей Андрея Джамбазов. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е. 7. л. 77). /80 години Смолян. с.30/.

Заповед № 2499 от 14 декември 1935 г. дава началото и на Момчиловското реверно лесничество, което включва общинските, други обществени и частни гори в землищата на общините Момчиловци, Славейно и Устово със седалище с. Момчиловци. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е 3, л. 11). За пръв негов лесничей е назначен тогавашният девински административен лесничей Васил Вутов (Й.Ц. - ДА -

Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е 3, л. 26), но той не заема поста, след което за ревирен лесничей на Момчиловското лесничество е назначен на 19 октомври 1936 г. Мирко Немски (ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е 3, л. 40), който на 9 ноември с.г. приема от смолянския административен лесничей Данаил Тотев принадлежащите към лесничеството гори. (ДА - Смолян, ф. 146К. оп. 1. а.е 3, л. 46). /80 години Смолян. с.30/.

През 1939 г. се извършва нова горска реорганизация. Със заповед № 125 на МЗДИ от 18 февруари за разпределение на царството на горско-технически и административни райони се създава Смилянско ревирно лесничество за стопанисване общинските, обществените и частните гори в землищата на селата Смолян, Арда, Могилица, Сивино, Полк. Серафимово и Чокманово. (Й.Ц. - Известия на МЗДИ. № 6. 1939). Със същата заповед към Смолянското ревирно лесничество се присъединяват общинските, други обществени и частни гори на община Райково. С протокол от 28 март 1939 г. за предаване на общинската гора „Джубраилица“ и частните гори в землището на с. Райково става предаването на горите в състава на Смолянското ревирно лесничество между смолянския административен лесничей Данаил Тотев и Михаил Ангелов, смолянски ревирен лесничей. (Й.Ц. - ДА - Смолян. Ф. 146К. оп. 1 а.е 4. л. 1). Предаването на горите, включени в района на Смилянското ревирно лесничество, се осъществява на 5 май 1939 г. от назначения на мястото на Данаил Тотев административен смолянски лесничей, Мирко Немски на Добри Илиев Караджов, II ст. пом. лесничей, завеждащ Смилянското ревирно лесничество. (Й.Ц. - ДА - Смолян. Ф. 146К. оп. 1 а.е 4. л. 3-5). /80 години Смолян. с.30-31/.

След всички тези реорганизации Смолянското административно лесничество остава да стопанисва пряко държавните гори „Герзовица“ и „Печинско“ (тази част, която попада в границите на Смолянска околия) и общинските и частни гори в землищата на общините Левочево, Рудозем, Търън и Мадан без левочевската общинска гора „Пазлацище“ която остава в района на Чепеларското ревирно лесничество. (Й.Ц. - Известия на МЗДИ. № 6. 1939). /80 години Смолян. с.31/.

Със заповед на МЗДИ, отделение за горите и лова, се определя статутът на новосформираните лесничества. Според нея постановленията по нарушенията на законите за горите и лова се издават от административния смолянски лесничей по актове, изпратени от ревирните лесничейи. Разходите за издръжката, маркирането и стопанисването са за сметка на съответните общини, а разходите за стопанисването на държавните гори, които се намират в района на ревирните лесничества, се отпускат на ревирните лесничейи от съответното административно лесничество, от където получават заплатата си. Така че ревирните (общински) лесничества стопанисват пряко горите в своите райони, като Смолянското административно лесничество осъществява административно-разпоредителски функции над тяхната дейност. /80 години Смолян. с.31/.

През 1939 г. се осъществява нова горска реформа, според която ръководството по стопанисването на общинските, други обществени и частни гори се изнемва от държавата. Става т.н. „одържавяване“ на общинските лесничества, които продължават да обслужват районите си по общини и извършват горско-техническата дейност там. Изплащането заплатите на ревирните лесничейи става вече от държавата, без да се

задължават общините да внасят тези суми в държавното съкровище. (Й.Ц. - В. Стоянов. *История на горското стопанство на България, т. I. С., 1968. с. 198*). С тази реорганизация на Смолянското административно лесничейство се предоставя единното ръководство на горското стопанство в Смолянска околия, а за горите от Златоградска околия това ръководство се осъществява от създаденото през 1940 г. Златоградско административно лесничейство. /80 години Смолян. с.31/.

След 1941 г. в Беломорска Тракия е установена българска администрация. Със заповед № 546 от 1943 г. на МЗДИ към Смолянското административно лесничейство са присъединени гори и горски пасища от района на Кръстополското горско стопанство (Гърция), които съгласно чл. 9 от закона за селските общини са включени в землищата на селата Смилян и Арда. (Й.Ц. - ДА - Смолян. Ф 146К. оп. 1а. а.е. 1.л. 16). Горите са приети от смолянския административен лесничей Димитър Тилев с протокол от 15 юни 1943 г. от кръстополския ръководител на горите и горските пасища и се предават за стопанисване на Смилянското реверно лесничейство. (Й.Ц. - ДА - Смолян. Ф 146К. оп. 1а. а.е. 1.л. 17). Това положение продължава до следващата година, когато Беломорието отново е откъснато от България. /80 години Смолян. с.31-32/.

С постановление № 3 от 16 януари 1947 г. на МС държавните гори в страната се обособяват върху принципа на самоиздръжката в отделни стопански предприятия - подразделения на Обединено горско-стопанско предприятие „Държавни гори“. (Й.Ц. - ДВ №16. 22. I.1947 г.). Въз основа на това постановление и Заповед № 1 от 22.II.1947 г. на МЗДИ, дирекция на предприятието „Държавни гори“, административните лесничейства от I.I.1947 г. се преобразуват в държавни горски стопанства, подразделения на ОГСП „Държавни гори“. (Й.Ц. - ДА - Смолян ф. 31. оп. 1. а.е. 30. л. 13). Така се поставя началото на ДГС - гр. Смолян. /80 години Смолян. с.32/.

Със заповед № 86 от 27 януари 1948 г. Министерството на земеделието и горите, Дирекция „Държавни гори“, разпределя горските ведомства в страната на районни дирекции на горите, горскопроизводителни райони и горски стопанства. Областната служба по горите и лова - с. Чепеларе, се закрива и на нейно място се създава Районна дирекция на горите, в състава на която влиза Смолянският горскопроизводителен район. С тази заповед се закрива и Смолянското реверно лесничейство, като принадлежащите към него гори преминават към Държавно горско стопанство - Смолян. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 846, оп. 1, а.е. 1, л. 6). /80 години Смолян. с.75/.

С протокол от 22 март 1948 г. смолянският реверен лесничей Младен Христов Захариев предава лесничейството на Михаил Николов Ангелов, директор на Държавно горско стопанство - Смолян. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 119, оп. 1, а.е. 43, л. 3). /80 години Смолян. с.75/.

Съгласно заповед № 132 от 5 юли 1948 г. на Министерство на земеделието и горите Смолянският горскопроизводителен район е разделен на три държавни горски стопанства - гр. Смолян, с. Смилян и гр. Златоград. Смолянското държавно горско стопанство включва държавните гори Герзовица и Печинско и бившите общински и частни гори на гр. Смолян и селата Левочево, Райково, Пещера, Турян, Кремене, Писаница, Фатово, Габрица, Рудозем, Мадан, Елховец, Средногорци. (Й.Ц. - Наредби на МЗГ, № 18, 1948 г.). Разделено е на две горскостопански единици - Смолян и Рудозем. /80 години Смолян. с.75/.

С указ № 480 на Президиума на Народното събрание от 20 септември 1951 г. Министерството на горите се закрива и се създава Управление на горското стопанство към Министерски съвет. Със същия указ Министерството на промишлеността се разделя на две министерства - Министерство на тежката промишленост и Министерство на леката промишленост. Основните дейности на горското стопанство се разделят. Стопанисването на горския фонд преминава към Управление на ГС при МС, а дърводобивът - към Управление „Дърводобив и транспорт“ към Министерство на тежката промишленост. (Й.Ц. - ДВ, № 76, 21.IX.1951 г.). В резултат на това реструктуриране Държавно горско стопанство - Смолян, и Държавно горско стопанство - с. Смилян, се обединяват от 1 декември 1951 г., като на общата им територия се създават две стопанства - Горско стопанство - Смолян, за стопанисване на горския фонд, и Горскопромишлено стопанство - Смолян, за осъществяване на дърводобивната дейност. Със заповед № 803 от 24 април 1953 г. на Управление на ГС при МС горите от Рудоземска горско-стопанска единица преминават към Златоградското горско стопанство. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 118, оп. 1, а.е. 58, л. 100а). От 1 януари 1956 г. към Горскопромишленото стопанство - Смолян, се присъединява Горскопромишлено стопанство - с. Момчиловци. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 847, оп. 1, а.е. 70, л. 1). /80 години Смолян. с.75-76/.

На регионално ниво Смолянското горско стопанство е подчинено на Окръжно управление на горите - Пловдив, а Горскопромишленото - на Горскопромишлено предприятие - с. Чепеларе. /80 години Смолян. с.76/.

С Постановление № 28 на МС от 29 януари 1960 г. дейността по дърводобива от 1 февруари 1960 г. преминава към Министерство на земеделието и горите, Управление на горското стопанство, което се преименува в Управление на горите. (Й.Ц. - ДВ, № 10, 2.II.1960 г.). Създават се окръжни управления на горите на стопанска сметка „за стопанисване, залесяване и опазване на горите, дърводобив и други ползвания“. Към тях се образуват 172 горски стопанства на стопанска сметка, които поемат дейността на досегашните горски стопанства, горскопромишлени предприятия и горскопромишлени стопанства. Едно от тях е Горско стопанство - Смолян, подведомствено на регионално ниво на Окръжно управление на горите в същия град. Дърводобивната дейност на Горскопромишления участък - с. Момчиловци, осъществявана дотогава от Горскопромишлено стопанство - Смолян, преминава към създаването се на базата на цитираното постановление Горско стопанство - с. Момчиловци, а горскопромишленият участък - с. Смилян, се обособява отново в самостоятелно Горско стопанство. През периода 1960-1976 г. стопанството е разделено на три горско-технически участъка: Герзовица, Смолян и Левочево. /80 години Смолян. с.76/.

Окръжните управления на горите и горските стопанства са на двойно подчинение: на Министерство на земеделието и горите и на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети по изпълнение плана за дърводобива, залесяването и другите мероприятия в горите; по определяне земите за сенокоса и пашата; по определяне земите на горския фонд; по опазване на горите от пожари и по осигуряване организацията и разпределението на работната ръка. Дейността им по планирането, финансирането, капиталните вложения, материално-техническото снабдяване, реализацията на продукцията, назначаването и размятането на кадрите,

разместването на механизацията и др. е на централно подчинение на Министерство на земеделието. /80 години Смолян. с.76/.

През 1963 г. Политбюро на ЦК на БКП взема решение за преминаване на кооперативните стопанства от Смолянски окръг към държавните горски стопанства. Мотивите за сливането на двата отрасъла според решението са: „Сезонността на работата в двата сектора е причина за непълно използване на наличната техника и жива теглителна сила. Сливането на двата отрасъла ще доведе до ползуване на по-малък брой работни животни. Ще се използват по-рационално тракторите и ремонтната база на МТС и ГС. възжените линии и влекачите в ГС. Трудово-кооперативните земеделски стопанства и горските стопанства от Смолянски окръг развиват своята дейност върху една и съща територия. ТКЗС обработва малки по размери площи, пръснати в горски масиви, което на позволява да се механизират полските работи, а едновременно с това се нанасят и повреди в горите. Често се разработват неподходящи за селскостопанското производство земи, с което се засилва ерозията и се понижава ефективността на влаганите средства. Горските стопанства залесяват често и подходящи за земеделие и животновъдство земи. Ако предприятието в тази територия е едно, тези неудачи ще се ликвидират“. Съобразявайки се с цитираните мотиви, Министерският съвет приема Постановление № 135 от 31 декември 1963 г. за преминаване от ТКЗС от Смолянски окръг към горските стопанства. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 854, оп. 1. а.е 292, л. 41. 42. 54). Така от 1 януари 1964 г. към Горско стопанство - Смолян, преминават ТКЗС - Смолян, ТКЗС - Райково и ТКЗС - Устово. От тази дата стопанството се премества в сградата на ТКЗС - Смолян, в която се помещава и сега. За по-добро стопанисване и контролиране на селскостопанската дейност територията на стопанството е разделена на три филиала: Смолян, Райково и Устово с разграничени райони на работа. /80 години Смолян. с.76-77/.

С Решение № 423 от 5 октомври 1967 г. на МС селскостопанският участък от Държавно горско стопанство - Смолян, намиращ се в кв. Смолян, заедно със земите, основните средства, активите и пасивите, принадлежащи се на участъка, се предават на Комплексна опитна станция - Смолян. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 972, оп. 1. а.е. 1. л. 101). От началото на 1971 г. селскостопанската дейност на бившето ТКЗС - с. Търън, преминала първоначално към Горско стопанство - с. Момчиловци, преминава към Горско стопанство - Смолян. /80 години Смолян. с.77/.

На основание Решение № 33 от 4 февруари 1974 г. на Бюрото на МС за по-нататъшното усъвършенстване на земеделието в Смолянски окръг селскостопанският сектор се отделя от горското стопанство, считано от 1 януари 1974 г. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 1093, оп. 1, а.е. 21, л. 1). /80 години Смолян. с.77/.

Със заповед № 128 от 14 януари 1977 г. на Министерство на горите и горската промишленост към Горско стопанство - Смолян, се присъединяват горските стопанства в с. Момчиловци и с. Мугла. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 118, оп. 7, а.е. 32, л. 2. 3). /80 години Смолян. с.77/.

Районът на стопанството в с. Мугла образува горско-технически участък Мугла, а на с. Момчиловци се обособява в два горско-технически участъка - Момчиловци и Устово. Впоследствие горско-техническият участък Левочево се преименува в горско-

технически участък Райково, така че след 1979 г. Горско стопанство - Смолян е разделено на шест участъка: Мугла, Герзовица, Смолян, Райково, Момчиловци и Устово. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 118, оп. 7, а.е. 1, л. 1). По-късно по организационни причини се установява ново разделение на четири горско-технически участъка: Мугла, Смолян, Момчиловци и Устово. /80 години Смолян. с.78/.

Със заповед № 82 от 10 април 1991 г. на Комитета по горите към МС Горско стопанство - Смолян, се преобразува в Държавно лесничейство - юридическа единица със самостоятелен баланс и банкова сметка, което има за задача да упражнява държавни функции по горите на територията на горския фонд, включен в състава му с предмет на дейност, горскостопанска, ловно и рибностопанска, странична и селскостопанска дейност, лесоползуване, проектиране, строителство, търговия, внос, износ, туризъм и услуги. (Й.Ц. - ДА - Смолян, ф. 118, оп. 8, а.е. 6, л. 1). Към 1993г. лесничейството е разделено на три горско-технически участъка - Смолян, Момчиловци и Мугла. /80 години Смолян. с.78/.

Изготвил: Емил Комитов, лесоинженер „Горска икономика и горска сертификация“ при ЦУ на Южноцентрално държавно предприятие, гр. Смолян